

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Бізнес технології та економіки
(повне найменування факультету)

Бізнесу та управління
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

магістр
(ступінь вищої освіти)

на тему Дослідження основних фінансових
(назва теми)
показників роботи суб'єкта господарювання

Виконав(ла): студент(ка) 2 курсу, групи БТЕЗ - 1313.11

Спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)
Економіка підприємства

Белоус С.М.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Кійко С.Г.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Семченко А.Г.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Форма № 25

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет ВТЕ
Кафедра БУ
Ступінь вищої освіти Магістр
Спеціальність 076 Підприємництво та торгівля
(код і найменування)
Освітня програма (спеціалізація) Економіка підприємства
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«24» листопада 2014 року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Авлюк Сергія Михайловича

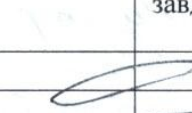
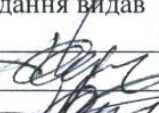
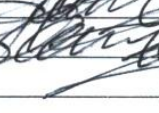
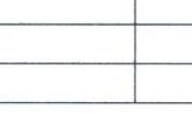
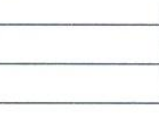
(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Дослідження основних фінансових показників роботи суб'єкта господарюваннякерівник проєкту (роботи) Мішко С. І. д.т.н., доц.
(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)затверджені наказом закладу вищої освіти від «03» листопада 2014 року № 3952. Строк подання студентом проєкту (роботи) 10 грудня 2014 р.3. Вихідні дані до проєкту (роботи) нормативні та законодавчі акти України, фахова література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні та методичні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності підприємства
2. Аналіз фінансових результатів підприємства
3. Шляхи покращення фінансових результатів підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

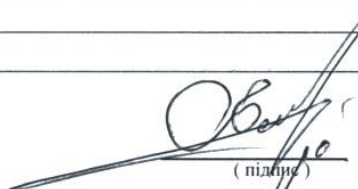
Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконання завдання
1	Жийко С. І.		
2	Жийко С. І.		
3	Жийко С. І.		

7. Дата видачі завдання « 10 » вересня 2024 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітки
1.	Вибір наукових джерел та закріплення завдання	20.09.24	
2.	Виконання першого розділу	15.10.24	
3.	Виконання другого розділу	05.11.24	
4.	Виконання третього розділу	25.11.24	
5.	Підготовка до захисту та контроль	10.12.24	

Студент(ка)

 Сергій Жовтух
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

 Сергій Кібіко
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 111 с., 22 табл., 23 рис., 8 додатків, 40 джерел.

Об'єкт дослідження – процеси оцінювання та управління фінансовими результатами діяльності промислового підприємства.

Мета роботи – розвиток теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення управління фінансовими результатами діяльності промислового підприємства.

Завдання роботи – вивчення підходів до аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, обґрунтування аналізу фінансових результатів; аналіз фінансових результатів діяльності підприємства, обґрунтування економічної удосконалення фінансових результатів діяльності підприємства.

В дипломній роботі розглянуто теоретичні та методологічні основи аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, дана загальна характеристика діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив», розглянуто організаційну структуру ПАТ «Запоріжвогнетрив» та основні види продукції і послуг підприємства, проведено аналіз фінансових показників результатів діяльності підприємства. На основі проведеного аналізу розроблено пропозиції щодо удосконалення управління фінансовими результатами ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Методи дослідження – методи економічного аналізу, графічний, статистичний, порівнянь.

АНАЛІЗ, АКТИВИ, ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ОПТИМІЗАЦІЯ, ПАСИВИ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ПРИБУТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, ФІНАНСОВИЙ СТАН.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1 Сутність фінансових результатів в діяльності підприємства.....	9
1.2 Методи і прийоми аналізу фінансових результатів.....	19
1.3 Управління фінансовими результатами	29
Висновки до першого розділу.....	36
2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА	388
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	38
2.2 Аналіз майна та капіталу підприємства.....	42
2.3 Аналіз ліквідності та фінансової стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив»	52
2.4 Аналіз ділової активності та рентабельності	
ПАТ «Запоріжвогнетрив».....	62
2.5 Аналіз фінансових результатів діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив»	67
Висновки до другого розділу.....	72
3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА	733
3.1 Шляхи удосконалення управління фінансовими результатами ПАТ «Запоріжвогнетрив».....	733
3.2 Економічна ефективність запропонованих заходів щодо удосконалення фінансових результатів діяльності підприємства	777
Висновки до третього розділу.....	94
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена. 4

ВСТУП

Актуальність теми. Господарська діяльність підприємств відбувається завдяки організованому, якісному, своєчасному та ефективному управлінню, що являє собою сукупність взаємопов'язаних послідовно здійснюваних функцій. Виникнення та розвиток кризових явищ значною мірою пов'язаний з недостатньою увагою керівників підприємств до аналітичної роботи, яка, по суті, є опосередкованим захистом підприємства від виникнення кризи платоспроможності. З метою отримання кваліфікованої оцінки господарської діяльності власники та керівники підприємств дедалі частіше звертаються до аналітичних розрахунків, зокрема, до фінансового аналізу, проведення якого дозволяє одержати висновок про достатність платіжних засобів, співвідношення власних та залучених коштів, швидкість обороту капіталу й причини його зміни, обсяг фінансування певного виду діяльності тощо. Тому головним завданням сучасної системи управління є розробка ефективної методології оцінки господарської діяльності, яка за відсутності детального аналізу може мати негативні тенденції.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств внесли вчені-економісти: Л.Д.Білик, Ф.Ф.Бутинець, В.М.Івахненко, Л.А.Лахтіонова, Є.В.Мних, А.М.Поддєрьогін, В.В.Сопко, О.О.Терещенко, С.І.Шкарабан та ін.

Питання оцінки фінансового стану підприємств розглядалися в працях зарубіжних науковців і практиків, зокрема: М.І.Баканова, І.Т.Балабанова, Л.Бернстайна, О.В.Єфімова, В.В.Ковальова, М.Р.Метьюса, Д.Міддлтона, Ж.Рішара, В.М.Родіонової, Г.В.Савицької, Д.Стоуна, Е.Хелферта, А.Д.Шеремета та ін.

Проте в сучасних умовах існує необхідність розробки єдиної методики фінансового аналізу з метою адаптації до вітчизняних умов господарювання. В значній мірі це зумовлено трансформаційними процесами в Україні, направленими на досягнення міжнародних стандартів економічної діяльності,

ці проблеми потребують подальшого, більш глибокого вивчення і це також обумовлює актуальність обраної теми.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розвиток теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення управління фінансовими результатами діяльності промислового підприємства.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення завдань, які мають наукове і практичне значення:

- розглянути сутність фінансових результатів в діяльності підприємства;
- виявити методи і прийоми аналізу фінансових результатів;
- розкрити особливості управління фінансовими результатами;
- проаналізувати майно та капітал підприємства;
- проаналізувати ділову активність та рентабельність;
- проаналізувати ліквідність та фінансову стійкість ПАТ «Запоріжвогнетрив»;
- проаналізувати формування фінансових результатів підприємства та виявити його слабкі сторони;
- визначити шляхи удосконалення управління фінансовими результатами;
- розрахувати економічну ефективність запропонованих заходів щодо удосконалення фінансових результатів діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси оцінювання та управління фінансовими результатами діяльності промислового підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади і практичні аспекти оцінки фінансових результатів та управління ними.

Методи дослідження: аналітичний, порівняльний, статистичний.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові концепції та теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних учених з проблем оцінювання та управління фінансовими результатами діяльності. У процесі дослідження використовувалися такі методи: абстрактно-логічний - для конкретизації визначень економічних

категорій, теоретичних узагальнень і формулювання висновків; статистико-економічний та порівняльного аналізу для дослідження особливостей і тенденцій розвитку підприємств; графічний - для зображення динаміки змін досліджуваних показників; системного підходу - для побудови блоків управління рівнем та системою управління фінансовими результатами діяльності; таксономічні методи - для розрахунку інтегрального показника оцінки фінансових результатів; системно-цільовий - для обґрунтування вибору шляхів покращення фінансових результатів .

Інформаційною базою досліджень є законодавчі та нормативно-правові акти України, що регулюють діяльність підприємств, офіційні дані Державної служби статистики України, статистичної звітності та аналітичних обстежень результатів діяльності підприємств Запорізької області, Інтернет-ресурси, результати авторських досліджень. Обробка інформації, одержаної під час дослідження, проводилася за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій щодо покращення фінансових результатів, удосконалення системи управління ними. Основні наукові положення можна використовувати у практичній діяльності підприємств.

До результатів, які мають найбільше значення належать такі: удосконалення фінансовими результатами підприємства; визначення методики оцінювання показників діяльності підприємства підприємства; прогнозування розвитку підприємства.

Структура та обсяг роботи: робота складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність фінансових результатів в діяльності підприємства

Правильна оцінка фінансових результатів діяльності та фінансово-економічного стану підприємства за сучасних умов господарювання конче потрібна як для його керівництва і власників, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів. Фінансово-економічний стан підприємства цікавить і його конкурентів, але вже в іншому аспекті - негативному; вони заінтересовані в ослабленні позицій конкурентів на ринку.

Основним показником результату фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства - є фінансовий результат, прибуток або збиток.

Лахтіонова Л. А. стверджує, що необхідність і значення аналізу фінансових результатів полягає в тому, що прибуток відбиває кінцевий результат виробничо-фінансової діяльності підприємства [11].

Цал-Цалко Ю.С визначає, що господарська діяльність будь-якого підприємства передбачає постійне співставлення доходів і витрат та визначення фінансового результату. Позитивний фінансовий результат (прибуток) характеризується перевищенням доходів над витратами, які були понесені для їх одержання, а негативний (збиток) - навпаки. Алгоритм розрахунку фінансового результату підприємства визначається формами фінансової звітності [19].

Показник фінансового результату найкраще відображає вигідні види діяльності підприємства і слугує поштовхом до інвестування у такі види діяльності.

Загалом вищерозглянуті підходи до трактування економічного змісту фінансових результатів узагальнені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Підходи до трактування економічного змісту фінансових результатів різними економічними школами [39]

Назва економічної школи	Підхід до трактування економічного змісту фінансових результатів
Меркантилістична	Фінансові результати, які проявляються у вигляді прибутку, формуються в сфері обігу та торгівлі, які є джерелом багатства
Фізіократична	Прибуток, як основна форма фінансових результатів, виникає за рахунок природної родючості землі, тобто аграрне виробництво являється основним джерелом багатства
Класична	Формування фінансових результатів відбувається в сфері виробництва, а прибуток, як заробітна плата і рента, є частиною вартості, яка в свою чергу створюється працею
Неокласична	Подвійне трактування: з одної сторони фінансові результати формуються за рахунок капіталу та є ціною даного виробничого фактору, з іншої – формуються за рахунок комплексу всіх задіяних виробничих факторів
Інституціоналістична	Фінансові результати формуються під впливом різних суспільних неекономічних інститутів (НТП, держава, соціальні групи, профспілки та ін.)
Теорія трудового доходу	Теорія трудового доходу Фінансовий результат (прибуток) є результатом діяльності і винагородою підприємця
Марксистська	Додаткова вартість, яка створюється працею найманих працівників в процесі виробництва та реалізується через сферу обігу, є основним джерелом формування фінансових ре

Наприкінці ХХ ст. теорія фінансових результатів вступила в чергову стадію свого оновлення, яке тісно пов'язане з новими дослідженнями щодо теорії фірми", яка намагається досягти не стільки позитивних фінансових результатів (прибутку), а скільки – збільшити свій потенціал виробництва.

Проте не потрібно недооцінювати важливість позитивного значення фінансових результатів, та мотиви для їх отримання, тому що "історія світового бізнесу, його основна передумова говорять про те, що головною метою підприємця (власника) є отримання прибутку. Конкретний спосіб отримання прибутку завжди відображав економічне, політичне і соціальне становище свого часу [34].

Чумаченко М. Г. показує, що кінцевим позитивним результатом господарської діяльності промислового підприємства є прибуток. Прибуток - це грошовий дохід, утворений у результаті виробничо-господарської діяльності [21].

Як вважає Горлачук В. В., прибуток – це частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу та комерційну діяльність підприємства. Він є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного удосконалення його матеріальної бази та продукції [5]

Прибуток виконує такі основні функції:

- оцінки підсумків діяльності підприємства;
- розподілу (розподілу доходу між підприємством і державою, підприємством і його робітниками, між сферою виробництва і невиробничою сферою);
- джерела утворення фондів економічного стимулювання і соціальних фондів.

Отже, у зростанні прибутку заінтересовані як підприємство, так і держава. На підприємствах приріст прибутку досягається не лише завдяки збільшенню трудового внеску колективу підприємства, а й за рахунок багатьох інших факторів. Саме тому на кожному підприємстві необхідно систематично аналізувати формування, розподіл та використання прибутку. Цей аналіз має надзвичайно важливе значення і для зовнішніх суб'єктів (місцевих бюджетів, фінансових і податкових органів, банків) [21].

Мета аналізу фінансових результатів суб'єкта господарювання за думкою Литвина Б. М. - визначити повноту та якість їх отримання, оцінку динаміки абсолютних і відносних показників, з'ясувати спрямованість, ступінь впливу факторів на заміну прибутку і рентабельності, визначити можливі резерви його зростання [12].

Різні автори, такі як Мец В. О., Череп А. В., Мних Є. В., Ковальчук М. І., основними завданнями аналізу фінансових результатів діяльності підприємства визначають:

- оцінювання результатів реалізації продукції, отриманих доходів і прибутків;
- систематичний контроль за формуванням доходів і прибутку;

- визначення величин впливу на фінансові результати окремих факторів;
- виявлення можливостей щодо збільшення прибутку та підвищення рентабельності;
- розробка заходів щодо використання резервів підвищення фінансових результатів;
- перевірка відповідності фактичного розподілу прибутку вимогам чинних нормативних актів, інструкціям тощо [8]



Рисунок 1.1 - Завдання, які слід вирішувати при здійсненні аналізу фінансових результатів та оцінки фінансового стану підприємств

Основні завдання аналізу фінансових результатів на думку Мних Є. В.:

- аналіз обґрунтованості плану (прогнозу) досягнення фінансових результатів;
- аналіз і оцінка динаміки показників прибутку і рентабельності; аналіз виконання планових показників з прибутку і рентабельності;

- визначення та вимірювання впливу факторів на відхилення прибутку і рентабельності;
- виявлення резервів підвищення фінансових результатів діяльності підприємств та обґрунтування заходів щодо їх мобілізації;
- аналіз розподілу і використання прибутку.

При аналізі фінансових результатів дослідження проводять у двох аспектах. У першому аспекті фінансовий результат оцінюють як ступінь досягнення кінцевої мети та визначення ефективності виробничо-фінансової діяльності. Тут пріоритетною є оцінка ступеня використання сприятливих можливостей та упущеної вигоди. Другий аспект передбачає визначення пріоритетів вкладення капіталу за видами діяльності, за масштабами у стратегічному та тактичному вимірах» які дають максимальний приріст фінансового результату [14].

Цал-Цалко Ю.С. визначає, що при аналізі формування і використання фінансових результатів діяльності підприємства ставлять такі основні завдання: вивчити величину і структуру прибутку(збитку) за видами та об'єктами діяльності; оцінити сценарії впливу ситуації щодо зміни цін і обсягів реалізації на операційний прибуток; виявити вплив факторів на величину валового фінансового результату; вивчити напрями і тенденції розподілу чистого прибутку(збитку) [19].

У відповідності до П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" фінансова звітність складається за принципом нарахування, тобто відповідності доходів та витрат. За цим принципом "...для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності в момент їх виникнення, незалежно від часу і моменту сплати грошей" [29]. Подібно до П(С)БО 1, П(Б)БО 3 "Звіт про фінансові результати" визначає фінансовий результат від будь-якого виду діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової, звичайної та надзвичайної)

як різницю між сумою доходів та пов'язаною з нею величиною витрат відповідного виду діяльності [30].

Аналіз фінансових результатів підприємства необхідно систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Автором Митяй О.В. узагальнені та проаналізовані погляди на методичні підходи щодо оцінки фінансових результатів підприємства (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 - Порівняльна характеристика основних напрямів та методик оцінки фінансових результатів підприємств [42]

Погляди на оцінку фінансових результатів	Методична база	Показники оцінки	Критерії оцінки фінансових результатів	Виявлені недоліки
Комплексний позитивний показник фінансових результатів підприємства	Сукупність методів аналізу на основі абсолютних та відносних показників фінансових результатів підприємства	Показники платоспроможності, рентабельності, ділової активності, наявності та динаміки основних засобів і оборотних активів тощо	Наявність позитивної динаміки значень перелічених показників	Трактування фінансових результатів підприємства як абстрактної категорії, що відображає діяльність підприємства не в якісному, а кількісному вимірюванні
Група показників фінансових результатів підприємства	Метод комплексного аналізу фінансових результатів підприємства на основі відносних показників	Показники фінансової структури капіталу, аналізу джерел власних коштів	Відповідність встановленим нормативним значенням та логіці співвідношення елементів показника	Випадки дублювання показниками один одного; характеристика фінансових результатів в статичності; неврахування інфляційних процесів
Ступінь рівноваги в балансових моделях	Метод аналізу фінансових результатів підприємства на основі абсолютних балансових показників	Вектори структурної динаміки агрегованого балансу	Тотожність між відповідними статтями активу та пасиву балансу або їх підсумків	В даних моделях оцінки фінансових результатів розглядається лише як окремий випадок співвідношення між певними статтями активу та пасиву балансу

Комплексність оцінки фінансових результатів підприємств полягає не в створенні інтегральних індикаторів, здатних кількісно визначити її рівень, а в

абстрактно-теоретичній позитивності. Внаслідок цього, відбувається еволюція поглядів на методичні підходи щодо оцінки фінансових результатів, починаючи з її дослідження як групи показників аналізу джерел власних коштів до розуміння її інтегральних властивостей, за допомогою яких стає можливим відображати прибутковість (рентабельність) підприємства, забезпечення фінансовими ресурсами, ефективність їх розміщення і використання.

За національними стандартами в Україні передбачено формування фінансових результатів (визначення прибутку або збитку) за двома системами залежно від побудови фінансового обліку. Перша система побудована за англосаксонським принципом і передбачає зіставлення доходів із витратами, класифікованими за їх функціями (як складових собівартості товарної продукції), та вартістю розподілу адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

За другою системою фінансовий результат визначають як різницю між доходами підприємства та витратами, які акумулюються у Звіті про фінансові результати згідно з їх характером (за елементами), а не перерозподіляють серед різноманітних функцій підприємства.

Фактори формування фінансового результату показані на рисунку 1.2.

Велика кількість визначень і підходів до дефініції суті фінансових результатів вимагає чіткого законодавчого формулювання та обґрунтування сутності. Так, зміст категорій «прибуток» та «збиток» розкритий у П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», згідно якого прибуток - це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати; збиток - перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [30].

Найбільш прийнятною, вважаємо таку думку, що фінансовий результат це вираження в грошовій формі результату господарської діяльності підприємства, як порівняння суми витрат з отриманими доходами.

Фінансовий результат є сукупністю прибутку або збитку від реалізації продукції, робіт, послуг, а також позареалізаційних доходів і витрат.

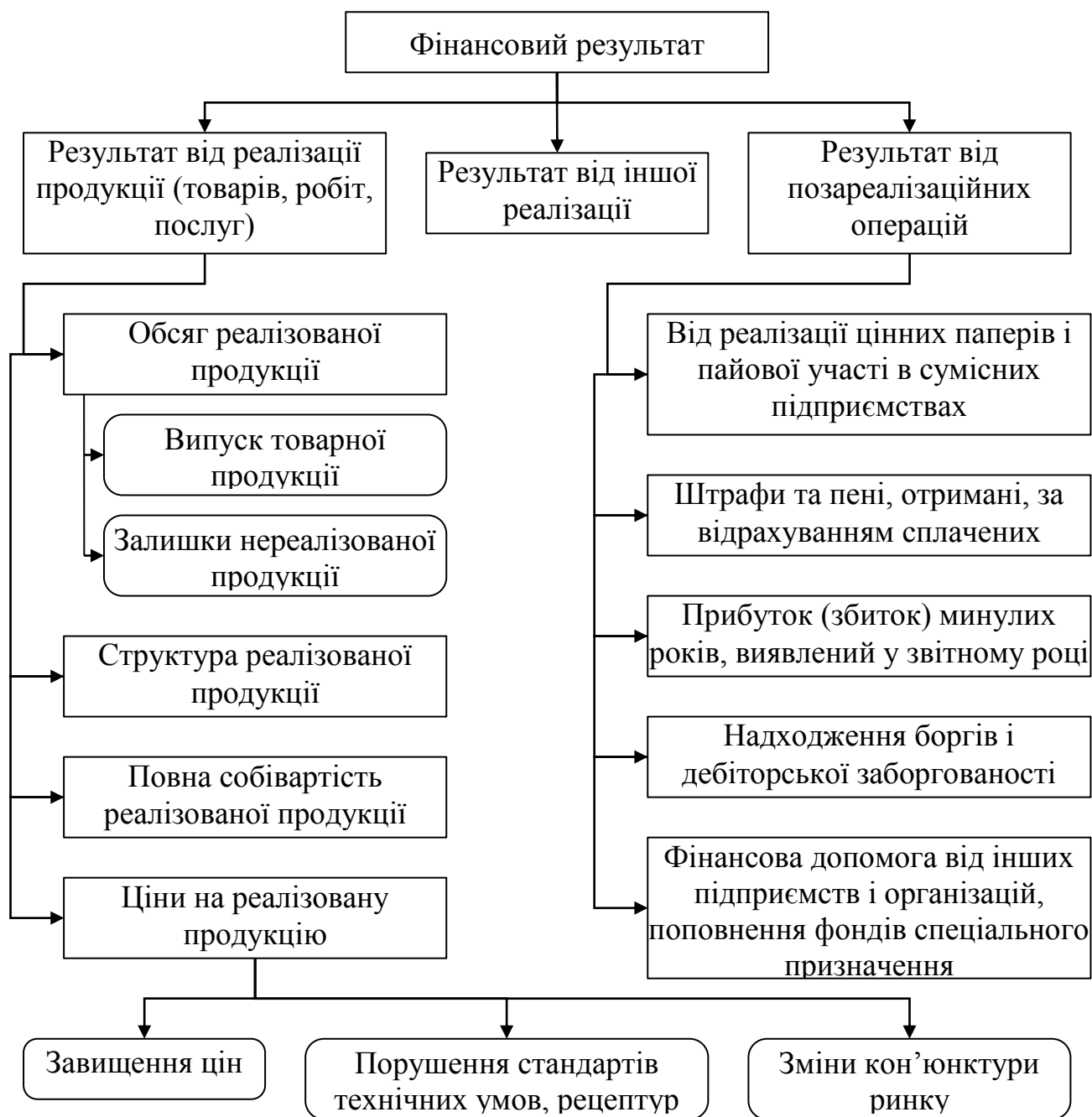


Рисунок 1.2 - Фактори формування фінансового результату

На зміни фінансового результату впливає багато факторів. За ступенем взаємопідлеглості вони поділяються на фактори першого і другого порядків. До факторів першого порядку відносять зміни прибутку від реалізації продукції (робіт, товарів, послуг); від іншої реалізації; позареалізаційних результатів.

Узагальнюючи в собі фінансові результати різних видів діяльності, прибуток формує одне з джерел сплати податків та поповнює джерела формування фінансових ресурсів підприємства. Управління прибутком підприємства розподіляється на дві важливі підсистеми:

- управління формуванням прибутку;
- управління розподілом прибутку.

Прибуток є об'єктивною економічною категорією, тому на його формування впливають об'єктивні процеси, що відбуваються в суспільстві, у сфері виробництва й розподілу валового внутрішнього продукту. У формуванні прибутку підприємств є певні особливості залежно від сфери його діяльності, від галузі господарства, форми власності, розвитку ринкових відносин.

На формування прибутку як фінансового показника роботи підприємства, що відбивається в бухгалтерському обліку, в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений порядок визначення фінансових результатів діяльності; обчислення собівартості продукції (робіт, послуг); загальногосподарських витрат; визначення прибутків (збитків) від фінансових операцій, іншої діяльності.

Узагальнюючим фінансовим показником діяльності підприємства є його балансовий прибуток. Він являє собою загальну суму прибутку підприємства від усіх видів діяльності за звітний період, отриману як на території України, так і за її межами, що відображена в його балансі і включає прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), в тому числі продукції допоміжних і обслуговуючих виробництв, основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також прибуток від орендних (лізингових) операцій, роялті, а також позареалізаційних операцій.

Прибуток є позитивним фінансовим результатом підприємства, негативним результатом діяльності підприємства є збиток. Основною причиною збитковості може бути перевищення витрат підприємства над доходами. Такий негативний результат може бути отриманий підприємством в

результаті будь-якої вище зазначеної діяльності. При цьому треба зазначити, що підприємство може бути повністю або частково збитковим. Повністю збитковим підприємство може бути, коли загальний фінансовий результат від всіх видів діяльності є негативним, або ж, коли негативний результат по окремим видам діяльності більший ніж позитивний результат за іншими видами діяльності. Частково збитковим підприємство є у випадку, коли позитивний результат по одним видам діяльності компенсує і покриває негативний результат за іншими видами діяльності. У такому випадку за загальним фінансовим результатом підприємство є прибутковим.

Отже, фінансові результати являють собою прояв ефективності роботи суб'єкта підприємницької діяльності. Засади розрахунку показників фінансових результатів регламентуються нормативно-правовими актами України, дія яких поширюється на всі підприємства держави.

Основними джерелами аналітичної інформації є плани економічного та соціального розвитку, фінансовий план (розрахунковий баланс доходів і витрат), бізнес-план, дані бухгалтерського обліку за розрахунками результатів діяльності, показники фінансової звітності ф. № 1 «Баланс», ф. № 2 «Звіт про фінансові результати», ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів», ф. № 4 «Звіт про власний капітал», ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», дані статистичної звітності, «Звіт про випуск, реалізацію та обсяг цінних паперів», показники внутрішньої управлінської звітності, декларація про прибуток підприємства, матеріали маркетингових досліджень [12].

З погляду фінансового аналізу є три основні вимоги до бухгалтерської звітності. Вона повинна уможливлувати: оцінку динаміки та перспектив одержання прибутку підприємством; оцінку наявних у підприємства фінансових ресурсів та ефективності їх використання; прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері фінансів для здійснення інвестиційної політики. Забезпечення проведення аналізу фінансового стану є можливим за наявності оптимального переліку показників.

1.2 Методи і прийоми аналізу фінансових результатів

Недосконалість методів оцінки фінансового стану підприємства це не єдина проблема сьогодення. На сьогоднішній день також існують складності проведення аналізу фінансового стану, що обумовлено: 1) нестабільністю економіки; 2) кризовим станом; 3) політичною невизначеністю.

Також певну перешкоду аналізу фінансового стану підприємства дають:

1) різні форми власності, наприклад, чимало показників, що характеризують фінансовий стан акціонерних підприємств не можуть бути розраховані по причині відсутності або слабого розвитку у державі ринку цінних паперів, де б оберталися акції цих підприємств і по яким можна б було судити про положення емітентів;

2) нестабільність законодавчої бази (фінансового податкового права), це також ускладнює проведення аналізу фінансового стану підприємства.

Важливість аналізу фінансових результатів полягає в тому, що він служить основою розробки фінансової політики підприємства, засобом визначення недоліків у його функціонуванні та прийнятті управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності господарювання. Фінансовий аналіз є основою для управління фінансами підприємства.

Аналіз фінансових результатів має важливе значення в економічній діяльності підприємства, оскільки дає змогу:

- вишукувати резерви поліпшення фінансового стану підприємства;
- об'єктивно оцінювати раціональність використання усіх видів фінансових ресурсів;
- своєчасно вживати заходів, спрямованих на підвищення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства;
- забезпечувати оптимальний виробничий та соціальний розвиток колективу за рахунок використання виявлених у результаті аналізу резервів;
- забезпечити розробку плану фінансового оздоровлення підприємства.

Проблемам аналізу фінансових результатів з різних точок зору у своїх працях приділяли увагу такі фахівці, як А. Поддєрьогін, М. Білик, К. Ізмайлова, О. Кононенко, Н. Верхоглядова, В.О. Мец, Т. Боголіб, Г.В.Савицька, Ю.С.Цал-Цалко та інші. Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «фінансовий аналіз» розглянемо в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «фінансовий аналіз»

Автор, джерело	Визначення терміну
Ізмайлова К. В. [14]	Фінансовий аналіз - це складова загального, повного, всебічного аналізу господарської діяльності, що охоплює два взаємопов'язаних розділи: аналізу фінансовий та управлінський.
Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. [10]	Фінансовий аналіз є методикою оцінки поточного і перспективного фінансового стану підприємства на підставі вивчення залежності і динаміки показників фінансової інформації. Він покликаний виявити сильні і слабкі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства.
Мец В.О. [13]	Фінансовий аналіз - це засіб оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності
Савицька Г.В. [17]	Внутрішній фінансовий аналіз - це процес дослідження механізму формування, розміщення і використання капіталу з метою пошуку резервів зміцнення фінансового стану, підвищення прибутковості і нарощування власного капіталу суб'єкта господарювання. Зовнішній фінансовий аналіз є процесом дослідження фінансового стану суб'єкта господарювання з метою прогнозування міри ризику інвестування капіталу і рівня його прибутковості.
Цал-Цалко Ю.С. [19]	Фінансовий аналіз - це складова аналітичного економічного дослідження щодо вивчення рівня, змін і динаміки фінансових показників у їх взаємозв'язку і взаємозумовленості, з метою прийняття ефективних управлінських рішень для забезпечення внутрішньої і зовнішньої діяльності господарюючих систем. сталого економічного розвитку і стійкого фінансового стану
Литвин Б. М., Стельмах М. В., [12]	Фінансовий аналіз - це складова загальноекономічного аналізу господарської діяльності, що охоплює два взаємопов'язаних блоки: зовнішній та внутрішній фінансовий аналіз. Такий розподіл досить умовний і відповідає поділу бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський, що є об'єктивною потребою у процесі діяльності підприємства.

Концептуальна структурно-функціональна схема фінансового аналізу господарюючих систем наведена на рисунку 1.3:

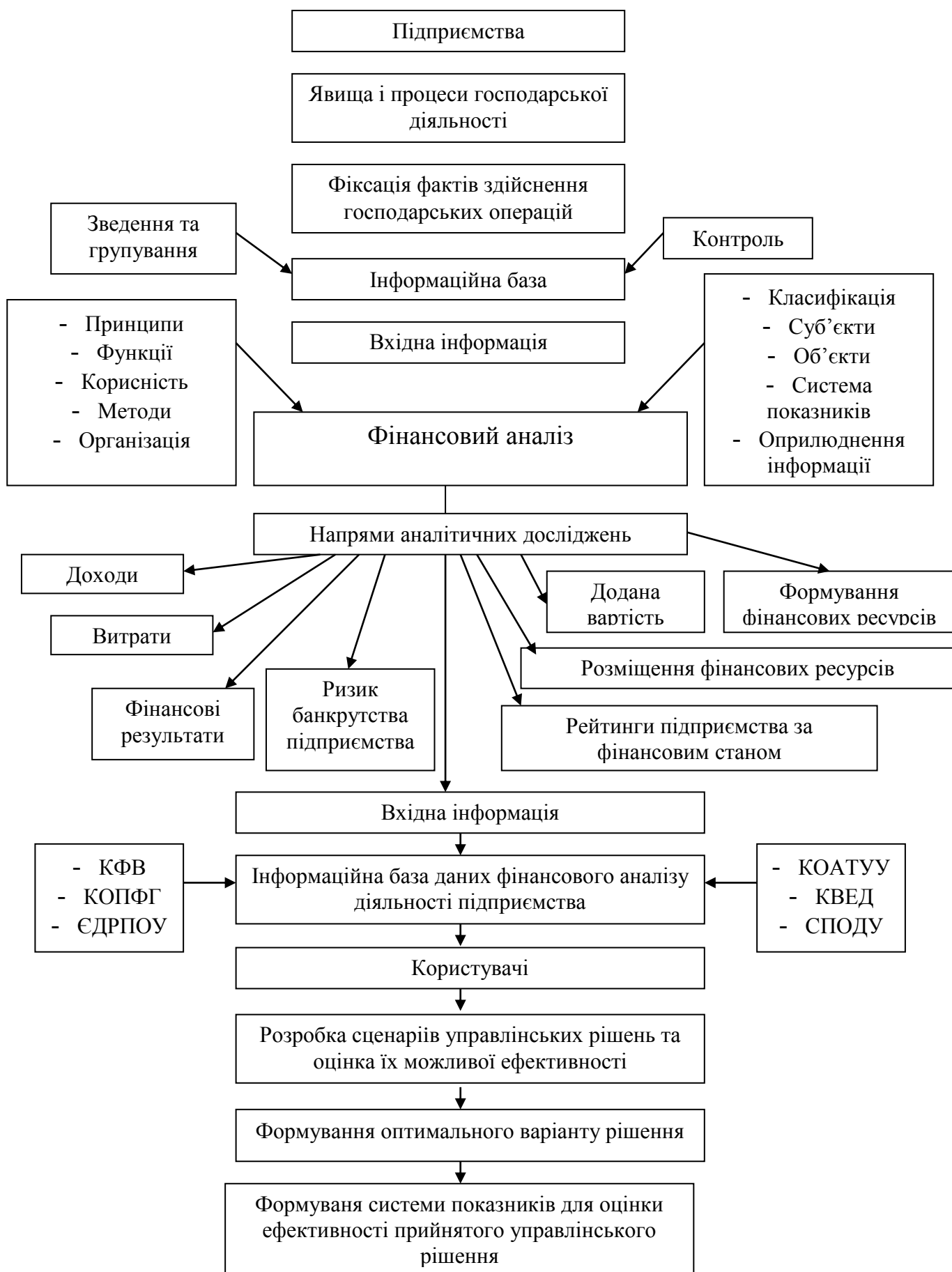


Рисунок 1.3 - Концептуальна структурно-функціональна схема фінансового аналізу господарюючих систем

Процес фінансового аналізу за інформаційними ресурсами підприємства забезпечують три системотворчих елементи: об'єкт дослідження; суб'єкт дослідження; методика, яка опосередковує відносини між об'єктом, який вивчається та суб'єктом, який пізнає.

Предметом фінансового аналізу є діяльність підприємства, спрямована на забезпечення його сталого розвитку і стійкого фінансового стану. Метою фінансового аналізу є виявлення резервів підвищення ефективності господарської діяльності, побудова системи управління для забезпечення незадоволених потреб і управління для забезпечення одержання бажаного результату.

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу.

Фінансові методи включають методи фінансового управління, до яких відносять: фінансовий облік, аналіз, планування, прогнозування, фінансовий контроль, фінансове регулювання, систему розрахунків, кредитування, оподаткування, матеріальне стимулювання і відповідальність, страхування, заставні операції, трансфертні операції, лізинг, оренду, факторинг тощо. Елементами перелічених методів є спеціальні прийоми фінансового управління: кредити і позики, процентні ставки, дивіденди, котирування валютних курсів та ін. [10].

Законодавство, що регулює фінансову діяльність підприємства, включає: закони, укази Президента, постанови уряду, накази і розпорядження міністерств і відомств, інструкції, методичні вказівки тощо.

Сучасне вітчизняне фінансове право налічує величезну кількість законодавчих і інших нормативних актів. Через специфіку реального часу ці акти дуже часто піддаються коригування. Проте в цілому вони створюють основу державного регулювання різних аспектів фінансової діяльності підприємства. Звіт про фінансові результати надає користувачам дані про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства протягом звітного періоду [10].

У практиці фінансового аналізу вироблено основну методику аналізу фінансових звітів. Виділяють такі основні прийоми:

- горизонтальний (часовий) аналіз - порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;
- вертикальний (структурний) аналіз - визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат в цілому;
- трендовий аналіз - порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначенням тренду;
- порівняльний аналіз - аналіз впливу окремих факторів на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних прийомів дослідження.

До переваг зарубіжних методик можна віднести їх конкретність та визначеність у кількісному складі показників та інтерпретації їх результатів, спрощеність таких методик аналізу та оцінки фінансового стану підприємств.

В свою чергу - вітчизняні методики аналізу фінансового стану навпаки характеризуються значною відмінністю серед різних авторів у наборі показників для аналізу того чи іншого напрямку та різноманітною їх комбінацією. Таким чином, вітчизняна методика потребує уніфікації, зменшення кількості показників, що аналізуються. При цьому необхідно віддавати перевагу розрахунку тих показників, які мають найбільшу змістовність та необхідність для аналітика.

Аналіз фінансового стану необхідно проводити у відповідності до визначеної на підприємстві методики та за конкретною системою показників. Тому для кожного підприємства, враховуючи його специфіку роботи, доцільно розробити когнітивну модель взаємозв'язку усіх фінансових показників та процесів, що беруть участь у формуванні фінансової звітності.

Авторське бачення Білик М.Д. такої моделі показано на рисунку 1.4. Розроблена когнітивна модель показує взаємозв'язок обліково-аналітичного

процесу щодо формування та дослідження фінансової звітності підприємства та процесу управління його фінансовою діяльністю.

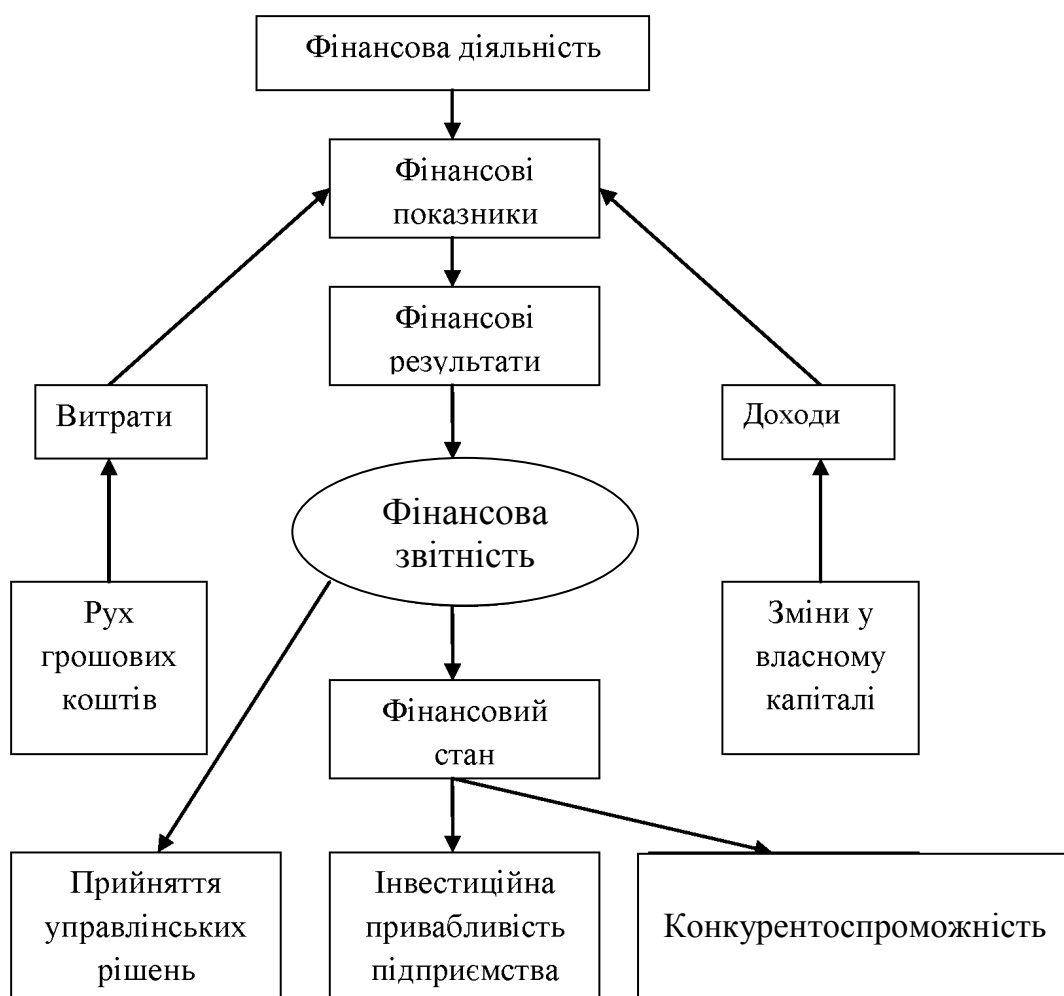


Рисунок 1.4 - Модель взаємозв'язку фінансових показників та процесів, що беруть участь у формуванні фінансової звітності підприємства

Результативність господарської діяльності підприємства проявляється через економічно-фінансові показники, які в узагальненому вигляді відображають результати діяльності та потенціал економічного розвитку суб'єкта господарювання. Основним підсумковим показником результативності господарської діяльності є фінансовий результат, значення якого в умовах: складної економічної ситуації в країні, обмеженості банківського кредитування суб'єктів господарської діяльності, низького рівня конкурентоспроможності та

інноваційного розвитку промислових підприємства важко переоцінити. Вивчення різноманітних концепцій трактування сутності, процесу формування та розрахунку фінансового результату на основі порівняльного аналізу надбань вітчизняної та зарубіжної практики з метою подальшого удосконалення теоретичних підходів до розуміння змісту, раціоналізації процесів формування та розрахунку даного показника представляють суттєву наукову цінність їх розгляду.

Категорія фінансового результату потребує, ґрунтовного теоретичного дослідження основних підходів до її формування та трактування різними економічними концепціями, які напрацьовані міжнародною та вітчизняною практикою бухгалтерського обліку, з метою забезпечення основних передумов для зростання рівня прибутковості та сталого економічного розвитку промислового підприємства в довгостроковій перспективі.

Питання теоретичного дослідження категорії фінансового результату знайшло своє відображення у працях відомих зарубіжних та вітчизняних вчених. Однак, теоретичні аспекти дослідження фінансового результату потребують більш досконалого розгляду, з точки зору порівняння досягнень вітчизняної та зарубіжної практики у сфері розуміння сутності та порядку формування даного показника.

Показник фінансового результату один із найбільш актуальних та важливих об'єктів наукових та практичних досліджень, оскільки правильне розуміння його сутності, методики розрахунку забезпечить основні передумови для формування ефективного механізму управління фінансовими результатами господарської діяльності промислових підприємств. Розглянемо основні підходи до трактування та визначення фінансового результату, які напрацьовані міжнародною та вітчизняною практиками бухгалтерського обліку.

Аналіз П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» [30] свідчить, що фінансовий результат будь-якого виду господарської діяльності підприємства (операційної, інвестиційної, фінансової, звичайної, надзвичайної) визначається

як різниця між сумою доходів та пов'язаною з ними величиною витрат відповідного виду діяльності підприємства.

Згідно до визначення видів діяльності підприємства та порядку визначення фінансових результатів, наведених в П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» [31], відобразимо в таблиці 1.1 процес формування та розрахунку фінансових результатів господарської діяльності підприємства на основі методики, описаної в П(С)БО 3.

Таблиця 1.4 - Формування та розрахунок фінансових результатів господарської діяльності підприємства

Фінансовий результат діяльності			Формула розрахунку фінансового результату	Формула розрахунку фінансового результату відповідно до ф. № 2 «Звіт про фінансові результати»
Фінансовий результат за видами господарської діяльності	Фінансовий результат звичайної діяльності підприємства	Фінансовий результат від основної діяльності, $\Phi P_{oc\partial}$	$\Phi P_{oc\partial} = D_{oc\partial} - B_{oc\partial}$	$\Phi P_{oc\partial} = p. 010 - p. 015 - p. 020 - p. 025 - p. 030 + p. 035 - p. 040 + p. 050 - p. 055 - p. 070 - p. 080$
		Фінансовий результат від іншої операційної діяльності, $\Phi P_{io\partial}$	$\Phi P_{io\partial} = D_{io\partial} - B_{io\partial}$	$\Phi P_{io\partial} = p. 060 - p. 090$
		Фінансовий результат від операційної діяльності, $\Phi P_{o\partial}$	$\Phi P_{o\partial} = D_{o\partial} - B_{o\partial} = \Phi P_{oc\partial} \pm \Phi P_{io\partial}$	$\Phi P_{o\partial} = p. 100 \text{ або } p. 105 = p. 010 - p. 015 - p. 020 - p. 025 - p. 030 + p. 035 - p. 040 + p. 050 - p. 055 + p. 060 - p. 070 - p. 080 - p. 090$
		Фінансовий результат від фінансової діяльності, $\Phi P_{\phi\partial}$	$\Phi P_{\phi\partial} = D_{\phi\partial} - B_{\phi\partial}$	$\Phi P_{\phi\partial} = p. 110 + p. 120 - p. 140 - p. 150$
		Фінансовий результат від інвестиційної діяльності, $\Phi P_{i\partial}$	$\Phi P_{i\partial} = D_{i\partial} - B_{i\partial}$	$\Phi P_{i\partial} = p. 130 - p. 160$
		Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, $\Phi P_{з\partial \text{ под}}$	$\Phi P_{з\partial \text{ под}} = D_{з\partial} - B_{з\partial} = \Phi P_{o\partial} \pm \Phi P_{i\partial} \pm \Phi P_{\phi\partial}$	$\Phi P_{з\partial \text{ под}} = p. 170 \text{ або } p. 175 = (p. 100 \text{ або } p. 105) + p. 110 + p. 120 + p. 130) - p. 140 - p. 150 - p. 160$
		Фінансовий результат від звичайної діяльності після оподаткування, $\Phi P_{з\partial}$	$\Phi P_{з\partial} = D_{з\partial} - B_{з\partial} - Под_{np}$	$\Phi P_{з\partial} = p. 190 \text{ або } p. 195 = (p. 170 \text{ або } p. 175) - p. 180$
	Фінансовий результат надзвичайної діяльності підприємства	Фінансовий результат надзвичайної діяльності, $\Phi P_{нд}$	$\Phi P_{нд} = D_{нд} - B_{нд} - Под_{н np}$	$\Phi P_{нд} = p. 200 - p. 205 - p. 210$
	Фінансовий результат господарської діяльності, $\Phi P_{г\partial}$		$\Phi P_{г\partial} = \Phi P_{з\partial} - \Phi P_{нд} = \Phi P_{з\partial} \pm \Phi P_{нд}$	$\Phi P_{г\partial} = p. 220 \text{ або } p. 225 = (p. 190 \text{ або } p. 195) + p. 200 - p. 205 - p. 210$
- чистий прибуток			p. 220	
- чистий збиток			p. 225	

Примітка. Д, В - доходи та витрати відповідного виду діяльності підприємства; Под пр. - податок на прибуток від звичайної діяльності; Под н пр. - податки з надзвичайного прибутку.

Порядок визначення фінансових результатів відповідно до П(С)БО 3 передбачає:

- розрахунок фінансових результатів за видами господарської діяльності підприємства: операційною, звичайною діяльністю до і після оподаткування, надзвичайною;
- обчислення показника фінансових результатів підприємства відповідно до принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, тобто як різниці між сумою отриманих доходів та понесених для їх отримання витрат;
- визначення підсумкового показника результативності господарської діяльності підприємства у формі чистого прибутку або чистого збитку.

Дослідження міжнародної практики бухгалтерського обліку дозволяє виділити два основні варіанти визначення фінансового результату діяльності підприємства: французький та англо-американський.

Французький варіант - за яким величину фінансового результату формують три показники: 1) експлуатаційний фінансовий результат - результат статутної діяльності підприємства, який визначається, як різниця виручки від продажу та суми витрат, пов'язаної в процесами виробництва та реалізації продукції; 2) фінансовий результат - пов'язаний з емісією акцій, послугами фінансового і банківського обслуговування підприємства, фінансовою участю в господарській діяльності інших підприємств; 3) надзвичайний фінансовий результат - характеризується наявністю операцій довгостроково характеру, наприклад, реалізація основних засобів, «ноу-хау», авторського та орендного права.

Визначення фінансового результату за французьким варіантом є дуже схожим з порядком розрахунку даного показника за видами господарської діяльності підприємства, наведеного в П(С)БО 3. Так, поділ фінансового результату на три види за французьким підходом: експлуатаційний, фінансовий

та надзвичайний є в деякій мірі за своєю сутністю подібним до показників фінансових результатів від операційної, фінансової, інвестиційної тобто, звичайної діяльності підприємства відповідно до П(С)БО 3 (рисунок 1.5).

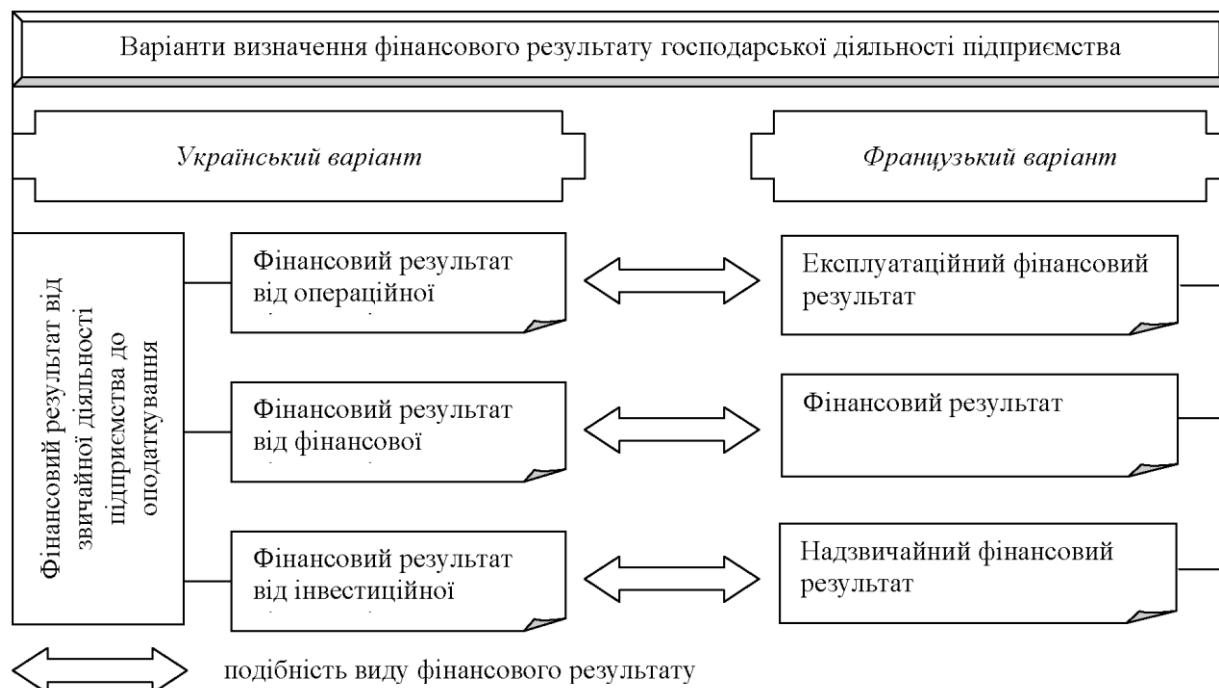


Рисунок 1.5 - Порівняння визначення фінансових результатів за двома варіантами подібність виду фінансового результату

Розуміння сутності та методики визначення фінансового результату господарської діяльності підприємства за вітчизняним підходом, який регулюється П(С)БО, має деяку відмінність від концепцій трактування та розрахунку даного показника в міжнародній практиці. Зазначимо, що для цілей облікових процедур промислових підприємств застосування методу «витрати - випуск» є найбільш доцільним, з точки зору достовірності формування облікових даних про фінансовий результат господарської діяльності. Для аналітичних цілей користувачам фінансової звітності підприємства не варто нехтувати можливістю використання інших розглянутих методик розрахунку показника фінансового результату підприємства.

1.3 Управління фінансовими результатами

Функціонування підприємства супроводжується безперервним кругооборотом коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходів, їхнього розподілу й використання. При цьому визначаються джерела коштів, напрямки та форми фінансування, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами (сплата податків), персоналом підприємства тощо. Усі ці грошові відносини становлять зміст фінансової діяльності підприємства.

Покропивний С. Ф. основними завданнями фінансової діяльності вважає такі: вибір оптимальних форм фінансування, структури капіталу підприємства і напрямків його використання з метою забезпечення стабільно високої прибутковості; збалансування за часом надходжень і витрат платіжних засобів; підтримування належної ліквідності та своєчасності розрахунків [16]

Основні завдання, спрямовані на реалізацію головної мети фінансового менеджменту: забезпечення зростання прибутковості підприємства. Для збільшення прибутковості підприємства доцільними є такі заходи: збільшення обороту підприємства, економія витрат матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, підвищення конкурентоспроможності продукції.

Забезпечення максимізації прибутку підприємства при передбаченому рівні фінансового ризику. Максимізація прибутку підприємства забезпечується, як правило, при суттєвому рівні фінансових ризиків. При збільшенні прибутку збільшується й ризик його втрати. Забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку. Це завдання забезпечується веденням виваженої політики оптимізації структури капіталу, формування ефективної політики управління капіталом.

У процесі реалізації цієї головної мети, як зазначає більшість науковців та практиків, фінансовий менеджмент спрямований на вирішення таких основних завдань (таблиця 1.5) [3]:

Таблиця 1.5 - Завдання фінансового менеджменту, спрямовані на реалізацію головної мети

Головна мета фінансового менеджменту	Завдання фінансового менеджменту, спрямовані на реалізацію головної мети
Максимізація ринкової вартості підприємства (фірми)	Забезпечення зростання прибутковості підприємства Зміцнення конкурентної позиції підприємства Знаходження оптимального співвідношення між короткотерміновими і довготерміновими цілями розвитку підприємства Забезпечення підприємства необхідним обсягом власного та позичкового капіталу у відповідності до цілей розвитку підприємства Забезпечення найбільш ефективного використання сформованого обсягу фінансових ресурсів у розрізі основних напрямків діяльності підприємства Оптимізація грошових потоків Забезпечення мінімізації рівня фінансового ризику при передбаченому рівні прибутку Забезпечення мінімізації рівня фінансового ризику при передбаченому рівні прибутку Забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку

У процесі фінансового менеджменту окремі завдання повинні бути узгоджені між собою для найбільш ефективної реалізації його головної мети – максимізації добробуту власників акцій.

Звіт про прибутки і збитки відображає такі важливі для фінансового менеджменту показники, як виручка від реалізації продукції, оподатковиний прибуток, напрямки використання прибутку, що залишилася в розпорядженні підприємства. Разом з тим, оскільки роль необхідних показників у звітності підприємств відсутня, ці показники повинні бути розраховані додатково [18, с. 50].

Для прийняття внутрішніх фінансових рішень необхідно:

- мати чітку класифікацію доходів і витрат, прибутків і збитків (при цьому до витрат і збитків належать усі відповідні статті, що зменшують статті доходів, т.ч. крім статей розподілу прибутку серед власників і статей реінвестування отриманого прибутку);
- мати можливість відокремлено аналізувати вплив внутрішніх факторів ефективності діяльності підприємства та вплив податкового фактора;
- оперативно отримувати цю інформацію в зручній для аналізу формі.

Чітка класифікація доходів і витрат є базою обґрунтованого визначення чистого результату діяльності за визначений період. Крім цього, класифікація необхідна для:

- визначення, із якого джерела отримане основна частина прибутків і прибули звітного періоду;
- поділу собівартості продукції і невиробничих витрат, у тому числі витрат по керуванню і реалізації, а також витрат але фінансової діяльності;
- поділи постійних і перемінних витрат із метою управлінського і фінансового аналізу.

Схематично загальний фінансовий результат подано на рисунку 1.6.

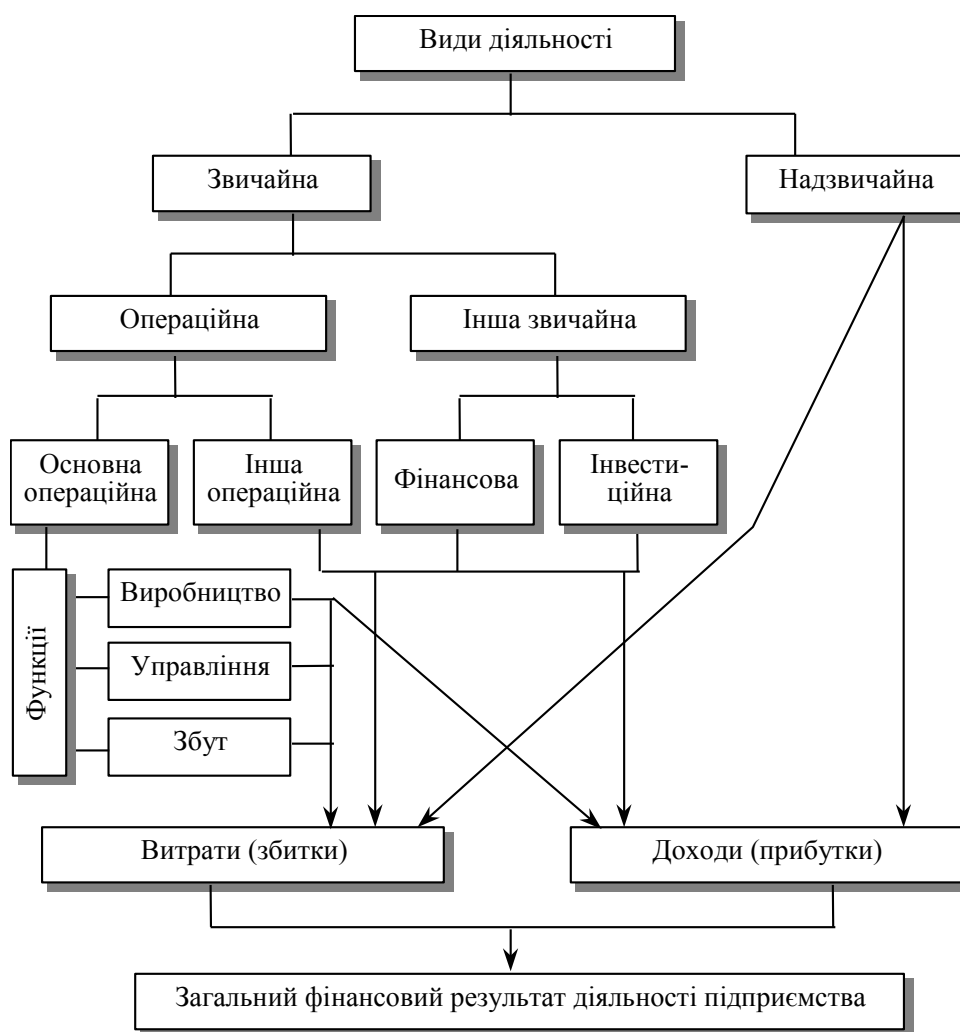


Рисунок 1.6 - Класифікація доходів (прибутків) і витрат (збитків)

Виділяють валовий, операційний прибуток, прибуток від звичайної діяльності до і після оподаткування, чистий прибуток та нерозподілений прибуток. Визначимо сутність поняття прибутку відповідно до нових стандартів розглянувши окремі статті форми № 2 «Звіт про фінансові результати» [2].

Валовий прибуток - це економічний результат діяльності суб'єктів господарської діяльності, що визначається як різниця між чистою виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) і виробничою собівартістю. Під чистою виручкою розуміють різновид кінцевого результату, що визначається вирахуванням із загальної виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) наданих знижок, повернення проданих товарів, податку на додану вартість, акцизного збору. Якщо виробнича собівартість перевищує операційний прибуток, чисту виручку, то це означає, що підприємство замість валового прибутку отримує валовий збиток.

Операційний прибуток - це фінансовий результат від операційної діяльності, який визначається відніманням від валового прибутку операційних витрат, додаванням до одержаного результату інших операційних доходів. До інших операційних доходів належать доходи від реалізації іноземної валюти, інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій), від операційної оренди активів, від операційної курсової різниці за операціями в іноземній валюті, суми штрафів, пені, неустойок та інших санкцій за порушення господарських договорів, які одержано від боржників, або коли є рішення суду, арбітражного суду про їх стягнення, доходи від списання кредиторської заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності, відшкодування раніше списаних активів (надходження боргів, списаних як безнадійні), суми одержаних грантів і субсидій, інші доходи від операційної діяльності.

До операційних витрат відносять адміністративні (загальногосподарські) витрати, витрати на збут, собівартість реалізованих виробничих запасів, визнані економічні санкції, втрати від операційних курсових різниць, безнадійні борги тощо.

За даними моделі аналізу загальної суми прибутку можуть бути три варіанти аналітичних висновків:

- 1) Загальна оцінка виконання плану прибутку;
- 2) Зміна окремих складових частин прибутку і вплив цієї зміни на загальну суму прибутку;
- 3) Зміна темпів зростання загальної суми прибутку через вплив окремих складових частин.

За першого варіанту аналітичного висновку результати можуть бути такими:

- план за загальною сумою прибутку виконано;
- план за загальною сумою прибутку перевиконано;
- план за загальною сумою прибутку не виконано.

За другого варіанту аналітичного висновку:

- зміна окремих складових частин прибутку збільшує його загальну суму прибутку;
- зміна окремих частин прибутку зменшує його загальну суму прибутку.

За третього варіанту аналітичного висновку:

- темп зростання загальної суми прибутку у порівнянні з минулим роком збільшується;
- темп зростання загальної суми прибутку у порівнянні з минулим роком зменшується.

Як основний об'єкт управління у фінансовому менеджменті виступає грошовий обіг підприємства як безперервний потік грошових виплат і надходжень, що проходять через, розрахунковий і інший рахунки підприємства. Управляти грошовим обігом - значить передбачати його можливі стани в найближчій і у віддаленій перспективі, уміти визначати обсяг і інтенсивність надходження й видатку коштів, як на найближчу дату, так і на довгострокову перспективу.

Щоб визначити очікуваний обсяг і інтенсивність грошового обігу підприємства, необхідно проаналізувати всі істотні сторони й умови

здійснення грошового обігу підприємства, процесу кругообігу всього капіталу, руху фінансових ресурсів, стан фінансових відносин підприємства з усіма учасниками комерційної справи.

Таким чином, на перший план при формуванні цивілізованого фінансового менеджменту на підприємстві виходить питання самої технології постановки внутріфірмового управління. Ця велика й кропітлива робота, що включає наступний мінімальний набір заходів:

1) Перебудова механізму управління всього підприємства з урахуванням вимог фінансової прозорості.

2) Розробка організаційної структури управління з поділом виробництва на бізнес – одиниці.

3) Організація роботи фінансової служби таким чином, щоб була можливість одержувати інформацію із всіх напрямків робіт:

- по об'єктах фінансового управління;
- по управлінських процесах (планування, аналіз прогноз);
- по фінансових потоках.

У міру необхідності треба провести методичне оснащення фінансової служби засобами, методами, принципами сучасного фінансового управління, тобто фактично навчити персонал роботі у нових умовах.

4) Розробка стандартів управлінського обліку всього підприємства в цілому й для кожної ланки окремо: форми звітності, строки, систему інформаційних потоків, документообігу тощо. Особливо важливо досягти сполучення управлінського фінансового обліку й бухгалтерського, оскільки основним джерелом фактичної фінансової інформації є бухгалтерія підприємства. Ціль цього етапу - забезпечити оперативне надходження й узагальнення необхідної фінансової інформації відповідно до вимог.

5) Автоматизація за допомогою сучасних комп'ютерних технологій і програмного забезпечення відзначених вище заходів.

Ізмайлова К. В. вважає суб'єктом управління, тобто керуючою підсистемою фінансового менеджменту, є фінансова дирекція і її відділи

(департаменти), а також фінансові менеджери. Керуюча підсистема виробляє й реалізує мети фінансового менеджменту. Основною кінцевою метою фінансового менеджменту є підвищення конкурентних позицій підприємства у відповідній сфері діяльності через механізм формування й ефективного використання прибутку [6].

Основне правило, або принцип, яким повинні керуватися фінансові менеджери - це винятковість інтересів фірми (підприємства). Кінцеві фінансові цілі підприємства визначають весь ланцюжок цілей і дій всіх учасників процесу. Правова законність операцій забезпечує їхній захист і законність доходів. Тому функціональними обов'язками фінансового менеджера в комерційній організації є:

- забезпечення правової законності й захищеності господарських операцій з капіталом і фінансовими ресурсами підприємства;
- налагодження нормальних фінансових взаємин з усіма учасниками комерційної операції;
- розробка планів і прогнозів вкладення капіталу й оцінка їхньої ефективності;
- вибір і обґрунтування кредитної й валютної політики підприємства;
- розробка й реалізація інвестиційних проектів, спрямованих на підвищення прибутковості підприємства і його дочірніх організацій;
- страхування капіталу й фінансових операцій від фінансових ризиків і втрат;
- виявлення рейтингу підприємства й конкурентів;
- безперервне забезпечення господарської діяльності фінансовими ресурсами й контроль за ефективністю їхнього використання;
- аналіз фінансових результатів і фінансового стану підприємства й клієнтів.

Отже можна зробити висновок, що для підприємства дуже важливо приділяти велику увагу організації процесу управління фінансовими результатами тому, що показники фінансових результатів характеризують

абсолютну ефективність господарювання підприємством по всіх напрямках його діяльності. Вони складають основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових стосунків зі всіма учасниками господарського процесу.

На підставі першого розділу дипломної роботи можна відзначити, що в умовах самостійності функціонування підприємств, складності їхньої орієнтації в ринкових умовах господарювання суттєво зростає роль аналізу фінансових результатів, як єдиного інструмента для прийняття необхідних управлінських рішень. Очевидно, що від ефективності управління фінансовими ресурсами і підприємством цілком залежить результат діяльності підприємства.

Таким чином, особливого значення в сучасних умовах господарювання набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансових результатів діяльності підприємства за існування різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки завдяки своєчасного об'єктивного дослідження фінансових результатів діяльності підприємства.

Відтак, аналіз фінансових результатів діяльності підприємств має важливе значення в економічній діяльності підприємства, оскільки дає змогу:

- вишукувати резерви поліпшення фінансового стану підприємства;
- об'єктивно оцінювати раціональність використання усіх видів фінансових ресурсів;
- своєчасно вживати заходів, спрямованих на підвищення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства;
- забезпечувати оптимальний виробничий та соціальний розвиток колективу за рахунок використання виявлених у результаті аналізу резервів;
- забезпечити розробку плану фінансового оздоровлення підприємства.

Висновки до першого розділу

Правильна оцінка фінансових результатів діяльності та фінансово-економічного стану підприємства за сучасних умов господарювання конче

потрібна як для його керівництва і власників, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів. Фінансово-економічний стан підприємства цікавить і його конкурентів, але вже в іншому аспекті - негативному; вони зацікавлені в ослабленні позицій конкурентів на ринку.

Предметом фінансового аналізу є діяльність підприємства, спрямована на забезпечення його сталого розвитку і стійкого фінансового стану. Метою фінансового аналізу є виявлення резервів підвищення ефективності господарської діяльності, побудова системи управління для забезпечення незадоволених потреб і управління для забезпечення одержання бажаного результату. Аналіз фінансового стану необхідно проводити у відповідності до визначеної на підприємстві методики та за конкретною системою показників. Тому для кожного підприємства, враховуючи його специфіку роботи, доцільно розробити когнітивну модель взаємозв'язку усіх фінансових показників та процесів, що беруть участь у формуванні фінансової звітності.

Результативність господарської діяльності підприємства проявляється через економічно-фінансові показники, які в узагальненому вигляді відображають результати діяльності та потенціал економічного розвитку суб'єкта господарювання. Основним підсумковим показником результативності господарської діяльності є фінансовий результат, значення якого в умовах: складної економічної ситуації в країні, обмеженості банківського кредитування суб'єктів господарської діяльності, низького рівня конкурентоспроможності та інноваційного розвитку промислових підприємства важко переоцінити. Вивчення різноманітних концепцій трактування сутності, процесу формування та розрахунку фінансового результату на основі порівняльного аналізу надбань вітчизняної та зарубіжної практики з метою подальшого удосконалення теоретичних підходів до розуміння змісту, раціоналізації процесів формування та розрахунку даного показника представляють суттєву наукову цінність їх розгляду.

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

ПАТ «Запоріжвогнетрив» - підприємство, яке спеціалізується на виробництві вогнетривких виробів: алюмосилікатних (шамотних та високовогнетривких), магнезійних виробів та карбидкремнієвих нагрівачів.

ПАТ «Запоріжвогнетрив» спеціалізується на виробництві вогнетривких виробів: алюмосилікатних (шамотних і високоглиноземистих), магнезійних, периклазовуглеродистих виробів і неформованих вогнетривів. Підприємство є одним з основних виробників вогнетривів на Україні, виготовляючи 34 % загального обсягу товарної продукції асоціації «Укрвогнетрив», у тому числі виготовлено 25 % алюмосилікатних виробів і 63 % магнезійних виробів в 2011 році. Унікальність підприємства полягає в тому, що воно виготовлює майже всю асортиментну гаму вогнетривів, які використовуються підприємствами гірничо-металургійного комплексу й інших галузей народного господарства.

Продукція ПАТ «Запоріжвогнетрив» завжди високої якості, не уступає імпортним аналогам. На підприємстві розроблена й функціонує «Система менеджменту якості», що визначає відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2000 р. у німецькій системі сертифікації «ТЮФСЕРТ».

ПАТ «Запоріжвогнетрив» виготовлює такі види вогнетривів: магнезійні, хромопериклазові вироби, периклазові вироби, переклазохромітові вироби; хромітопериклазові вироби; мулітокорундові вироби; вироби загального призначення, які застосовуються для обкладання різних теплових агрегатів, температура, використання яких перевищує температуру 1700 °С; вогнетривкі вироби, які застосовуються для обкладання повітрянагрівачів, повітропроводів гарячого дуття, використання яких в межах температур 1100-1450°С; трубки високовогнетривкі; вироби муколітокорундові; мертєль мулітокорундовий; шамотні вироби; стопорні трубки; ковшові вироби: воронки, трубки сифонні, зірки, трубки центрові.

До складу ПАТ «Запоріжвогнетрив» входять 5 основних цехів, із яких 3 цехи по виробництву вогнетривів: шамотний цех; цех магнезійних виробів; цех високоглиноземних виробів; карбідкремнієвий цех; шамотовипалювальний цех. Цехи, які випускають магнезійні та алюмосилікатні вироби мають кінцевий виробничий цикл. Шамотовипалювальний цех спеціалізується на опалюванні вогнетривкої глини та каоліну, технічного глинозему та кускового шамоту для внутрішнього споживання у цехах по виробництву шамотних та високоглиноземних виробів. Також можливе виробництво товарного шамоту. Цех карбідкремнієвих виробів випускає неформовані вогнетриви спеціального складу, розроблені на підприємстві.

У складі підприємства також є 7 допоміжних структурних підрозділів по обслуговуванню основного виробництва: ремонтно-механічний; електроенергетичний цех; ремонтно-будівельний цех; цех залізничного транспорту; цех безрейкового транспорту; цех по ремонту виробничого обладнання; центральна лабораторія метрології та вимірювальної техніки (ЦЛМВТ), відділ технічного контролю.

На заводі створена група фахівців, яка в співпраці з Дніпропетровською металургійною академією працює над отриманням нових видів вогнетривів, ведеться реконструкція цехів заводу. Все це дозволило підприємству вийти на новий високий рівень якості продукції, що випускається. Помірні ціни і конкурентоспроможність продукції ПАТ «Запоріжвогнетрив» сприяють встановленню і розширенню економічних зв'язків підприємства. Основними споживачами виступають металургійні підприємства. Причинами невисокого потенціалу самих ліквідних магнезійних виробів є жорстока конкуренція вогнетривких підприємств Росії, які мають власну дешеву сировину і паливно-енергетичну базу.

Спираючись на фінансову звітність проведемо аналіз основних показників фінансово – господарської діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив» у період за 2019 - 2021 рр. (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 - Аналіз основних фінансово – економічних показників діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2019 – 2021 роки

№ з/п	Показники	Од. виміру	2019 рік	2020 рік	Відхил., (+/-)	Темп росту, %	2021 рік	Відхил., (+/-)	Темп росту, %
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис.грн.	405 028	592 014	186 986	146,17	601 306	9 292	101,57
2	Середньорічна чисельність штатних працівників	осіб	1960	1947	-13	99,34	1975	28	101,44
3	Обсяг чистої реалізованої продукції на одного працівника	тис.грн.	304,46	304,06	-0,39	99,87	304,46	0,39	100,13
4	Витрати на оплату праці	тис.грн.	49 320	71 090	21 770	144,14	76 546	5 456	107,67
5	Середньорічна заробітна плата	тис.грн.	25,16	36,51	11	145,10	38,76	2,24	106,16
6	Собівартість реалізованої продукції	тис.грн.	321 570	479 376	157 806	149,07	505 074	25698	105,36
7	Валовий прибуток	тис.грн.	83 458	112 638	29 180	134,96	96 232	-16 406	85,43
8	Фінансовий результат від операційної діяльності, прибуток	тис.грн.	41 487	58 748	17 261	141,61	43 466	-15 282	73,99
9	Чистий прибуток	тис.грн.	20 111	29 528	9 417	146,83	24 126	-5 402	81,71
10	Чиста рентабельність продукції	%	4,97	4,99	0	100,45	4,01	-0,98	80,36
11	Чиста рентабельність виробництва	%	6,25	6,16	0	98,49	4,78	-1,38	77,60
12	Середньорічна вартість основних фондів	тис.грн.	196387,5	191201,5	-5 186	97,36	177626	-13 576	92,90

Дані таблиці 2.1 свідчать, що чистий дохід від реалізації продукції в 2021 р. склав 601306 тис.грн., що на 9292 тис.грн. більше, ніж у 2020 р., темп росту становить 101,57%.

Обсяг чистої реалізованої продукції на одного працівника склав в 2021 році 304,46 тис.грн., що на 0,40 тис. грн. більше ніж в 2020 році (темп росту 100,13%). Зросла чисельність штатних працівників на 28 осіб, темп росту становить 101,44%. Витрати на фонду оплати праці склали 76 546 тис. грн. в 2021 році, що на 5456 тис.грн. більше ніж у 2020 році (темп росту 107,67 %).

Середньорічна заробітна плата склала в 2021 році 38,76 тис. грн., що на 2,24 тис. грн. більше ніж в 2020 році, темп росту середньорічної заробітної плати склав 106,16 %.

За період 2020-2021 рр. зросла собівартість реалізованої продукції з 479376 тис.грн. в 2020 р. до 505074 тис.грн. у 2021 році, в абсолютному значенні це 25698 тис.грн., темп росту становить 105,36%.

Темп приросту собівартості реалізованої продукції випереджує темп приросту чистого доходу реалізації продукції, відповідно показники склали 5,36% та 1,57%. Це може бути викликане подорожчанням енергоресурсів та матеріалів для виготовлення продукції.

Валовий прибуток в 2021 року зменшився в зрівнянні з 2010 роком на 16406 тис.грн. та склав 96232 тис. грн., темп росту становить 85,43%.

Зменшився фінансовий результат від операційної діяльності, в абсолютному вираженні це становить 15282 тис.грн. Це призвело до зменшення чистого прибутку з 29528 тис.грн. (в 2020 році) до 24126 тис.грн.(в 2021 році).

Чистий прибуток на підприємстві зменшився на 5402 тис. грн., темп росту склав 81,71%.

Чиста рентабельність продукції зменшилась на 0,98 відс. пункти (темп росту 80,36%) і чиста рентабельність виробництва зменшилась на 1,38 відс. пункти (темп росту 77,6%).

Середньорічна вартість основних фондів склала:

- в 2020 році: $(178780 + 203623) / 2 = 191202$ тис.грн.,
- в 2021 році: $(176472 + 178780) / 2 = 177626$ тис.грн., в 2021 році їх вартість зменшилася на 13576 тис.грн., темп росту склав 92,9%.

Успішна діяльність ПАТ «Запоріжвогнетрив» багато в чому забезпечується спільною діяльністю з партнерами. ТОВ «Ресурс Лтд», будучи акціонером ПАТ «Запоріжвогнетрив», здійснює ексклюзивні поставки сировинних матеріалів для виробництва вогнетривів з Китаю, Словаччини, Туреччини і інших країн. Останніми роками змінилася структура витрат на виробництво вогнетривких матеріалів, виросла частина витрат на паливо, оскільки вогнетривка промисловість належить до енергоємної галузі.

Діяльність ПАТ «Запоріжвогнетрив» регламентується наступними законодавчими документами: Конституція України, Господарський Кодекс України, Податковий Кодекс України, Митний Кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та ін.

Серед внутрішніх нормативних документів можливо відмітити: статут, колективний договір, посадові інструкції та ін.

2.2 Аналіз майна та капіталу підприємства

Аналіз фінансового стану підприємства доцільно розпочати з аналізу майна та капіталу. Для здійснення своєї діяльності підприємство повинно володіти певним майном. Майно у всіх його видах називається активами.

Вартість активів відображена у балансі підприємства. Спираючись на фінансову звітність проведено аналіз активів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2019- 2020 рік.

Необоротні активи зменшилися на 23809 тис. грн., темп росту склав 88,91%, питома вага необоротних активів становить в 2020 році - 54,65% в кінці 51,22%, тобто зменшилася на 3,43 в.п. Тобто підприємство має «важку» структуру активів. Це говорить про незначні накладні витрати та низьку чутливість до зміни виручки. Оборотні активи збільшилися на 3517 тис. грн.,

темп росту склав 101,98%, питома вага збільшилася на 3,38 в.п. Витрати майбутніх періодів збільшилися на 149 тис. грн., темп росту склав 156,65%, питома вага зменшилася на 0,05 в.п. Всього сума активів зменшилася на 20143 тис. грн., темп росту склав 94,87%.

Виходячи з даних таблиці (додаток А) ми спостерігаємо, що підприємство в 2019 році мало нематеріальні активи, балансова вартість яких становила 747 тис.грн., в 2020 році їх вартість збільшилась до 1936 тис.грн. Абсолютне відхилення склало +1189 тис. грн., темп росту склав 259,17%, питома вага зросла з 0,19% на початок року та 0,52% на кінець року, та збільшилася на 0,33 відс. пункти.

Вартість основних засобів в 2019 році становила 203623 тис.грн., а в 2020 році – 178780 тис.грн., темп росту становить 87,8%, тобто ми бачимо зменшення на 24843 тис. грн. При цьому питома вага основних засобів в загальній сумі активів становить в 2019 році – 51,82%, а в 2020 році – 47,95%, зменшення на 3,87 в.п.

Довгострокова дебіторська заборгованість в 2019 році становила 4460 тис.грн., а в 2020 році – не змінилася, темп росту відсутній. При цьому питома вага їх в загальній сумі активів становить в 2019 році – 1,13%, а в 2020 році – 1,2%, збільшення на 0,07 в.п.

Зменшилися залишки готової продукції на складі на 11020 тис.грн. у зв'язку з реалізацією продукції, темп росту склав 60,44%. Питома вага готової продукції на початок року склала 7,09%, а на кінець 4,52%, ми бачимо зменшення питокої ваги на 2,57 відс. пункти, що є позитивним показником, так як зменшення питокої ваги запасів готової продукції, що може бути наслідком відлаженого ритму відвантаження, хорошої організації перевезень, незатримки оформлення транспортних документів.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги в 2019 році складала 61771 тис.грн., в 2020 році 50680 тис. грн. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилася за 2020 рік на 11091 тис. грн., темп росту склав 82,04%. Питома вага її на початок року склала 15,72%, на кінець

13,59 %, тобто зменшилася на 2,13 відс. пункти. Це свідчить про те, що грошові кошти нашого підприємства невідволікаються з обороту, і така динаміка є позитивною. Дані балансу свідчать, що в основному вона складається з боргів дебіторів за продукцію, товари роботи, послуги. Зменшення дебіторської заборгованості і зменшення її питомої ваги в активах може бути пов'язане з відлаженою реалізацією продукції, платоспроможністю покупців.

В 2019 році інша поточна дебіторська заборгованість становить 853 тис.грн., а на кінець 1287 року, більше не 434 тис.грн., темп росту склав 150,88%, а питома вага зросла на 0,13 відс. пункти.

Сума грошових коштів в національній валюті протягом року збільшилася на 68 тис.грн. (темп росту 101,97%), а в іноземній валюті на 8770 тис.грн. (темп росту 784,62%). Частка грошових коштів в національній валюті на початок року становить 0,88%, а на кінець року збільшується до 0,94% (збільшення питомої ваги на 0,06 відс. пункти). Частка грошових коштів в іноземній валюті на початок року становить 0,33%, а в 2020 році збільшується до 2,7% (збільшення питомої ваги на 2,37 відс. пункти).

За даними фінансової звітності промислового підприємства проведемо аналіз активів підприємства ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020-2021 році (додаток Б).

Необоротні активи збільшилися на 30271 тис. грн., темп росту в 2021 році склав 115,85%, питома вага необоротних активів становить в 2020 році – 51,22% в 2021 році 48,07%, тобто зменшилася на 3,15 в.п. Це вказує на тяжку структуру активів.

Оборотні активи збільшилися на 56796 тис. грн., темп росту склав 131,30%, питома вага оборотних активів становить в 2020 році – 48,67% в кінці 51,76%, тобто збільшилася на 3,09 в.п.

Витрати майбутніх періодів збільшилися на 307 тис. грн., темп росту склав 174,51%, питома вага становить в 2020 році – 0,11%, в 2021 році 0,17%, тобто збільшилася на 0,06 в.п.

Всього сума активів збільшилися на 87374 тис. грн., темп росту склав 123,44%.

Виходячи з розрахунків, наведених (додаток 3), ми спостерігаємо, що в 2010 році підприємство має нематеріальні активи, балансова вартість яких складає 1936 тис.грн., а в 2021 році 1646 тис.грн., тобто зменшується на 290 тис.грн., темп росту склав 85,02%. Питома вага склала 0,52% в 2020 році та 0,36% в 2021 році, та зменшилася на 0,16 відс. пункти.

Залишкова вартість основних засобів в 2020 році становила 178780 тис.грн., а в 2021 році – 176472 тис.грн., тобто зменшилася на 2308 тис. грн., темп росту склав 98,71%. При цьому питома вага основних засобів в активах на початок року становила 47,95%, а на кінець – 38,35%, а саме зменшилася на 9,6 в.п.

Підприємство має довгострокові фінансові інвестиції, вартість яких протягом 2021 року не змінилася.

Довгострокова дебіторська заборгованість склала в 2020 році 4460 тис. грн., в 2021 році 4443 тис. грн., зменшення на 17 тис. грн., темп росту 99,62%, зменшення питомої ваги з показника 1,2% до 0,97%, тобто на 0,23 відс. пункти.

Балансова вартість виробничих запасів в 2020 році становить 57173 тис.грн., в 2021 році їхня вартість у зв'язку з придбанням ситровини, матеріалів, напівфабрикатів та інших зростає до 75816 тис.грн., тобто на 18643 тис.грн., темп росту 132,61%. Питома вага зросла з показника 15,34% на початку року до 16,47% на кінець року, тобто збільшення на 1,13 відс. пункти.

У зв'язку з виготовленням продукції збільшились залишки готової продукції на складі на 31850 тис.грн. Питома вага зросла з показника в 2020 році 4,52% до 10,58% в 2021 році, тобто збільшення на 6,06 відс. пункти.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги в 2020 році складала 50680 тис.грн. та збільшилася на 18166 тис. грн., темп росту склав 135,84%. Питома вага її на початок року склала 13,59%, на кінець 14,96%, тобто збільшилася на 1,37 відс. пункти. Це свідчить про те, що грошові кошти нашого підприємства відволікаються з обороту, і така динаміка є негативною.

В 2021 році на 6592 тис.грн. збільшилися грошові кошти в національній валюті (темп росту 287,65%) і зменшилися на 9446 тис.грн. в іноземній (темп росту 6,02%). Таку тенденцію не можна вважати позитивною. Частка грошових коштів в національній валюті в активах становить на початок року 0,94%, а на кінець – 2,20 %, тобто збільшується на 1,26 в.п. Сума грошових коштів в іноземній валюті в 2021 році зменшилась на 9446 тис.грн. Питома вага на в 2020 році – 2,7 % , в 2021 році – 0,13%, зменшення питомої ваги склало 2,57 відс. пункти.

Динаміка та зміни в структурі активів ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020 році та 2021 році показана на рисунку в додатку В.

При аналізі майнового стану підприємства необхідно оцінити стан основних засобів. Для цього за даними фінансової звітності (додатки Д.Е) розраховані наступні показники: коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності, коефіцієнт оновлення і коефіцієнт вибуття.

Коефіцієнт зносу:

в 2019 році: $K_{зн}=181422/385045=0,47$.

в 2020 році: $K_{зн}=191077/369857=0,52$.

в 2021 році: $K_{зн}=202840/379312=0,53$.

Коефіцієнт придатності:

в 2019 році: $K_{пр}=1-0,47=0,53$.

в 2020 році: $K_{пр}=1-0,52=0,48$.

в 2021 році: $K_{пр}=1-0,53=0,47$.

Коефіцієнт оновлення основних засобів становить:

у 2020 році: $K_{он}=0,039$.

у 2021 році: $K_{он}=0,025$.

Коефіцієнт вибуття склав:

у 2020 році: $K_{вб}=5906/369857=0,016$.

у 2021 році: $K_{вб}=1547/379312=0,004$.

Для зручності аналізу коефіцієнти стану основних засобів слід згрупувати в таблиці 2.2 та 2.3.

Таблиця 2.2 - Аналіз показників стану основних засобів ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2019-2021 рр.

Показник	Рекомендований рівень	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+/-)	2021 р.	Відхилення 2021 р. від 2020 р.	Відхилення базове
Коефіцієнт зносу	<0,5	0,47	0,52	0,05	0,53	0,01	0,06
Коефіцієнт придатності	>0,5	0,53	0,48	-0,05	0,47	-0,01	-0,06

Не дивлячись на умовність показників зносу та придатності, вони мають певне аналітичне значення.

Тобто прийнято вважати, що значення коефіцієнта зносу більше ніж 50% (а коефіцієнта придатності менше ніж 50%) є небажаними.

На ПАТ «Запоріжвогнетрив» станом на початок 2020 коефіцієнти зносу менші ніж 50%, а придатності більше і це свідчить про добрий стан основних засобів. На кінець 2020 р. ситуація погіршалась. Коефіцієнт зносу склав 52%, а коефіцієнт придатності 48%. На кінець 2021 р. коефіцієнт зносу склав 53%, а коефіцієнт придатності 47%, що свідчить про те, що ситуація ще погіршала.

Таблиця 2.3 - Аналіз показників використання основних засобів ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020-2021 рр.

Показник	2020 рік	2021 рік	Відхилення
Коефіцієнт оновлення	0,039	0,025	-0,014
Коефіцієнт вибуття	0,016	0,004	-0,012

Коефіцієнт оновлення у 2020 році свідчить про те, що на підприємстві була придбана невелика кількість основних засобів, а у 2021 році їх було придбано значно менше.

Коефіцієнт вибуття показує, що в 2020 році вибуло основних засобів з різних причин більше, ніж у 2021 році.

Таким чином, на підприємстві ПАТ «Запоріжвогнетрив» основні засоби перебувають у незадовільному стані.

Таким чином, проведено аналіз активів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2019-2021 роки. За 2020 рік є негативні зміни в валюті балансу. А саме, зменшення на 20143 тис. грн., темп приросту 94,87 %. Зменшення валюти балансу сигналізує про згортання діяльності підприємства. В 2021 році ситуація змінилася в позитивну сторону, валюта балансу збільшена на 87374 тис. грн., темп росту склав 123,44%. Найбільшу частку в складі необоротних активів займають основні засоби, найменшу нематеріальні активи. Структура необоротних активів на кінець періоду зазнала суттєвих змін (зменшилась питома вага основних засобів) і збільшилась частка оборотних активів.

Зроблено висновок про збільшення активів за 3 роки на 67231 тис. грн., темп росту активів склав 117,11%, тобто є покращення діяльності. Збільшення валюти балансу свідчить, як правило, про зростання виробничих можливостей підприємства.

Збільшення валюти балансу в 2021 році на 87 млн. 374 тис.грн. відбулося в основному: за рахунок збільшення необоротних активів на 30 млн. 271 тис.грн. (масштабна реконструкція виробництва по створенню ділянки по виробництву вогнетривких бетонів і фракціонованого шамоту, визнання відкладених податкових активів); за рахунок збільшення оборотних активів на 56 млн. 796 тис.грн. (за рахунок росту залишків виробничих запасів і готової продукції, а також дебіторської заборгованості).

Фінансовий стан підприємства залежить від того, які кошти воно має в своєму розпорядженні і куди вони вкладені. Наступним кроком буде аналіз джерел формування майна підприємства у 2020 році за даними фінансової звітності (додаток В).

Проведемо аналіз пасивів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2019-2020 рік (додаток Л).

Загалом, сума джерел формування майна в 2020 році зменшилася на 20143 тис.грн., темп росту становить 94,87%.

Динаміка зміни пасивів підприємства основних розділів за 2020 рік:

- власний капітал: в 2019 році сума склала 237493 тис. грн. (питома вага 60,45%), в 2020 році 248523 тис. грн. (питома вага 66,66%), зміни відбулися: збільшення на 11030 тис. грн. (питомої ваги +6,21 в.п.), темп росту 104,64%.

- забезпечення наступних витрат і платежів: в 2019 році сума склала 3026 тис. грн. (питома вага 0,77%), в 2020 році 5017 тис. грн. (питома вага 1,35 %), зміни відбулися: збільшення на 1991 тис. грн. (питомої ваги +0,58в.п.), темп росту 165,8%.

- довгострокові зобов'язання: в 2019 році сума склала 795 тис. грн. (питома вага 0,20%), в 2020 році 1568 тис. грн. (питома вага 0,42%), зміни відбулися: збільшення на 773 тис. грн. (питомої ваги +0,22в.п.), темп росту 197,23%.

- поточні зобов'язання: в 2019 році сума склала 150990 тис. грн. (питома вага 38,41%), в 2020 році 117172 тис. грн. (питома вага 31,43%), зміни відбулися: зменшення на 33818 тис. грн. (питомої ваги -6,98 в.п.), темп росту 77,6%.

- доходи майбутніх періодів: в 2019 році сума склала 654 тис. грн. (питома вага 0,17%), в 2020 році 535 тис. грн. (питома вага 0,14%), зміни відбулися: зменшення на 119 тис. грн. (питомої ваги -0,03 в.п.), темп росту 81,8%.

За наведеними розрахунками (додаток Ж) можна зробити висновки, що статутний капітал у 2020 році не змінився і становить 75925 тис.грн. Частка статутного капіталу в пасивах становить в 2019 році 19,33%, в 2020 році – 20,37%. Спостерігаємо збільшення на 1,04 в.п.

Станом на початок 2020 року ПАТ «Запоріжвогнетрив» мало нерозподілений прибуток в розмірі 77111 тис.грн., в 2020 році він збільшився на 26328 тис.грн. В структурі пасивів він має значення 19,62 % та 27,74%, збільшення на 8,12 відс. пункти.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги протягом року зменшилася, її темп росту склав 38,69%, тобто вона зменшилася на 23245

тис.грн. Це свідчить про те, що наше підприємство менш використовує «чужі гроші». Частка кредиторської заборгованості становить на початку року 9,65%, а в кінці – 3,94%, зменшилася на 5,71 в.п.

Аналіз джерел формування майна підприємства за 2021 рік виконано за даними фінансової звітності (додаток 3).

Загалом, сума пасивів в 2021 році зросла на 87374 тис.грн., темп росту становить 123,44%.

Динаміка зміни пасивів підприємства основних розділів за 2021 рік:

- власний капітал: в 2020 році сума склала 248523 тис. грн. (питома вага 66,66%), в 2021 році 273421 тис. грн. (питома вага 59,42%), зміни відбулися: збільшення на 24898 тис. грн. (питомої ваги -7,24 в.п.), темп росту 110,02%.

- забезпечення наступних витрат і платежів: в 2020 році сума склала 5017 тис. грн. (питома вага 1,35%), в 2021 році 5009 тис. грн. (питома вага 1,09 %), зміни відбулися: зменшення на 8 тис. грн. (питомої ваги -0,26в.п.), темп росту 99,84%.

- довгострокові зобов'язання: в 2020 році сума склала 1568 тис. грн. (питома вага 0,42%), в 2011 році 71426 тис. грн. (питома вага 15,52%), зміни відбулися: збільшення на 69858 тис. грн. (питомої ваги +15,10 в.п.), темп росту 4555,21%.

- поточні зобов'язання: в 2020 році сума склала 117172 тис. грн. (питома вага 31,43%), в 2021 році 109917 тис. грн. (питома вага 23,88%), зміни відбулися: зменшення на 7255 тис. грн. (питомої ваги -7,55 в.п.), темп росту 93,81%.

- доходи майбутніх періодів: в 2020 році сума склала 535 тис. грн. (питома вага 0,14%), в 2021 році 416 тис. грн. (питома вага 0,09%), зміни відбулися: зменшення на 119 тис. грн. (питомої ваги -0,05 в.п.), темп росту 77,76%.

Виходячи з наведених розрахунків (додаток 3) визначено, що в складі власного капіталу відбулися наступні зміни.

Статутний капітал не змінився і становить 75925 тис.грн. Статутний капітал займає на початку року 20,37% а в кінці – 16,5%, це є меншим на 3,87 в.п.

У 2021 році продовжує збільшуватися сума нерозподіленого прибутку. В 2021 році його сума становить 126070 тис.грн., що є більшим, ніж в 2020 році на 22631 тис.грн., темп росту склав 121,88%. Частка нерозподіленого прибутку становить в 2020 році (27,75%), а в 2021 році (27,4%), що є меншим на 0,34 в.п.

Особливу увагу приділяють дослідженню кредиторської заборгованості. Кредиторська заборгованість - це залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання. Відносини з кредиторами можуть передбачити штрафні санкції за несвоєчасну оплату зобов'язань.

Зростає кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги протягом аналізованого періоду на 65832 тис.грн., темп росту склав 548,72%, до того ж збільшується питома вага кредиторської заборгованості з 3,94% до 17,49%, це 13,55 відс. пункти. Як ми вже зазначали, підприємство в своєму обороті користується грошовими коштами постачальників.

Наочно динаміку та зміни в структурі пасивів ПАТ «Запоріжвогнетрив» представлена на рисунку в додатку ІІ.

За 2019-2021 рр. весь приріст пасивів підприємства було досягнуто за рахунок збільшення власного капіталу (темп росту за два роки склав 115,13%), взяття довгострокового кредиту банку в 2021 році в сумі 71426 тис. грн. Підприємство збільшило свій резервний фонд, що також відіграє стабілізуючу роль щодо зміцнення фінансового стану (за два роки темп росту склав 163,71%).

Відбулися зміни в структурі позикових коштів. Підприємство розраховувалося за своїми короткостроковими кредитами, частка яких в обсягах фінансування в 2019 року становила 17,48 %, а в 2021 році становила 3,26%. У результаті таких змін в джерелах фінансування виросли обсяги власного капіталу.

Таким чином, проаналізував співвідношення власного капіталу і зобов'язань в підсумку 2019-2020 р., можна зробити висновки, що питома вага власного капіталу, як в 2019 році, так в 2020 році перевищує питому вагу залученого (на початок – 60,45% / 39,56%, на кінець року – 66,66% / 33,34%). Це говорить про незалежність даного підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Оцінка зміни структури пасиву показує покращення фінансової стійкості підприємства (питома вага власного капіталу збільшилася на 6,21%).

Проаналізував співвідношення власного капіталу і зобов'язань в підсумку 2020-2021 р., можна побачити, що питома вага власного капіталу, як на в 2020 році, так і в 2021 році теж перевищує питому вагу залученого (в 2020 році – 66,66% / 33,34%, в 2021 році – 59,42% / 40,58%). Це говорить про незалежність даного підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Оцінка зміни структури пасиву показує погіршення фінансової стійкості підприємства (питома вага власного капіталу зменшилася на 7,24%). У пасивах підприємства відображено джерела фінансування відповідних активів.

2.3 Аналіз ліквідності та фінансової стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив»

Фінансовий стан підприємства в короткостроковій перспективі оцінюється за допомогою показників ліквідності та платоспроможності, які визначають здатність підприємства своєчасного та повного проведення розрахунків за короткостроковими зобов'язаннями перед контрагентами.

Важливим кроком у визначенні ліквідності підприємства є аналіз ліквідності балансу. Аналіз ліквідності балансу здійснюється шляхом порівняння коштів по активу, групованих по ступені їхньої ліквідності і розміщених в порядку зменшення ліквідності з зобов'язаннями по пасиву, згрупованими по термінах їхнього погашення і розміщеними в порядку збільшення термінів.

Для характеристики ліквідності підприємства ПАТ «Запоріжвогнетрив» проведемо розрахунок груп активів і пасивів за 2019 та 2021 роки за даними фінансової звітності і згрупуємо в таблицю 2.4 та таблицю 2.5.

Таблиця 2.4 - Аналіз ліквідності балансу ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2019-2020 роках

Актив	2019 р.	2020 р.	Пасив	2019 р.	2020 р.	Платіжний надлишок(+) або нестача (-)	
1. Абсолютно ліквідні активи (A1)	4 726	13 564	1. Найбільш термінові зобов'язання (П1)	82 290	45 600	-77564	-32036
2. Швидколіквідні активи (A2)	71 530	65 930	2. Короткострокові пасиви (П2)	68 700	71 572	2830	-5642
3. Повільноліквідні активи (A3)	101 930	102 358	3. Довгострокові пасиви (П3)	1 449	2 103	100481	100255
4. Актив, що важко реалізується (A4)	214 772	190 963	4. Постійні пасиви (П4)	240 519	253 540	-25747	-62577
БАЛАНС	392 958	372 815	БАЛАНС	392 958	372 815	X	X

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки груп за активом і пасивом. Фактичне співвідношення для підприємства ПАТ «Запоріжвогнетрив» за даними таблиці 2.4:

В 2019 році: $A1 < П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$.

В 2020 році: $A1 < П1$; $A2 < П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$.

Перша група - абсолютно ліквідні активи (A1), які можна використовувати для поточних розрахунків, що виникають протягом місяця.

В 2019 році сума склала 4726 тис. грн., в 2020 році 13564 тис. грн. Найбільш термінові зобов'язання (П1) в 2019 році склали 82290 тис. грн., в

2020 році 45600 тис. грн. На ПАТ «Запоріжвогнетрив» платіжна нестача склала в 2019 році в сумі 77564 тис. грн., в 2020 році в сумі 32036 тис.грн.

Друга група - швидколіквідні активи (A2), для перетворення яких на гроші потрібний час більше одного місяця. Ліквідність таких активів залежить від форм розрахунків, платоспроможності покупців і тривалості періоду пошуку покупців. В 2019 році сума склала 71530 тис. грн., в 2020 році - 65930 тис. грн. Короткострокові пасиви (П2) склали в 2019 році 68700 тис. грн., в 2020 році 71572 тис. грн. На ПАТ «Запоріжвогнетрив» нестача цих активів в 2020 році в сумі 5642 тис. грн.

Третя група - повільноліквідні активи (A3), включає найменш ліквідні поточні активи, що формують товарні запаси, які для перетворення їх на гроші необхідно продати і одержати борг від покупців.

Четверта група активів, що важко реалізується, показує нестачу в 2019 році у розмірі 25747 тис. грн., в 2020 році нестача 62577 тис. грн.

Можна зробити висновок, що в 2019 році на підприємстві було недостатньо найбільш ліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань, в 2020 році ми спостерігаємо нестачу найбільш ліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань, та нестачу швидколіквідних активів для покриття короткострокових пасивів. Баланс ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020 році був не абсолютно ліквідним.

Таблиця 2.5 - Аналіз ліквідності балансу ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020-2021 роках

Актив	2020 р.	2021 р.	Пасив	2020 р.	2021 р.	Платіжний надлишок(+) або нестача (-)	
1. Абсолютно ліквідні активи (A1)	13 564	10 710	1. Найбільш термінові зобов'язання (П1)	45 600	94 917	-32036	-84207
2. Швидколіквідні активи (A2)	65 930	77 732	2. Короткострокові пасиви (П2)	71 572	15 000	-5642	62732

3. Повільноліквідні активи (А3)	102 358	150 513	3. Довгострокові пасиви (ПЗ)	2 103	71 842	100255	78671
4. Актив, що важко реалізується (А4)	190 963	221 234	4. Постійні пасиви (П4)	253 540	278 430	-62577	-57196
БАЛАНС	372 815	460 189	БАЛАНС	372 815	460 189	X	X

Нестача абсолютно ліквідних активів на в 2020 році склала 32036 тис.грн., в 2021 році 84207 тис. грн. Швидколіквідні активи в 2020 році виявили нестачу у розмірі 5642 тис. грн., в 2021 році ця група активів є ліквідною. Повільноліквідні активи є ліквідними. Четверта група активів, що важко реалізується є неліквідною, нестача в 2020 році складає 62577 тис. грн., в 2021 році 57196 тис. грн.

Протягом 2021 року на підприємстві не вистачає грошових коштів для покриття термінових зобов'язань.

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки груп за активом і пасивом. Фактичне співвідношення для підприємства ПАТ «Запоріжвогнетрив» за даними таблиці 2.5:

в 2020 році: $A1 < P1$; $A2 < P2$; $A3 > P3$; $A4 < P4$.

в 2021 році: $A1 < P1$; $A2 > P2$; $A3 > P3$; $A4 < P4$.

У 2011 році баланс ПАТ «Запоріжвогнетрив» був не абсолютно ліквідним. Підсумовуючи проведене дослідження ліквідності балансу ПАТ «Запоріжвогнетрив» можна зазначити, що у 2020-2021 роках баланс підприємства був не абсолютно ліквідним.

Більш детальний аналіз ліквідності промислового підприємства проводиться за даними фінансової звітності за допомогою фінансових коефіцієнтів (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 - Аналіз коефіцієнтів ліквідності ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020-2021 рр.

Показник	Норм. знач.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхил. у 2020	Відхил. у 2021	Базове відхил
----------	-------------	---------	---------	---------	----------------	----------------	---------------

					році	році	ення
Коефіцієнт загальної ліквідності	1-2	1,18	1,55	2,17	0,37	0,62	0,99
Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	0,7-0,8	0,50	0,67	0,80	0,17	0,13	0,3
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,03	0,12	0,10	0,09	-0,02	0,07

Результати наведених розрахунків свідчать, що в 2020 році коефіцієнт загальної ліквідності відповідає нормативному значенню, тобто у підприємства є реальна можливість покриття поточних зобов'язань за рахунок його оборотних засобів. На кожну гривню поточних зобов'язань підприємства припадає в 2019 році 1,18 грн. оборотних активів, в 2020 році – 1,55 грн. В 2021 році коефіцієнт загальної ліквідності збільшився та не відповідає нормативному значенню в 2021 році. Так, коефіцієнт загальної ліквідності на кінець звітного періоду збільшився з 1,55 при нормативному значенні в 2 до 2,17, що показує можливість підприємства вчасно погашати свої поточні зобов'язання за рахунок дебіторської заборгованості, коштів і запасів.

В 2020 році коефіцієнт швидкої ліквідності нище нормативного значення і це свідчить проте, що за рахунок грошових коштів може бути погашене недостатньо поточних зобов'язань підприємства, але в 2021 році цей коефіцієнт збільшується і є рівним за нормативний, тобто 80% поточних зобов'язань може бути погашено за рахунок грошових коштів.

За аналізований період 2019-2021 рр. підприємство покращало показники ліквідності, а саме коефіцієнти загальної ліквідності зросли за два роки з 1,18 до 2,17, коефіцієнти швидкої (проміжної) ліквідності зросли з показника 0,5 до 0,8, коефіцієнт абсолютної ліквідності зріз з показника 0,03 до 0,1. Це свідчить про позитивні зміни в діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Платоспроможність підприємства ширше за поняття ліквідності і поряд з ним включає поняття фінансової стійкості. Тому наступним кроком в аналізі фінансового стану підприємства ПАТ «Запоріжвогнетрив» необхідно провести

аналіз фінансової стійкості промислового підприємства за даними фінансової звітності.

Показники фінансової стійкості зведені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 - Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2019-2021 роках

Показник	Норм. знач.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення(+/-)		
					У 2020 році	У 2021 році	Базове
Коефіцієнт автономії (незалежності)	>0,5	0,60	0,67	0,59	0,07	-0,08	-0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	1,65	1,50	1,68	-0,15	0,18	0,03
Коефіцієнт фінансового ризику	≤0,5	0,65	0,50	0,68	-0,15	0,18	0,03
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,10	0,23	0,19	0,13	-0,04	0,09
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	-	0,01	0,01	0,32	0,00	0,31	0,31
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	-	0,01	0,01	0,21	0,00	0,20	0,20
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	-	1,00	0,99	0,79	-0,01	-0,20	-0,21

Коефіцієнт автономії характеризує долю власних коштів в загальній сумі засобів, авансованих в діяльність підприємства.

Цей коефіцієнт протягом 2020 та 2021 років відповідає нормативному, але він зменшується в динаміці, тобто ПАТ «Запоріжвогнетрив» поступово втрачає незалежність.

Коефіцієнт фінансової залежності знаходиться в межах нормативного, тобто підприємство незалежне від зовнішніх джерел фінансування, але зростання цього показника в динаміці свідчить про зростання частки позикових

коштів у фінансуванні підприємства. Така динаміка може призвести до втрати фінансової незалежності підприємства.

Коефіцієнт фінансового ризику протягом 2020 та 2021 років більший за нормативне значення. Проте, протягом 2020 року він зменшився, а у 2021 році зріс. Тобто це ще раз підкреслює про збільшення залежності підприємства від зовнішніх кредиторів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу є меншим за нормативне, до того ж він збільшився в 2020 році з 0,1 до 0,23, а в 2021 році має значення 0,19. Тобто на ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 році не вистачає власних оборотних коштів.

Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень показує, яка частина основних засобів профінансована зовнішніми інвесторами. На ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020 році цей коефіцієнт не змінився і становив 0,01, а у 2021 році зріс до 0,32. Це також підкреслює, що у 2021 році посилюється залежність підприємства від зовнішніх інвесторів.

Протягом 2020 та 2021 років ми спостерігаємо зростання коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів, це є негативною тенденцією.

Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел незначно знижується, тобто з позиції довгострокової перспективи підприємство все більше залежатиме від зовнішніх інвесторів.

Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства ПАТ «Запоріжвогнетрив» показана на рисунку 2.4.

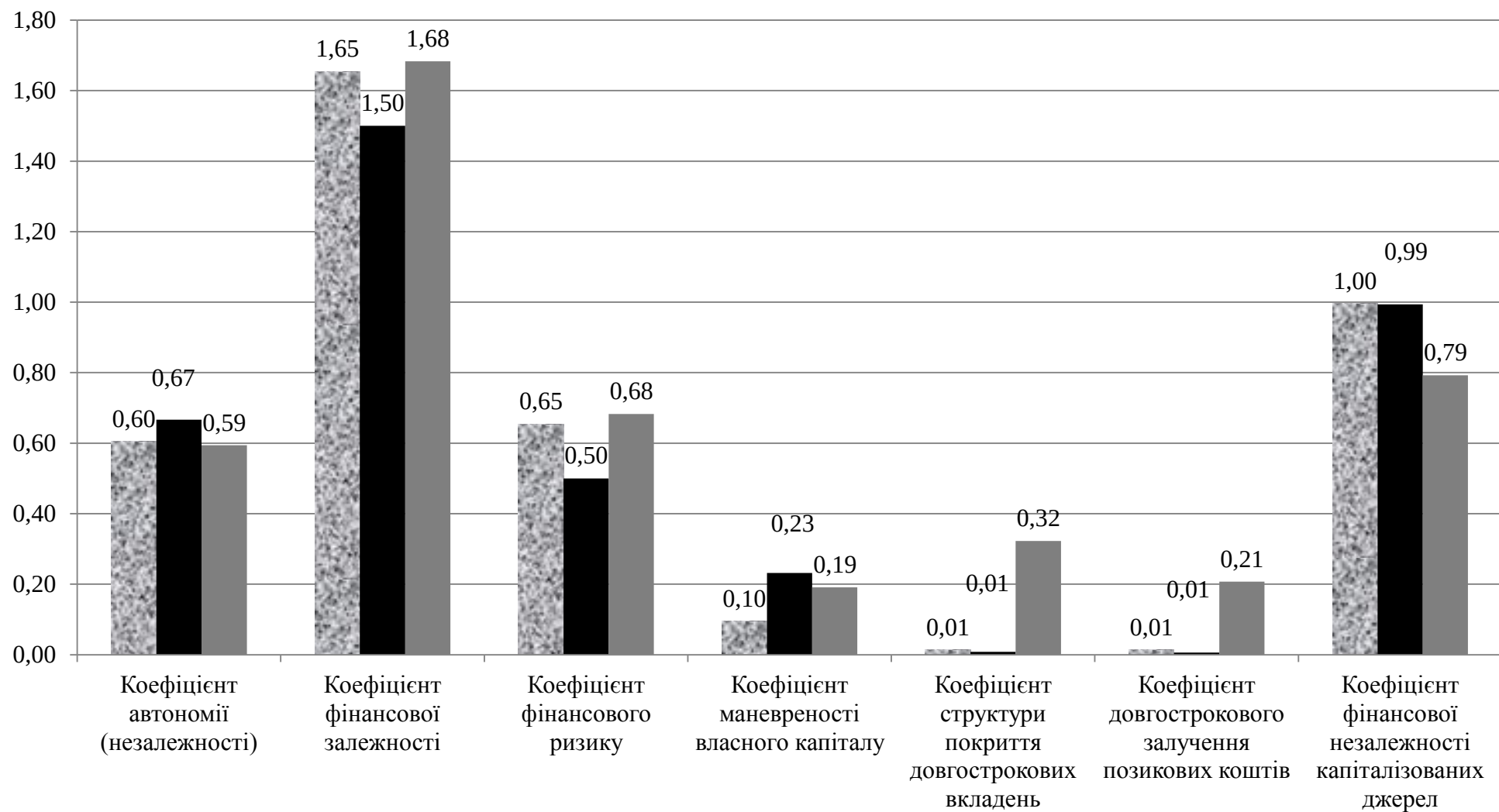


Рисунок 2.4 - Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив»
у 2019 – 2021 рр.

Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив» за показниками показав, що підприємство втрачає фінансову стійкість і становиться більш залежнішим від зовнішніх джерел фінансування.

Тип фінансової стійкості визначено за даними фінансової звітності в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 - Оцінка типу фінансової стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2019-2021 рр.

Показники	Періоди			Відхилення	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	за 2020 рік	за 2021 рік
1. Власний капітал	241173	254075	278846	12902	24771
2. Необоротні активи	214772	190963	221234	-23809	30271
3. Власні обігові кошти (р.1-р.2)	26401	63112	57612	36711	-5500
4. Довгострокові зобов'язання	795	1568	71426	773	69858
5. Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (р.3+р.4)	27196	64680	129038	37484	64358
6. Короткострокові кредити та позики	106616	86243	95503	-20373	9260
7. Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	133812	150923	224541	17111	73618
8. Запаси	101930	102358	150513	428	48155
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	-75529	-39246	-92901	36283	-53655
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5-р.8)	-74734	-37678	-21475	37056	16203
11. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	31882	48565	74028	16683	25463
12. Трьохкомпонентний показник типу фінансової стійкості $S = [S(\pm\Phi_c), S(\pm\Phi_t), S(\pm\Phi_o)]$	(0,0,1)	(0,0,1)	(0,0,1)	X	X
Характеристика	Нестійкий стан	Нестійкий стан	Нестійкий стан	X	X

Дані таблиці 2.8 показують тип фінансової стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив» – нестійкий стан, тобто підприємство має порушення платоспроможності: необхідне залучення додаткових джерел.

В 2019 році ПАТ «Запоріжвогнетрив» мало нестійкий стан, тобто нестача власних обігових коштів склала 75529 тис. грн., нестача власних коштів і довгострокових кредитів і позик склала 74734 тис. грн. Надзалишок основних джерел покриття запасів склав 31882 тис. грн.

В 2020 році ситуація дещо змінилася: нестача власних обігових коштів склала 39246 тис. грн., нестача власних коштів і довгострокових кредитів і позик склала 37678 тис. грн. Надзалишок основних джерел покриття запасів склав 48565 тис. грн.

В 2021 році ситуація змінилася: нестача власних обігових коштів склала 92901 тис. грн., нестача власних коштів і довгострокових кредитів і позик склала 21475 тис. грн. Надзалишок основних джерел покриття запасів склав 74028 тис. грн.

Така динаміка є поганою для ПАТ «Запоріжвогнетрив». Таким чином, ми спостерігаємо, що підприємство ПАТ «Запоріжвогнетрив» протягом аналізованого періоду має нестійкий стан: неефективне використання позикових коштів - низька дохідність виробничої діяльності. Нестійкий фінансовий стан - для забезпечення запасів крім власних обігових коштів та довгострокових кредитів і позик залучаються короткострокові кредити та позики; платоспроможність порушена, але є можливість її відновити.

Щоб приймати ефективні рішення і мати можливість впливати на середовище, в якому доводиться діяти підприємству, йому необхідно здійснювати пошук найкращих взаємозв'язків між набором економічних ресурсів і кількістю економічних благ, що виготовляються за допомогою цих ресурсів. Оцінка ділової активності - це та основа, на якій ґрунтуються раціональні й розумні рішення про обсяги та об'єкти витрачання ресурсів. Тому важливо надалі провести аналіз ділової активності та рентабельності ПАТ «Запоріжвогнетрив»

2.4 Аналіз ділової активності та рентабельності ПАТ «Запоріжвогнетрив»

Метою аналізу ділової активності підприємства є розрахунок відповідних аналітичних показників, виявлення тенденцій і причин їх змін для дослідження досягнутого рівня ефективності виробничо – господарської діяльності та визначення потенційних можливостей підприємства щодо підвищення останнього.

Для того, щоб з'ясувати, наскільки виконується «золоте правило економіки» (формула 1.9), складемо таблицю 2.9.

Таблиця 2.9 - Показники діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020-2021 рр.

Показник	2020 рік	2021 рік	Темп росту, %
Чистий прибуток	29 528	24 126	81,71
Обсяг реалізації	698 419	708 802	101,49
Середньорічна вартість активів	382886,5	416502	108,78

Для підприємства ПАТ «Запоріжвогнетрив» дане співвідношення має наступний вигляд:

$$T_{\text{п}} < T_{\text{р}} < T_{\text{а}} > 100\%,$$

$$81,71 < 101,49 < 108,78 > 100\%.$$

Перше співвідношення показує, що темп зростання чистого прибутку в порівнянні з темпом зростання обсягу реалізації менший, що свідчить про збільшення собівартості продукції, як основного чинника збільшення прибутку.

Темпи зростання прибутку і обсягу продажів ПАТ «Запоріжвогнетрив» менші темпів зростання активів, це свідчить про неефективність використання

останніх. Ми спостерігаємо темпи зростання прибутку менший темпів зростання активів і темпи зростання обсягу продаж менший, ніж темпи зростання активів, то і відбувається зниження ефективності діяльності підприємства. Але ми бачимо позитивні показники, те що темп росту обсягу реалізації та темп росту середньорічної вартості активів більше 100%.

Таким чином, ми бачимо, що «золоте правило економіки» для підприємства ПАТ «Запоріжвогнетрив» не виконується.

Далі за даними фінансової звітності та розрахунків необхідно провести аналіз ділової активності підприємства за допомогою коефіцієнтів оборотності.

Розраховані показники представимо в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 - Аналіз коефіцієнтів ділової активності ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020 -2021 рр.

Показник	За 2020	За 2021	зміни (+/-)
Коефіцієнт оборотності активів	1,55	1,44	-0,11
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,53	10,06	-0,47
Період оборотності дебіторської заборгованості (дні)	34,19	35,78	1,59
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	18,23	10,61	-7,62
Період обороту кредиторської заборгованості	19,75	33,92	14,17
Коефіцієнт оборотності запасів	4,69	3,99	-0,7
Період обороту запасів (дні)	76,71	90,12	13,41
Фондовіддача	2,51	2,84	0,33
Тривалість операційного циклу (дні)	110,90	125,90	15,0
Тривалість обороту оборотного капіталу (дні)	91,15	91,98	0,83

Після проведених розрахунків ми спостерігаємо зменшення коефіцієнта оборотності активів з 1,55 до 1,44, тобто уповільнився повний цикл виробництва та обігу, що приносить прибуток.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості теж зменшився на 0,47 оборотів, на 1,59 дня збільшився період обороту дебіторської заборгованості, тобто з нашим підприємством дебітори стали розраховуватися повільніше.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився з 18,23 до 10,61 оборотів, збільшилася тривалість обороту кредиторської заборгованості на 14,17 день, тобто наше підприємство стало повільніше розраховуватися із кредиторами. Підприємство в своєму обороті недостатньо використовує «чужі гроші».

Коефіцієнт оборотності запасів зменшився на 0,7 обороти, тобто зменшилась кількість разів, коли запаси переносили свою вартість на вартість готової продукції.

Збільшився період оборотності запасів на 13,41 днів, це свідчить, що збільшується час протягом якого запаси перетворюються на реалізовані товари.

На 0,83 днів збільшилася тривалість операційного циклу нашого підприємства, тобто продукція повільніше виробляється, реалізуються та отримуються за неї кошти.

Позитивне значення показника тривалості фінансового циклу у 2011 році свідчить про те, що ми в своєму обороті використовуємо «свої гроші».

Фондовіддача протягом аналізованого періоду зростає з 2,51 до 2,84. Це свідчить про зростання ефективності використання основних засобів та інших нематеріальних активів на підприємстві.

Загалом ми спостерігаємо зниження ділової активності на підприємстві ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Наступним кроком при аналізі фінансового стану підприємства необхідно виконати аналіз рентабельності за даними фінансової звітності. Для аналізу

ПАТ «Запоріжвогнетрив» розрахунок коефіцієнтів рентабельності зводимо в таблицю 2.11.

Таблиця 2.11 - Аналіз коефіцієнтів рентабельності ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2010-2011 рр.

№ з/п	Показник (%)	За 2020 рік	За 2021 рік	Зміна (+/-)
1	Рентабельність сукупного капіталу	11,07	6,81	-4,26
2	Рентабельність власного капіталу	12,15	9,24	-2,91
3	Валова рентабельність продажу	19,03	16,00	-3,03
4	Операційна рентабельність продажу	9,92	7,23	-2,69
5	Чиста рентабельність продажу	4,99	4,01	-0,98
6	Валова рентабельність виробництва	23,50	19,05	-4,45
7	Чиста рентабельність виробництва	6,16	4,78	-1,38

Аналіз рентабельності дозволяє здійснювати оцінку рівня ефективності господарювання в динаміці, кількісними і якісними характеристиками показників.

На підставі розрахунків, наведених в таблиці 2.11 ми спостерігаємо, що показник рентабельності сукупного капіталу у 2020 році становить 11,07%, а у 2021 році зменшився до 6,81%, тобто на 4,26 в.п. Показник рентабельності сукупного капіталу становить інтерес для зовнішніх інвесторів. Негативним є зниження цього показника.

Рентабельність власного капіталу у 2020 році становить 12,15%, а у 2021 році – 9,24%. Ми спостерігаємо зменшення в динаміці на 2,91 в.п. Рентабельність власного капіталу становить інтерес для акціонерів нашого підприємства і показує, який чистий прибуток приносить кожна інвестована власниками капіталу грошова одиниця. На підприємстві ця сума становить у 2020 році 0,1215 грн., а у 2021 році – 0,0924 грн.

Зниження валової рентабельності продажу свідчить про перевищення зростання собівартості (105,36%) над зростанням виручки від реалізації (101,49%).

Операційна рентабельність продажу зменшується в динаміці з 9,92% у 2020 році до 7,23% у 2021 році, тобто на 2,69 в.п.

Чиста рентабельність продажу теж зменшується в динаміці з 4,99% у 2020 році до 4,01% у 2021 році, тобто на 0,98 в.п. Цей показник показує повний вплив структури капіталу і фінансування підприємства на його рентабельність.

На низькому рівні знаходиться показник валової рентабельності виробництва. У 2020 році він становить 23,5%, а у 2011 році цей показник знижується до 19,5%, тобто на 4,45 в.п. Це свідчить, що знижується валовий прибуток, що припадає на 1 грн. витрат, що формують собівартість реалізованої продукції. На нашому підприємстві у 2020 році ця сума становить 0,23 грн., а у 2021 році – 0,19 грн.

Чиста рентабельність виробництва у 2020 році становить 6,16%, а у 2021 році зменшується до 4,78%, тобто на 1,38 в.п. і показує, що зменшується чистий прибуток на 1 грн. реалізованої продукції з 0,62 грн. до 0,48 грн. відповідно.

Показники даної групи дають уявлення про те, наскільки ефективно підприємство здійснює свою діяльність, контролює витрати на виробництво і реалізацію продукції, і який чистий прибуток при цьому отримує. Нормативного значення для коефіцієнтів рентабельності не існує, але є загальне правило, чим вище значення коефіцієнту, тим краще. Збільшення коефіцієнту протягом звітного періоду свідчить про покращання результатів діяльності підприємства, зменшення – про погіршення.

Отже, ми спостерігаємо зниження майже всіх показників рентабельності, що показує негативні зміни на підприємстві, а саме: рентабельність сукупного капіталу зменшення на 4,26 в.п., рентабельність власного капіталу зменшення на 2,91 в.п., валова рентабельність продажу зменшення на 3,03 в.п., операційна рентабельність продажу зменшення на 2,69 в.п., чиста рентабельність продажу

зменшення на 0,98 в.п., валова рентабельність виробництва зменшення на 4,45 в.п., чиста рентабельність виробництва зменшення на 1,38 в.п.

Показники рентабельності відображають виробничу та фінансову діяльність підприємства. Стійке економічне зростання підприємства може бути забезпечено лише сукупністю чинників, а саме ефективною виробничою діяльністю, продуманою дивідендною політикою і оптимальним співвідношенням власних та залучених коштів у фінансових ресурсах підприємства. Надалі проведемо аналіз фінансових результатів ПАТ «Запоріжвогнетрив».

2.5 Аналіз фінансових результатів діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив»

За даними фінансової звітності форми №2 підприємства дамо загальну оцінку фінансових результатів, проаналізуємо їх динаміку.

Дані проведених розрахунків відобразимо в аналітичній таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 - Аналіз фінансових результатів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2020-2021 рр.

Найменування статей	Абсолютні величини, тис.грн.		Питома вага, %		Зміни		Темпи росту, %
	за 2020 рік	за 2021 рік	за 2020 рік	за 2021 рік	в абс. величинах, тис.грн.	в структурі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Фінансові результати							
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	698419	708802	100,00	100,00	10 383	0,00	101,49
Податок на додану вартість	103430	104922	14,81	14,80	1 492	-0,01	101,44
Інші вирахування з доходу	2975	2574	0,43	0,36	-401	-0,07	86,52
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	592014	601306	84,76	84,84	9 292	0,08	101,57
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	479376	505074	68,64	71,26	25 698	2,62	105,36
Валовий прибуток	112638	96232	16,13	13,58	-16 406	-2,55	85,43
Інші операційні доходи	11467	21854	1,64	3,08	10 387	1,44	190,58

Адміністративні витрати	33925	33681	4,86	4,75	-244	-0,11	99,28
Витрати на збут	8413	9227	1,20	1,30	814	0,10	109,68
Інші операційні витрати	23019	31712	3,30	4,47	8 693	1,17	137,76
Фінансові результати від операційної діяльності прибуток	58748	43466	8,41	6,13	-15 282	-2,28	73,99
Дохід від участі в капіталі	14	50	0,00	0,01	36	0,01	357,14
Інші доходи	14208	278	2,03	0,04	-13 930	-1,99	1,96
Фінансові витрати	16123	15174	2,31	2,14	-949	-0,17	94,11
Втрати від участі в капіталі	0	37	0,00	0,01	37	0,01	0,00
Інші витрати	14458	221	2,07	0,03	-14 237	-2,04	1,53
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток	42389	28362	6,07	4,00	-14 027	-2,07	66,91
Податок на прибуток від звичайної діяльності	12861	4236	1,84	0,60	-8 625	-1,24	32,94
Фінансові результати від звичайної діяльності: прибуток	29528	24126	4,23	3,40	-5 402	-0,83	81,71
Чистий прибуток	29528	24126	4,23	3,40	-5 402	-0,83	81,71
Елементи операційних витрат							
Матеріальні витрати	389 980	455690	55,84	64,29	65 710	8,45	116,85
Витрати на оплату праці	71 090	76546	10,18	10,80	5 456	0,62	107,67
Відрахування на соціальні заходи	29 539	31717	4,23	4,47	2 178	0,24	107,37
Амортизація	15 317	13284	2,19	1,87	-2 033	-0,32	86,73
Інші операційні витрати	23 246	26165	3,33	3,69	2 919	0,36	112,56
Разом	529 172	603402	75,77	85,13	74 230	9,36	114,03

За даними аналітичної таблиці 2.12 ми спостерігаємо зростання виручки від реалізації продукції в 2021 році на 10383 тис.грн., темп росту становить 101,49%. Зростає також податок на додану вартість на 1492 тис.грн., темп росту склав 101,44%. Питома вага його склала в 2020 році 14,81%, в 2021 році 14,8%, ми бачимо зменшення на 0,01 відс.пункти.

Інші вирахування з доходу зменшилися на 401 тис. грн., темп росту склав 86,52%, питома вага зменшилася на 0,07 відс. пункти.

Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 9292 тис.грн., темп росту склав 101,57%. Питома вага його збільшилася на 0,08 відс. пункти.

Собівартість реалізованої продукції збільшилась з 479376 тис.грн. (2020 рік) до 505074 тис.грн. (2021 рік), темп росту становить 105,36%. Зростання собівартості на підприємстві відбулося за рахунок зростання цін на енергоносії,

та здороження сировини та матеріалів для виготовлення продукції. Питома вага собівартості склала в 2020 році 68,64%, в 2021 році 71,26%, тобто ми бачимо збільшення на 2,62 відс. пункти.

У 2020 році підприємство отримало валовий прибуток у сумі 112638 тис.грн., у 2021 році валовий прибуток дорівнює 96232 тис.грн., темп росту склав 85,43%. Питома вага його зменшилась з показника 16,13% в 2020 році до 13,58% в 2021 році, та ми бачимо зменшення на 2,55 відс. пункти.

Значно зросли інші операційні доходи, в абсолютному вимірі це 21854 тис.грн., темп росту склав 190,58%, питома вага збільшилася на 1,44 в.п. Це доходи від операційної оренди активів, доходи від реалізації оборотних активів, отримані штрафи та неустойки.

Адміністративні витрати у 2020 році становлять 33925 тис.грн., а у 2021 році зменшуються до 33681, тобто зменшуються на 244 тис.грн., темп росту становить 99,28%, питома вага зменшилася на 0,11 в.п. Це витрати на відрядження, утримання апарату управління та іншого загальногосподарчого персоналу та інші витрати.

Витрати на збут – це витрати на реалізацію продукції. Вони протягом аналізованого періоду зросли на 814 тис.грн., темп росту становить 109,68%. Питома вага склала в 2020 році 1,2%, в 2021 році 1,3%, зменшення на 0,1 в.п.

Інші операційні витрати також зросли на 8693 тис.грн., темп росту склав 137,76%. Це витрати на страхування майна, виплачені штрафи, пені, на медичну страховку, витрати на благодійність. Питома вага їх зросла на 1,17 в.п.

Фінансовий результат від операційної діяльності в 2020 році – прибуток – 58748 тис.грн., в 2021 році – прибуток – 43466 тис. грн. Ми спостерігаємо зменшення за цим показником на 15282 тис.грн., темп росту склав 73,99%. Питома вага його склала в 2020 році 8,41%, в 2021 році 6,13%, зменшення на 2,28 в.п.

Дохід від участі в капіталу збільшився на 36 тис.грн., темп росту 357,14%. Питома вага його склала в 2020 році незначна, в 2021 році 0,01%, збільшення на 0,01 в.п.

Інші доходи зменшились на 13930 тис.грн., темп росту 1,96 %. Питома вага його склала в 2020 році 2,03%, в 2021 році 0,04%, зменшення на 1,99 в.п.

Фінансові витрати зменшились на 949 тис.грн., темп росту 94,11 %. Питома вага його склала в 2020 році 2,31%, в 2021 році 2,14%, зменшення на 0,17 в.п.

Втрати від участі в капіталі збільшилися на 37 тис.грн.. Питома вага його склала в 2020 році 0%, в 2021 році 0,01%, збільшення на 0,01 в.п.

Інші витрати зменшились на 14237 тис.грн., темп росту 1,53 %. Питома вага його склала в 2020 році 2,07%, в 2021 році 0,03%, зменшення на 2,04 в.п.

Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування в 2020 році – прибуток – 42389 тис.грн., в 2021 році - прибуток – 28362 тис.грн. Цей показник зменшується на 14027 тис.грн., темп росту – 66,91%. Питома вага на початок року склала 6,07%, на кінець 4%, тобто зменшилася на 2,07 в.п.

Підприємство в 2020 році сплатило податок на прибуток в сумі 12861 тис.грн., а в 2021 році в сумі 4236 тис.грн., що на 8625 тис. грн. менше, темп росту склав 32,94%. Питома вага на початок року склала 1,84%, на кінець 0,6%, тобто зменшилася на 1,24 в.п.

Фінансовим результатом від звичайної діяльності в 2021 році є прибуток в сумі 24126 тис. грн., що на 5402 тис.грн. менше, ніж у 2020 році, темп росту 81,71%. Питома вага на початок року склала 4,23%, на кінець 3,4%, тобто зменшення 0,83 в.п.

Чистий прибуток в 2020 році був 29528 тис.грн., а у 2021 році – 24126 тис.грн., тобто зменшився на 5402 тис.грн., темп росту склав 81,71%. Питома вага його зменшилася з показника 4,23% в 2020 році до 3,4% в 2021 році, зменшення на 0,83 відс. пункти.

Матеріальні витрати на підприємстві зросли на 65710 тис. грн., темп росту становить 116,85%. Питома вага збільшилася на 8,45 в.п.

Витрати на оплату праці також зросли у 2021 на 5456 тис.грн. (темп росту 107,67%). Питома вага зросла на 0,62 в.п.

Збільшилися відрахування на соціальні заходи на 2178 тис.грн.(темп росту 107,37%), амортизаційні відрахування зменшилися на 2033 тис.грн. (темп росту 86,73%), та інші операційні витрати збільшилися на 2919 тис.грн. (темп росту 112,56%).

Разом елементи операційних витрат зросли на 74230 тис. грн., темп росту склав 114,03%, питома вага їх зросла з показника 75,77% в 2020 році до 85,13% в 2021 році, збільшення склало 9,36 відс. пункти.

Динаміка фінансових результатів діяльності підприємства зображена на рисунку 2.8.

Тис. грн.

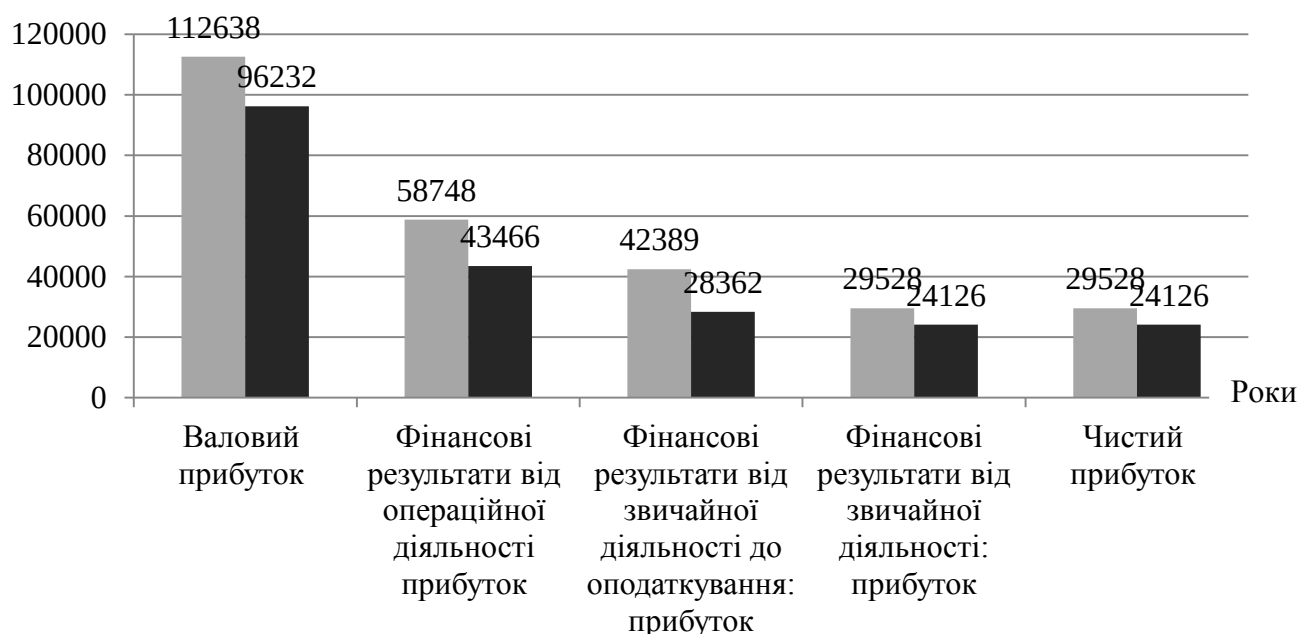


Рисунок 2.2 - Динаміка фінансових результатів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2020 - 2021 рр.

Загалом, після проведеного аналізу фінансових результатів ми можемо сказати, що чистий прибуток, отриманий підприємством у 2021 році є меншим, ніж у 2020 році, а такі зміни можна назвати негативними.

Отже, здійснивши аналіз фінансово-економічних показників ПАТ «Запоріжвогнетрив», можна стверджувати що дане підприємство є прибутковим та рентабельним і має перспективи для подальшого розвитку та модернізації, але провівши аналіз показників ліквідності, фінансової стійкості,

ділової активності, спостерігаємо неоптимальну структуру оборотних коштів, що в свою чергу свідчить про неефективність їх використання. Таким чином, необхідно застосовувати ефективну систему управління підприємством для здійснення ним повномасштабної діяльності. З цією метою повинні бути знайдені шляхи покращення фінансових результатів діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Висновки до другого розділу

ПАТ «Запоріжвогнетрив» спеціалізується на виробництві вогнетривких виробів: алюмосилікатних (шамотних і високоглиноземистих), магнезійних, периклазовуглеродистих виробів і неформованих вогнетривів. Підприємство є одним з основних виробників вогнетривів на Україні. Успішна діяльність ПАТ «Запоріжвогнетрив» багато в чому забезпечується спільною діяльністю з партнерами. ТОВ «Ресурс Лтд», будучи акціонером ПАТ «Запоріжвогнетрив», здійснює ексклюзивні поставки сировинних матеріалів для виробництва вогнетривів з Китаю, Словаччини, Туреччини і інших країн. Фінансовий стан підприємства залежить від того, які кошти воно має в своєму розпорядженні і куди вони вкладені.

Після проведеного аналізу фінансових результатів ми можемо сказати, що чистий прибуток, отриманий підприємством у 2021 році є меншим, ніж у 2020 році, а такі зміни можна назвати негативними. Можна стверджувати що дане підприємство є прибутковим та рентабельним і має перспективи для подальшого розвитку та модернізації, але провівши аналіз показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, спостерігаємо неоптимальну структуру оборотних коштів, що в свою чергу свідчить про неефективність їх використання. Таким чином, необхідно застосовувати ефективну систему управління підприємством для здійснення ним повномасштабної діяльності. З цією метою повинні бути знайдені шляхи покращення фінансових результатів діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив», які ми запропонуємо у наступному розділі.

3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Шляхи удосконалення управління фінансовими результатами ПАТ «Запоріжвогнетрив»

Проаналізувавши фінансові результати діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив», ми виявили проблеми, а саме:

- 1) збільшення розміру дебіторської заборгованості;
- 2) збільшення розміру кредиторської заборгованості;
- 3) збільшення розміру виробничих запасів;
- 4) зниження ділової активності;
- 5) зниження всіх показників рентабельності;
- 6) зниження розміру чистого прибутку.

Підсумовуючи наведені вище проблеми можемо зазначити не ефективне управління фінансовим станом на ПАТ «Запоріжвогнетрив», що потребує оптимізації.

Управління фінансовими результатами на ПАТ «Запоріжвогнетрив» повинно бути направлено на своєчасне виявлення й усунення недоліків у фінансовій діяльності та пошук резервів поліпшення власного фінансового стану та підвищення його ділової активності.

Управління фінансовими результатами на ПАТ «Запоріжвогнетрив» буде включати наступні основні елементи:

- оцінка поточного стану ПАТ «Запоріжвогнетрив» і його змін у порівнянні з попереднім періодом;
- визначення причин, що привели до зміни фінансового положення ПАТ «Запоріжвогнетрив»;
- розробка програми дій на майбутнє.

Рекомендується наступна концептуальна схема управління фінансовими результатами на ПАТ «Запоріжвогнетрив», що представлена на рисунку 3.1.

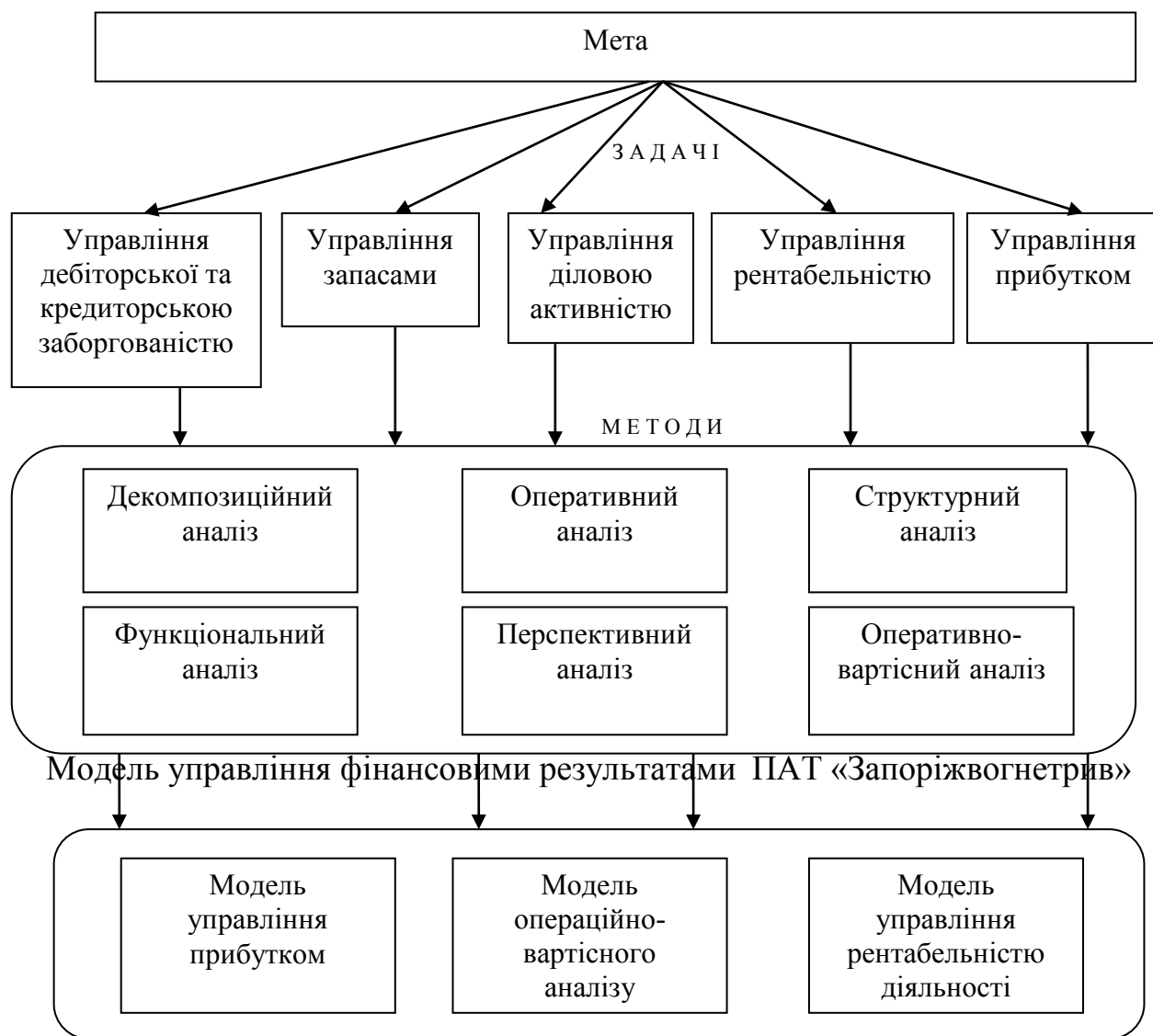


Рисунок 3.1 - Схема управління фінансовими результатами ПАТ «Запоріжвогнетрив»

Згідно рисунку 3.1, мета - покращення фінансового стану ПАТ «Запоріжвогнетрив» на основі оперативного управління діяльністю.

В процесі управління фінансовим станом ПАТ «Запоріжвогнетрив» об'єктом дослідження буде вся сукупна виробнича діяльність.

При цьому суб'єктами управління будуть виступати сам ПАТ «Запоріжвогнетрив», його контрагенти, реальні й потенційні клієнти, засновники й акціонери.

Задачі управління фінансовими результатами ПАТ «Запоріжвогнетрив»:

- управління дебіторської та кредиторською заборгованістю - зменшити

суму дебіторської заборгованості, використати додатково залучені кошти з метою зменшення суми кредиторської заборгованості;

- управління запасами - зменшити розмір виробничих запасів;
- управління діловою активністю – підвисити ділову активність рахунок оптимізації дебіторської та кредиторської заборгованості, зменшити кількість посередників ;
- управління прибутком – збільшити чистий прибуток;
- управління рентабельністю – за рахунок збільшення прибутку и обсягу виробництва підвисити рентабельність.

Управління на основі оперативного аналізу проводиться в процесі виробничої діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив» для оцінки дотримання нормативів платоспроможності, ліквідності, та інших показників, уживання негайних заходів, що забезпечують їхнє дотримання, а також одержання достатнього прибутку.

Важливе значення має перспективний аналіз, що застосовується для прогнозування очікуваних результатів у майбутньому, а також для визначення нових видів послуг і внутрішньої політики ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Функціональний аналіз проводиться на підставі даних підсумку балансу, співвідношення обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості, власних і залучених коштів, залишку запасів, а також показників ділової активності та рентабельності. Питома вага тієї або іншої статті у загальній сумі балансу характеризує її значення для ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Внаслідок функціонального аналізу визначаються підвищення дохідності (прибутковості) і ліквідності підприємства шляхом виключення неефективних і пошуку більш прогресивних способів виробництва продукції.

Структурний аналіз проводиться для активних і пасивних статей балансу. Цей аналіз сприяє визначенню складу і питомої ваги економічних контрагентів активів і пасивів ПАТ «Запоріжвогнетрив», а також структури доходів, витрат і прибутків ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Управління на основі оперативно-вартісного аналізу поглиблює

визначення дохідності ПАТ «Запоріжвогнетрив» як ключового параметру реалізації інтересів власників (акціонерів) у діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив» і дає уявлення про вартість і рентабельність (або збитковість) конкретних видів виробництва продукції. Він дозволяє оцінити значення кожного виду продукції у формуванні прибутку ПАТ «Запоріжвогнетрив» і розробити основні напрямки дебіторської політики щодо конкретних покупців з метою максимізації доходів.

Декомпозиційний аналіз - це багатоетапний аналіз фінансової інформації на основі взаємозв'язків і взаємозалежностей маржі прибутку, ефективності використання активів і мультиплікатора капіталу. Управлінська інформація насамперед повинна забезпечувати взаємозв'язок між галузями діяльності і дозволяти оцінювати її результати, поглиблювати розуміння менеджерами особливостей свого бізнесу й акцентувати їхню увагу на область аналізу фінансового стану ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Пропонуємо заходи, спрямовані на поліпшення фінансових результатів ПАТ «Запоріжвогнетрив», які містять в собі:

- 1) вивчення руху дебіторської заборгованості з метою її зменшення;
- 2) аналіз короткострокової кредиторської заборгованості й можливості її зменшення;
- 3) вивчення попиту на продукцію з метою розширення ринків збуту, а також постійне поліпшення якості продукції, що вплине на її попит, та зменшить розміри запасів;
- 4) аналіз собівартості продукції й визначення резервів її зниження;
- 5) використання пропозицій з метою зниження витрат на сировину й матеріали, що вплине на зниження собівартості продукції;
- 6) посилення маркетингової служби для поліпшення реалізації продукції;
- 7) аналіз першочергових платежів із прибутку з метою недопущення нераціональних виплат.

Розглянемо надалі комплекс заходів удосконалення фінансового стану на ПАТ «Запоріжвогнетрив».

3.2 Економічна ефективність запропонованих заходів щодо удосконалення фінансових результатів діяльності підприємства

Узагальнюючи вищезазначене, вважаємо за доцільне впровадження таких заходів щодо поліпшення управління фінансових результатів діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив»:

1) Зменшити суму дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги на початок 2021 року складала 50680 тис.грн. та збільшилася на кінець 2021 року на 18166 тис. грн., темп росту склав 135,84%.

2) Використати додатково залучені кошти з метою зменшення суми кредиторської заборгованості. В 2021 р. зросла кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги на 65832 тис.грн., темп росту склав 548,72%, до того ж збільшується питома вага кредиторської заборгованості з 3,94% до 17,49%, це 13,55 відс. пункти.

3) Зменшити розмір виробничих запасів. Виробничі запаси протягом 2021 року збільшились на 6869 тис.грн., темп росту склав 113,65%. Питома вага виробничих запасів на початок року склала 12,8%, на кінець року 15,34%, тобто збільшилась на 2,54 відс. пункти.

4) Підвищити ділову активність. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився на 0,47 оборотів, на 1,59 дня збільшився період обороту дебіторської заборгованості, тобто з нашим підприємством дебітори стали розраховуватися повільніше. Коефіцієнт оборотності запасів зменшився на 1,32 обороти, тобто зменшилась кількість разів, коли запаси переносили свою вартість на вартість готової продукції.

5) Підвищити значення всіх показників рентабельності. Рентабельність сукупного капіталу знизилась на 4,26 в.п., рентабельність власного капіталу знизилась на 2,91 в.п., валової рентабельності продажу знизилась на 3,03 в.п., операційна рентабельність продажу знизилась на 2,69 в.п., чиста рентабельність

продажу знизилась на 0,98 в.п., валова рентабельність виробництва знизилась на 4,45 в.п., зниження чистої рентабельності виробництва на 1,38 в.п.

6) Збільшити розмір чистого прибутку. Чистий прибуток в 2020 році був 29528 тис.грн., а у 2021 році – 24126 тис.грн., тобто зменшився на 5402 тис.грн., темп росту склав 81,71%.

Розглянемо вирішення кожної проблеми, визначимо методи оптимізації, цілі, завдання, та принципи управління.

Перша проблема - збільшення розміру дебіторської заборгованості.

Ціллю управління дебіторською заборгованістю на ПАТ «Запоріжвогнетрив» повинно бути покращення оборотності оборотних коштів.

Сформулюємо комплекс задач, визначених ціллю управління дебіторської заборгованості, вирішення яких сприятиме у тому числі оптимізації дебіторської заборгованості на ПАТ «Запоріжвогнетрив»:

- визначення кредитних лімітів у відносинах з покупцями (замовниками) та контроль за ними;
- контроль за термінами погашення дебіторської заборгованості та прийняття подальших заходів з її стягнення (нагадування, санкції тощо);
- збір і керування інформацією про покупця (замовника);
- оцінка платоспроможності покупця (замовника);
- контроль платіжних умов замовлень;
- моніторинг дебіторської заборгованості (періоду обороту, оборотності, віку дебіторської заборгованості і т.д.);
- аналіз, планування і контроль кредитних і боргових відносин;
- комунікація зі службами маркетингу, ціноутворення.

Принципи управління дебіторською заборгованістю рекомендують для ПАТ «Запоріжвогнетрив» наступні:

- контроль стану розрахунків з покупцями по відстрочених (простроченим) заборгованостях;
- по можливості, орієнтування на більше число покупців з метою зменшення ризику несплати одним чи декількома великими покупцями;

- спостереження за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості: значне перевищення дебіторської заборгованості створює погрозу фінансової стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових (як правило, дорогих) джерел фінансування;

- використання способу надання знижок при достроковій оплаті.

Методи оптимізації дебіторської заборгованості що рекомендуються для ПАТ «Запоріжвогнетрив»:

- залучення установ, які стягують борги, за наявністю документальних підтверджень;

- продаж рахунків дебіторів факторинговій компанії або банку;

- виставляння рахунку покупцям одразу ж при продажу великої кількості товару;

- страхування кредитів для захисту від значних збитків з безнадійних боргів;

- уникання дебіторів з високим ступенем ризику;

- контролювання співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованостей;

- формування системи штрафних санкцій за прострочене виконання зобов'язань контрагентами.

Якщо реалізувати всі запропоновані дії по оптимізації розміру дебіторської заборгованості, то прогнозно ПАТ «Запоріжвогнетрив» повинен вийти на суму дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у кінці 2021 року на рівні початку 2020 року.

$$\Sigma \text{ДЗ на к.2021 р.} = \Sigma \text{ДЗ на п.2020 р.} \quad (3.1)$$

$$\Sigma \text{ДЗ на к.2021 р.} = 61771 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Економія ДЗ} = \Sigma \text{ДЗ на к.2021 р.} - \Sigma \text{ДЗ на п.2020 р.} \quad (3.2)$$

Економія ДЗ = $68846 - 61771 = 7075$ тис. грн.

Отриману суму ми перенаправимо на погашення кредиторської заборгованості, тобто знайдемо вирішення третьої проблеми.

Друга проблема - збільшення розміру виробничих запасів.

Ціллю управління запасами на ПАТ «Запоріжвогнетрив» повинно бути прискорення швидкості руху матеріальних цінностей і їхнього поповнення.

Рекомендовано задачі управління запасами на ПАТ «Запоріжвогнетрив»:

- на стадії створення виробничих запасів - це раціональне їх використання; ліквідація наднормативних запасів матеріалів; удосконалення нормування; поліпшення організації постачання, у тому числі через установлення чітких договірних умов і забезпечення їх виконання, оптимальний вибір постачальників, налагодження роботи транспорту; поліпшення організації складського господарства, зокрема впровадження ефективних систем управління запасами;

- на стадії незавершеного виробництва - упровадження прогресивної техніки та технології, зокрема безвідхідної та маловідхідної; розвиток стандартизації й уніфікації; удосконалення форм організації виробництва; удосконалення системи економічного стимулювання, економічного використання сировинних та паливно-енергетичних ресурсів; удосконалення використання основних фондів, насамперед їх активної частини;

- на стадії обігу - це раціональна організація збуту готової продукції; застосування прогресивних форм розрахунків; своєчасне оформлення документації та прискорення її руху; дотримання договірної та платіжної дисципліни.

Методи оптимізації управління запасами, що рекомендуються ПАТ «Запоріжвогнетрив»:

- оцінка раціональності структури запасів, що дозволяє виявити ресурси, обсяг яких явно надлишковий, і ресурси, придбання яких потрібно прискорити. Це дозволить уникнути зайвих вкладень капіталу в матеріали, потреба в яких скорочується чи не може бути визначена. Не менш важливо при оцінці

раціональності структури запасів установити обсяг і склад зіпсованих і неходових матеріалів. У такий спосіб забезпечується підтримка виробничих запасів у найбільш ліквідному стані і скорочення засобів, іммобілізованих у запаси;

- визначення термінів і обсягів закупівель матеріальних цінностей ПАТ «Запоріжвогнетрив», визначення обсягу закупівель, що дозволяє враховувати: середній обсяг споживання матеріалів протягом виробничо-комерційного циклу (визначається на підставі результатів аналізу споживання матеріальних ресурсів у минулих періодах і обсягу виробництва в умовах передбачуваного збуту); додаткову кількість (страховий запас) ресурсів для відшкодування непередбачених витрат матеріалів чи збільшення періоду, необхідного для формування необхідних запасів;

- вибіркове регулювання запасів матеріальних цінностей, яке припускає, що потрібно акцентувати увагу на дорогих чи якісних матеріалах, що мають високу споживчу привабливість;

- розрахунок показників оборотності основних груп запасів і їхнє порівняння з аналогічними показниками минулих періодів, щоб установити відповідність наявності запасів поточним потребам підприємства. Для цього розраховують оборотність матеріалів, що значаться на різних субрахунках («Сировина і матеріали», «Покупні напівфабрикати і комплектуючі вироби, конструкції і деталі», «Паливо», «Тара і тарних матеріалів», «Запасні частини» та ін.), а потім загальну оборотність матеріалів шляхом визначення середньої зваженої величини.

Якщо реалізувати все запропоновані дії по оптимізації розміру виробничих запасів, то прогнозно ПАТ «Запоріжвогнетрив» повинен вийти на темп росту виробничих запасів у 2021 року на рівень темпу росту у 2020 року.

$$\text{Прогнозна } \Sigma Z \text{ на к.2021 р.} = \Sigma Z \text{ на к.2020 р.} \cdot \text{Темп росту с.10 Ф2} \quad (3.3)$$

$$\text{Прогнозна } \Sigma Z \text{ на к.2021 р.} = 57173 \cdot 1,0149 = 58025 \text{ тис. грн.}$$

Економія З = Факт ΣЗ на к.2021 р. - Прогнозна ΣЗ на к.2021 р. (3.4)

Економія З = 75816-58025 = 17791 тис. грн.

Отриману суму ми перенаправимо на погашення кредиторської заборгованості, тобто знайдемо вирішення третьої проблеми.

Третя проблема - збільшення розміру кредиторської заборгованості.

Ціллю управління кредиторською заборгованістю на ПАТ «Запоріжвогнетрив» повинно бути зниження обсягу фінансових зобов'язань.

Задачі управління кредиторською заборгованістю, що рекомендується ПАТ «Запоріжвогнетрив» наступні:

- забезпечення своєчасного нарахування і виплати коштів, які входять до складу кредиторської заборгованості;
- визначення джерел погашення фінансових зобов'язань підприємства;
- визначення ступеня ризику несплати рахунків постачальникам та підрядникам;
- розрахунок прогнозного розміру внутрішніх боргів;
- контроль за виконанням фінансових планів за місяць і квартал у частині погашення кредиторської заборгованості підприємства.

Принципи управління кредиторською заборгованістю рекомендують для ПАТ «Запоріжвогнетрив» встановлення таких договірних відносин з постачальниками, які ставлять строки і розміри платежів підприємству у залежність від надходження коштів від покупців.

Методи оптимізації кредиторською заборгованості що рекомендуються для ПАТ «Запоріжвогнетрив»:

- контроль за політикою диверсифікації відносно кредиторів;
- постійний контроль стану розрахунків за простроченою заборгованістю;
- класифікація кредиторів залежно від виду продукції, обсягу закупівель, пропонованих умов оплати;
- розробка різноманітних моделей договорів з гнучкими умовами оплати;

- аналіз складу і структури кредиторської заборгованості по конкретних постачальниках, а також за термінами утворення заборгованості або термінах їх можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходи до її стягнення.

Процес оптимізації управління кредиторською заборгованістю на ПАТ «Запоріжвогнетрив» повинен включати такі основні етапи:

- аналіз залучення використання позикових коштів у попередньому періоді;

- визначення цілей залучення позикових коштів у майбутньому періоді;

- визначення граничного обсягу залучення позикових коштів;

- оцінка вартості залучення позикового капіталу з різних джерел;

- визначення співвідношення обсягу позикових коштів, що залучаються на коротко- і довгостроковій основі;

- визначення форм залучення позикових коштів;

- визначення складу основних кредиторів;

- формування ефективних умов залучення коштів;

- забезпечення ефективного використання залучених коштів;

- забезпечення своєчасних розрахунків за отримані кошти.

Якщо реалізувати все запропоновані дії по оптимізації розміру кредиторської заборгованості, то прогнозна сума кредиторської заборгованості ПАТ «Запоріжвогнетрив» повинна буде зменшена на суму економії дебіторської заборгованості та суму економії запасів.

$$\text{Прогнозна } \Sigma K3 = \Sigma K3 \text{ на к.2021 р.} - \text{Економія ДЗ} - \text{Економія З} \quad (3.5)$$

$$\text{Прогнозна } \Sigma K3 = 80503-7075 -17791 = 55637 \text{ тис. грн.}$$

Четверта проблема - зниження ділової активності. Ця проблема вирішується за рахунок оптимізації дебіторської та кредиторської заборгованості, зниження обсягу запасів.

Виходячи з цього, буде змінена ділова активність. Ціллю управління діловою активністю на ПАТ «Запоріжвогнетрив» повинно бути зростання виробництва й укладання нових контрактів, підвищення споживчого попиту, в результаті чого відбувається збільшення місткості ринку, обсягу товарів і послуг. Задачами управління діловою активністю буде прискорення обороту на тій чи іншій стадії кругообігу коштів, які спричиняють прискорення обороту й на інших стадіях, а також до вивільнення коштів, які можуть бути використані на інших ділянках роботи ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Основними напрямками зростання ділової активності ПАТ «Запоріжвогнетрив» будуть зменшення періоду операційного та фінансового циклів, підвищення ефективності використання майна, максимізація прибутку, підвищення конкурентоспроможності продукції, пошук нових ринків збуту.

Розрахуємо коефіцієнти ділової активності в 2021 році до і після змін враховуючи наведені вище оптимізаційні заходи у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Аналіз коефіцієнтів ділової активності ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 році до і після змін

Показник	2021 р. до змін	2021 р. після змін	зміни (+/-)
Коефіцієнт оборотності активів	1,44	2,11	0,67
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,06	15,62	5,56
Період оборотності дебіторської заборгованості (дні)	35,78	23,05	-12,73
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	10,61	14,37	3,76
Період обороту кредиторської заборгованості	33,92	25,06	-8,86
Коефіцієнт оборотності запасів	3,99	4,30	0,31
Період обороту запасів (дні)	90,12	83,78	-6,34
Фондовіддача	2,84	2,84	0,00
Тривалість операційного циклу (дні)	125,90	106,83	-19,07
Тривалість обороту оборотного капіталу (дні)	91,98	81,78	-10,20

Таблиця 3.1 свідчить про позитивні зміни в діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив», прискорення оборотності активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, запасів, зниження періоду оборотності всіх показників делової активності.

Позитивним є збільшення швидкості обороту що підвищить економічний потенціал ПАТ «Запоріжвогнетрив», оскільки дозволить вивільнити частину оборотних засобів для власних потреб (зокрема, для розвитку виробництва).

Після проведених розрахунків ми спостерігаємо збільшення коефіцієнта оборотності активів з 1,44 до 2,11, тобто прискорився повний цикл виробництва та обігу, що приносить прибуток.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості теж збільшився на 5,56 оборотів, на 12,73 дня зменшився період обороту дебіторської заборгованості, тобто з нашим підприємством дебітори стали розраховуватися скоріше.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості збільшиться з 10,61 до 14,37 оборотів, зменшиться тривалість обороту кредиторської заборгованості на 8,86 день, тобто наше підприємство стало скоріше розраховуватися із кредиторами.

Коефіцієнт оборотності запасів збільшиться на 0,31 обороти, тобто збільшиться кількість разів, коли запаси переносили свою вартість на вартість готової продукції.

Зменшиться період оборотності запасів на 6,34 днів, це свідчить, що зменшується час протягом якого запаси перетворюються на реалізовані товари.

На 19,07 днів зменшиться тривалість операційного циклу підприємства, тобто продукція скоріше виробляється, реалізуються та отримуються за неї кошти.

Тривалість обороту оборотного капіталу зменшився на 10,20 днів.

Наочно динаміку змін показників та коефіцієнтів ділової активності ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 році до та після змін наведена на рисунках 3.2 та 3.3.

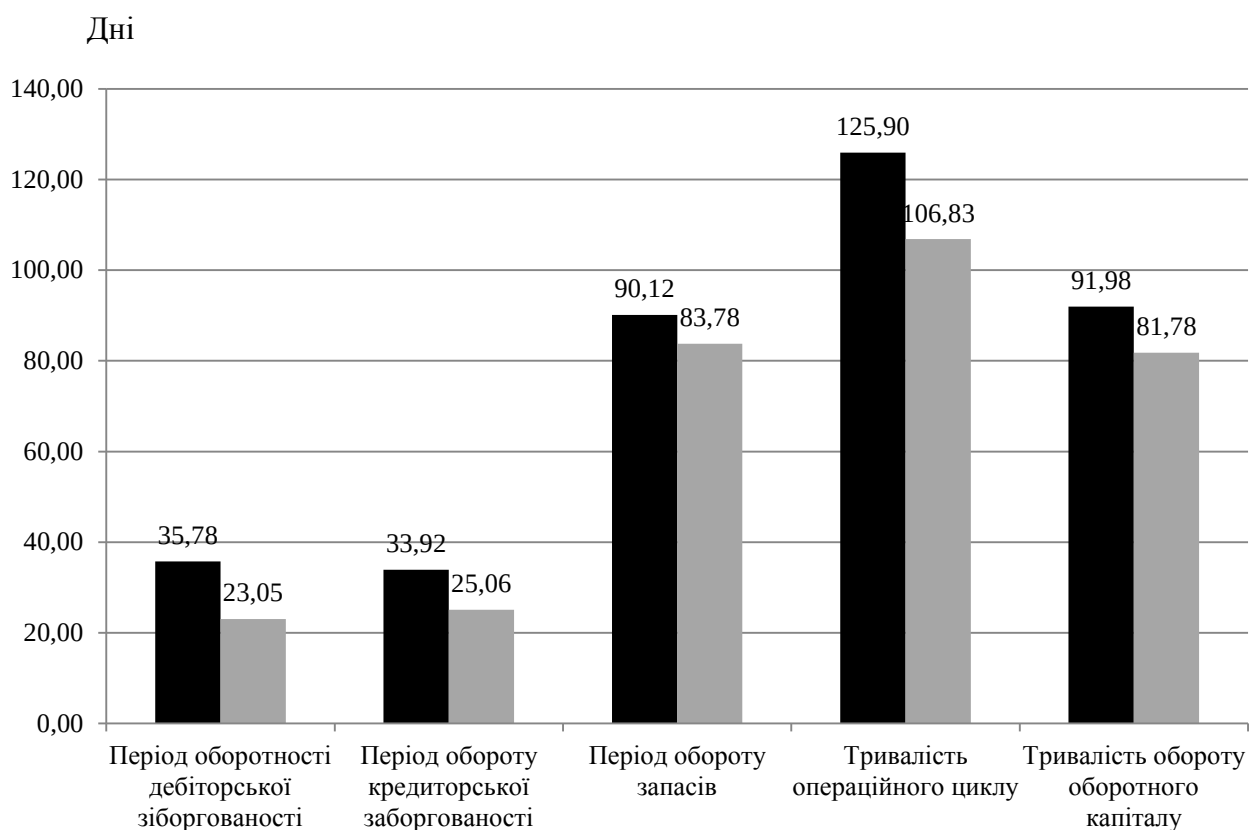


Рисунок 3.2 - Динаміка змін основних показників ділової активності ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 році до і після змін

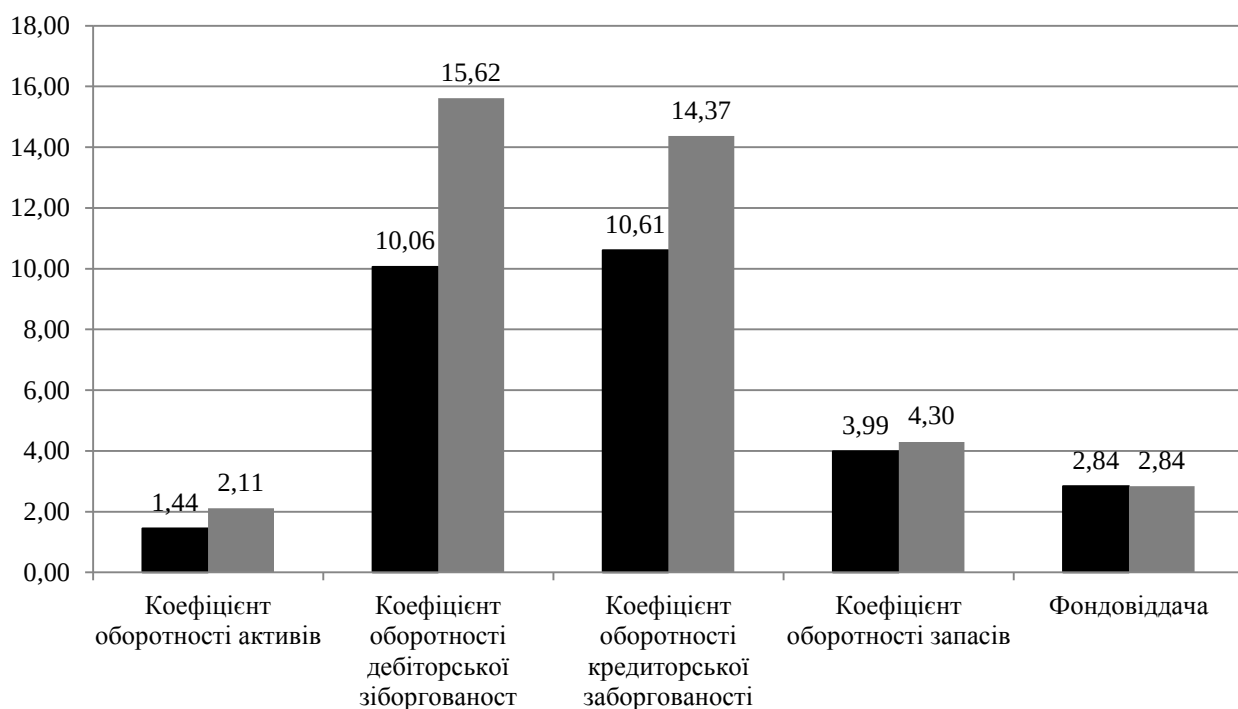


Рисунок 3.3 - Динаміка змін основних коефіцієнтів ділової активності ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 році до і після змін

Загалом ми спостерігаємо покращення ділової активності на підприємстві ПАТ «Запоріжвогнетрив».

П'ята проблема - зниження розміру чистого прибутку.

Резерви збільшення чистого прибутку ПАТ «Запоріжвогнетрив» наведено на рисунку 3.4.



Рисунок 3.4 - Резерви збільшення чистого прибутку ПАТ «Запоріжвогнетрив»

Спираючись на рисунку 3.4 розкриємо резерви збільшення доходів ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Зниження собівартості продукції - впровадження економних технологій виробництва, ресурсозберігаючі технології, заміна дорогих матеріалів більш дешевими, зменшення витрат на постачання матеріалів, покращення нормування витрат матеріалів.

Скорочення кількості посередників - скорочення шляхів між виробником та покупцем, між виробництвом і сировинною базою, заключення договорів з постачальниками сировини. Несвоєчасне забезпечення виробництва комплектуючими виробами створює загрозу зриву строків виконання договорів. Обмеження кола постачальників веде до необґрунтованого збільшення цін. Необхідно розвивати виробництво комплектуючих виробів вітчизняними виробниками та стимулювати розвиток конкуренції. На

підприємствах з великими обсягами закупівлі матеріалів та сировини існує вірогідність укладання договорів постачання за завищеними цінами. Крім того, через специфіку виробництва, вогнетриви повинні чітко відповідати технічним та якісним показникам. Для відбору економічно вигідних постачальників і мінімізації ризиків, пов'язаних із закупкою товарів та послуг, постачальники яких не регламентуються необхідною документацією, на підприємстві створена та працює тендерна комісія.

Використання системи цінових знижок – запровадження кумулятивних знижок. Зменшення витрат на матеріали, паливо, енергію – має найважливіше значення для матеріалоємних галузей. Зменшення витрат матеріалів здійснюється шляхами: скорочення витрат, заміна дорогих матеріалів більш дешевими, зменшення витрат на постачання матеріалів, покращення нормування витрат матеріалів.

Зниження витрат від браку і простоїв завдяки укріпленню дисципліни праці, ритмічності виробництва, дотримання договірної дисципліни.

Пропонується збільшення асортименту продукції - доповнення виробничої програми новими продуктивними лініями.

- збільшення кількості видів і найменувань продукції і послуг;
- проникнення підприємства в інші галузі.

Пропонуємо на ПАТ «Запоріжвогнетрив» наступні пріоритетні напрямки розробки та виробництва продукції:

- виробництво імпортозамінної вогнетривкої продукції;
- ресурсосберігаючі технології при виробництві вогнетривів, з метою зниження їхньої собівартості;
- випуск нової продукції з метою заміщення вогнетривів вироблених підприємствами України й зменшення витрат на 1 т. виплавлюваній сталі.

Якщо ми реалізуємо всі запропоновані зміни, то прогнозно ми повинні вийти на темп росту дохід (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на рівні 2020 року.

$$\text{Темп росту } 2020/2019 = 698419 / 471911 = 1,48$$

Тобто після змін ми отримуємо дохід (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в сумі:

Прогнозна Σ Дох. 2021 після змін = $698419 \cdot 1,48 = 1\,033\,646$ тис. грн.

Збільшення Σ Дох. = Прогнозна Σ Дох. на к.2021 р. - Факт Σ Дох. на к.2021 р. = $1\,033\,646 - 601\,306 = 432\,340$ тис. грн..

Ще одним напрямком збільшення чистого прибутку на ПАТ «Запоріжвогнетрив» – зниження собівартості. Основними шляхами зниження витрат є економія усіх видів ресурсів, що споживаються у виробництві: трудових та матеріальних. Актуальною є задача зниження трудомісткості продукції, що виготовляється, зростання продуктивності праці.

До чинників, що забезпечать зниження собівартості, відносяться:

- скорочення кількості посередників;
- використання системи цінових знижок;
- економія сировини, палива, електроенергії;
- зниження втрат від браку і простоїв;
- за рахунок збільшенн реалізації обсягів.

Також рекомендується збільшити прибуток за рахунок зниження собівартості продукції. Враховуючи позитивну діяльність ПАТ «Запоріжвогнетрив», прискорення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості, запасів, можемо зазначити, що прогнозна собівартість повинна залишитись на рівні 2021 року.

Прогнозна Σ С/С на к.2021р. після змін = Σ С/С на к.2021р. до змін = 505 074 тис. грн.

Проведемо аналіз фінансових результатів діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 році до і після змін наведених вище в таблиці 3.2.

Дані таблиці 3.2 показують позитивні зміни фінансових результатів ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 році після проведених змін.

Позитивним є зростання всіх видів прибутку за рахунок зниження витрат та збільшення обсягу виробництва, та проведення оптимізаційних дій.

Таблиця 3.2 - Аналіз фінансових результатів ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 році до і після змін

Найменування статей	Абсолютні величини, тис.грн.		Питома вага, %		Зміни		Темпи росту, %
	2021 р. до змін	2021 р. після змін	2021 р. до змін	2021 р. після змін	в абс. величинах, тис.грн.	в структурі, %	
1. Фінансові результати							
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	708802	1033646	100,00	100,00	324844	0,00	145,83
Податок на додану вартість	104922	153074	14,80	14,81	48152	0,01	145,89
Інші вирахування з доходу	2574	2574	0,36	0,25	0	-0,11	100,00
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	601306	877998	84,83	84,94	276692	0,11	146,02
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	505074	505074	71,26	48,86	0	-22,39	100,00
Валовий прибуток	96232	372924	13,58	36,08	276692	22,50	387,53
Інші операційні доходи	21854	21854	3,08	2,11	0	-0,97	100,00
Адміністративні витрати	33681	33681	4,75	3,26	0	-1,49	100,00
Витрати на збут	9227	9227	1,30	0,89	0	-0,41	100,00
Інші операційні витрати	31712	31712	4,47	3,07	0	-1,41	100,00
Фінансові результати від операційної діяльності прибуток	43466	320158	6,13	30,97	276692	24,84	736,57
Дохід від участі в капіталі	50	50	0,01	0,00	0	0,00	100,00
Інші доходи	278	278	0,04	0,03	0	-0,01	100,00
Фінансові витрати	15174	15174	2,14	1,47	0	-0,67	100,00
Втрати від участі в капіталі	37	37	0,01	0,00	0	0,00	100,00
Інші витрати	221	221	0,03	0,02	0	-0,01	100,00
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток	28362	305054	4,00	29,51	276692	25,51	1075,57
Податок на прибуток від звичайної діяльності	4236	64061	0,60	6,20	59825	5,60	1512,31
Фінансові результати від звичайної діяльності: прибуток	24126	24126	3,40	2,33	0	-1,07	100,00
Чистий прибуток	24126	240993	3,40	23,31	216867	19,91	998,89

За даними аналітичної таблиці 3.2 ми спостерігаємо зростання виручки від реалізації продукції в 2021 році після змін на 324844 тис.грн., темп росту становить 145,83%. Динаміка фінансових результатів діяльності підприємства зображена на рисунку 3.5.



Рисунок 3.5 - Динаміка фінансових результатів ПАТ «Запоріжвогнетрив»
в 2021 році до і після змін

Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 276692 тис.грн., темп росту склав 146,02%. Питома вага його збільшилася на 0,11 відс. пункти.

Собівартість реалізованої продукції не зміниться за умовами оптимізації.

У 2021 році після змін валовий прибуток дорівнює 372924 тис.грн. Позитивним є збільшення валового прибутку на 276692 тис.грн., темп росту складе 387,53%. Адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати не зміняться умовами оптимізації, але питома вага їх відповідно зменшиться. Питома вага адміністративних витрат зменшиться на 1,49 в.п., витрат на збут на 0,41 в.п., інших операційних витрат на 1,41 в.п.

Фінансовий результат від операційної діяльності в 2021 році після змін – прибуток – 320158 тис. грн. Ми спостерігаємо збільшення за цим показником

на 276692 тис.грн., темп росту складе 736,57%. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування в 2021 році після змін - прибуток – 305054 тис.грн. Цей показник збільшується на 276692 тис.грн., темп росту – 1075,57%. Чистий прибуток в 2021 році після змін– 240993 тис.грн., тобто збільшиться на 216867 тис.грн., темп росту складе 998,89%.

Шоста проблема - зниження всіх показників рентабельності в 2021 р.

Після збільшення фінансових результатів ПАТ «Запоріжвогнетрив» можемо бачити зростання чистого прибутку та всіх показників рентабельності.

Таблиця 3.3 - Аналіз коефіцієнтів рентабельності ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 р. до і після змін

№ з/п	Показник (%)	2021 р. до змін	2021 р. після змін	Зміна (+/-)
1	Рентабельність сукупного капіталу	6,81	73,24	66,43
2	Рентабельність власного капіталу	9,24	88,14	78,90
3	Валова рентабельність продажу	16,00	42,47	26,47
4	Операційна рентабельність продажу	7,23	36,46	29,23
5	Чиста рентабельність продажу	4,01	27,45	23,44
6	Валова рентабельність виробництва	19,05	73,84	54,79
7	Чиста рентабельність виробництва	4,78	47,71	42,93

На підставі розрахунків, наведених в таблиці 3.3 ми спостерігаємо, підвищення всіх показників рентабельності.

Дані таблиці 3.3 показані на рисунку 3.6.

Показник рентабельності сукупного капіталу у 2021 році після змін збільшиться до 73,24%, тобто на 66,43 в.п. Позитивним є підвищення цього показника. Рентабельність власного капіталу у 2021 році після змін збільшиться до 88,14%, тобто на 78,9 в.п. Збільшення є позитивними змінами, так як показує скільки чистий прибуток приносить кожна інвестована власниками капіталу грошова одиниця. На підприємстві ця сума становить після змін у 2021 році – 0,8814 грн. Збільшення валової рентабельності продажу на 26,47 в.п. свідчить про позитивні зміни, так як показник перевищення зростання виручки від реалізації (145,83%) над зростанням собівартості (100,00%).

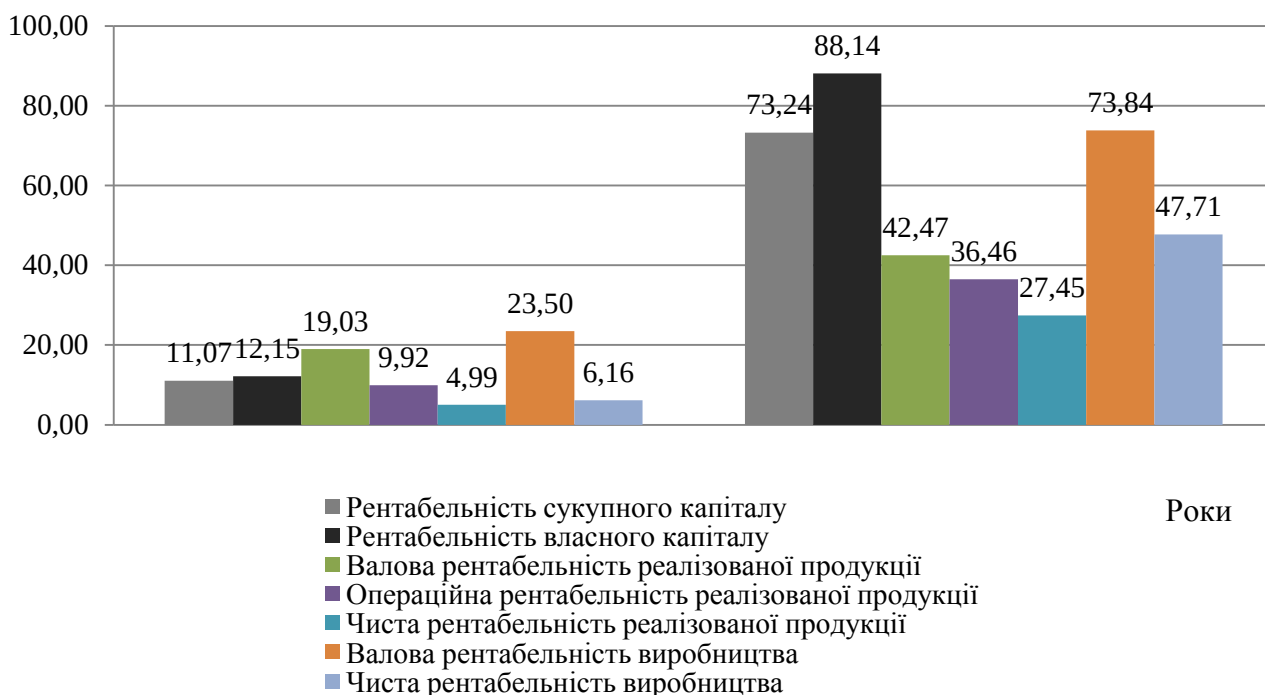


Рисунок 3.6 - Динаміка показників рентабельності ПАТ «Запоріжвогнетрив» в 2021 році до і після змін

Операційна рентабельність продажу збільшується у 2021 році після змін до 36,46%, тобто на 29,23 в.п. Дані свідчать про позитивні зміни.

Чиста рентабельність продажу теж збільшується у 2021 році після змін до 27,45%, тобто на 23,44 в.п. Цей показник показує повний вплив структури капіталу і фінансування підприємства на його рентабельність, тобто позитивні зміни.

На високому рівні знаходиться показник валової рентабельності виробництва. У 2021 році після змін показник збільшується до 73,84%, тобто на 54,79 в.п. Це свідчить, що збільшується валовий прибуток, що припадає на 1 грн. витрат, що формують собівартість реалізованої продукції. На нашому підприємстві у 2021 році після змін – 0,54 грн.

Чиста рентабельність виробництва у 2021 році після змін збільшується до 47,71%, тобто на 42,93 в.п. і показує, що збільшується чистий прибуток на 1 грн. реалізованої продукції з 0,048 грн. до 0,48 грн. відповідно.

Таким чином, використання запропонованих пропозицій приведе до покращення фінансового стану ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Висновки до третього розділу

Одним з пріоритетних напрямком збільшення прибутку на ПАТ «Запоріжвогнетрив» – зниження собівартості. Основними шляхами зниження витрат є економія усіх видів ресурсів, що споживаються у виробництві: трудових та матеріальних. Актуальною є задача зниження трудомісткості продукції, що виготовляється, зростання продуктивності праці, прискорення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості.

Для оптимізації кредиторської заборгованості були запропоновані методи: контроль за політикою диверсифікації відносно кредиторів; постійний контроль стану розрахунків за простроченою заборгованістю; класифікація кредиторів залежно від виду продукції, обсягу закупівель, запропонованих умов оплати; розробка різноманітних моделей договорів з гнучкими умовами оплати; аналіз складу і структури кредиторської заборгованості по конкретних постачальниках, а також за термінами утворення заборгованості або термінах їх можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходи до її стягнення, що дозволило зменшити кредиторську заборгованість до суми 55637 тис. грн..

Збільшення ділової активності вирішується за рахунок оптимізації дебіторської та кредиторської заборгованості, зниження обсягу запасів. Тобто прогнозується прискорення обороту кругообігу коштів, які спричиняють прискорення обороту й на інших стадіях, а також до вивільнення коштів, які можуть бути використані на інших ділянках роботи ПАТ «Запоріжвогнетрив». Основними напрямками зростання ділової активності ПАТ «Запоріжвогнетрив» є зменшення періоду операційного та фінансового циклів, підвищення ефективності використання майна, максимізація прибутку, підвищення конкурентоспроможності продукції, пошук нових ринків збуту.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження управління фінансовими результатами діяльності промислового підприємства ПАТ «Запоріжвогнетрив» дозволило зробити наступні висновки:

1) Теоретичні аспекти питання аналізу фінансового стану підприємства розроблені досить детально та включають розгляд ряду його складових елементів, таких як мета аналізу, завдання аналізу, предмет аналізу, функції аналізу, об'єкт аналізу, суб'єкти аналізу, основні види аналізу, етапи фінансового аналізу. Доведена роль своєчасного й якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності й фінансової стійкості та пошуку шляхів зростання і зміцнення фінансової стабільності. Особливого значення набуває своєчасна й об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити лише на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств. Систематичний аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості необхідний ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежать від його платоспроможності.

2) Проведено аналіз активів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2019-2021 роки. За 2020 рік ми бачимо негативні зміни в валюті балансу. А саме, зменшення на 20143 тис. грн., темп приросту 94,87 %. Зменшення валюти балансу сигналізує про згортання діяльності підприємства. В 2021 році ситуація змінилася в позитивну сторону, валюта балансу збільшена на 87374 тис. грн., темп росту склав 123,44%. Збільшення валюти балансу свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства. Збільшення валюти балансу в 2021 році відбулося в основному: за рахунок збільшення необоротних активів на 30271 тис.грн. (масштабна реконструкція виробництва по створенню ділянки по

виробництву вогнетривких бетонів і фракціонованого шамоту, визнання відкладених податкових активів); за рахунок збільшення оборотних активів на 56796 тис.грн. (за рахунок росту залишків виробничих запасів і готової продукції, а також дебіторської заборгованості).

3) Проведено аналіз пасивів підприємства за 2019–2021 роки, який дозволив зазначити наступне: співвідношення власного капіталу і зобов'язань в підсумку балансу 2020 р., можна бачити, що питома вага власного капіталу, як на початок, так і на кінець 2020 року перевищує питому вагу залученого (на початок – 60,45% / 39,56%, на кінець року – 66,66% / 33,34%). Це говорить про незалежність даного підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Оцінка зміни структури пасиву показує покращення фінансової стійкості підприємства (питома вага власного капіталу збільшилася на 6,21%). Оцінка зміни структури пасиву показує погіршення фінансової стійкості підприємства (питома вага власного капіталу зменшилася на 7,24%). У пасивах підприємства відображено джерела фінансування відповідних активів.

4) Аналіз ліквідності балансу ПАТ «Запоріжвогнетрив» засвідчив, що на початку 2020 року на підприємстві було недостатньо найбільш ліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань, в кінці 2020 року ми спостерігаємо нестачу найбільш ліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань, та нестачу швидколіквідних активів для покриття короткострокових пасивів. Нестача абсолютно ліквідних активів на початок 2021 року склала 32036 тис.грн., на кінець 84207 тис. грн. Четверта група активів, що важко реалізується є неліквідною, нестача на початок року складає 62577 тис. грн., на кінець року 57196 тис. грн. Протягом 2021 року на підприємстві не вистачає грошових коштів для покриття термінових зобов'язань. Баланс ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020-2021 рр. був не абсолютно ліквідним.

5) Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив» за показниками показав, що підприємство втрачає фінансову стійкість і становиться більш залежнішим від зовнішніх джерел фінансування. Визначено тип фінансової

стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив» – нестійкий стан, тобто ми маємо порушення платоспроможності: необхідне залучення додаткових джерел. В кінці 2021 року ситуація змінилася так: нестача власних обігових коштів склала 92901 тис. грн., нестача власних коштів і довгострокових кредитів і позик склала 21475 тис. грн. Основні джерела покриття запасів перевищують на суму 74028 тис. грн.

6) Розраховані коефіцієнти фінансової стійкості ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020 та 2021 роках та визначено, що коефіцієнт автономії протягом аналізованого періоду збільшився на кінець 2020 року, але зменшився на кінець 2021 р., знаходився вище рівня нормативного значення. Збільшення коефіцієнту фінансової залежності свідчить про збільшення залежності підприємства від позикових коштів. Проведений аналіз показників фінансової стійкості показав, що на початок 2020 року підприємство було більш стійким по деяким показникам, аніж на кінець 2021 року, коли його стійкість знизилась. Всі розраховані показники знаходяться в межах нормативного значення і мають тенденцію до незначного погіршення, але свідчать про розвиток підприємства.

7) Проведено аналіз ділової активності та визначено зниження ділової активності на підприємстві ПАТ «Запоріжвогнетрив». Виявлено зменшення коефіцієнта оборотності активів з 1,55 до 1,44, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився з 18,23 до 10,61 оборотів, збільшилася тривалість обороту кредиторської заборгованості на 14,17 день. Збільшився період оборотності запасів на 13,41 днів, це свідчить, що збільшується час протягом якого запаси перетворюються на реалізовані товари.

8) Підсумовуючи проведені дослідження рентабельності ПАТ «Запоріжвогнетрив» у період з 2020 по 2021 роки можемо відмітити суттєве зниження показників рентабельності у 2021 році, що потребує регулювання та оптимізації з боку підприємства.

9) Підсумовуючи проведений аналіз фінансових результатів діяльності ПАТ «Запоріжвогнетрив» у 2020–2021 роках, можемо відмітити, що

підприємство має суттєві проблеми, особливо це стосується 2021 року. зростання виручки від реалізації продукції в 2021 році на 10383 тис.грн., темп росту становить 101,49%. Зростає також податок на додану вартість на 1492 тис.грн., темп росту склав 101,44%. Фінансовий результат від операційної діяльності в 2020 році – прибуток – 58748 тис.грн., в 2021 році – прибуток – 43466 тис. грн. Фінансовим результатом від звичайної діяльності в 2021 році є прибуток в сумі 24126 тис. грн., що на 5402 тис.грн. менше, ніж у 2020 році, темп росту 81,71%. Чистий прибуток в 2020 році був 29528 тис.грн., а у 2021 році – 24126 тис.грн., тобто зменшився на 5402 тис.грн., темп росту склав 81,71%. Чистий прибуток, отриманий підприємством у 2021 році є меншим, ніж у 2020 році, а такі зміни можна назвати негативними.

10) Визначено не ефективне управління фінансовим станом на ПАТ «Запоріжвогнетрив». Проаналізувавши загальний фінансовий стан ПАТ «Запоріжвогнетрив», виявлені наступні проблеми: збільшення розміру дебіторської заборгованості; збільшення розміру кредиторської заборгованості; збільшення розміру виробничих запасів; зниження ділової активності; зниження всіх показників рентабельності; зниження розміру чистого прибутку. Запропоновані методи оптимізації даних проблем. Враховуючи дані напрями, ПАТ «Запоріжвогнетрив» необхідно розширити свою маркетингову діяльність. Запропоновано використовувати доповнення виробничої програми новими продуктовими лініями.

11) Після впровадження описаних вище заходів збільшиться чистий прибуток та може збільшитися виробнича діяльність ПАТ «Запоріжвогнетрив».

Для оптимізації розміру дебіторської заборгованості були визначені мета, завдання, методи. Методи оптимізації дебіторської заборгованості рекомендовані для ПАТ «Запоріжвогнетрив»: залучення установ, які стягують борги, за наявності документальних підтверджень; продаж рахунків дебіторів факторинговій компанії або банку; виставляння рахунку покупцям одразу ж при продажу великої кількості товару; страхування кредитів для захисту від значних збитків з безнадійних боргів; уникання дебіторів з високим ступенем

ризик; контролювання співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованостей; формування системи штрафних санкцій за прострочене виконання зобов'язань контрагентами, що дозволило зменшити дебіторську заборгованість, економія склала 7075 тис. грн.

Для оптимізації кредиторської заборгованості були визначені методи: контроль за політикою диверсифікації відносно кредиторів; постійний контроль стану розрахунків за простроченою заборгованістю; класифікація кредиторів залежно від виду продукції, обсягу закупівель, пропонованих умов оплати; розробка різноманітних моделей договорів з гнучкими умовами оплати; аналіз складу і структури кредиторської заборгованості по конкретних постачальниках, а також за термінами утворення заборгованості або термінах їх можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходи до її стягнення, що дозволило зменшити кредиторську заборгованість до суми 55637 тис. грн..

Збільшення ділової активності вирішується за рахунок оптимізації дебіторської та кредиторської заборгованості, зниження обсягу запасів. Тобто прогнозується прискорення обороту кругообігу коштів, які спричиняють прискорення обороту й на інших стадіях, а також до вивільнення коштів, які можуть бути використані на інших ділянках роботи ПАТ «Запоріжвогнетрив». Основними напрямками зростання ділової активності ПАТ «Запоріжвогнетрив» є зменшення періоду операційного та фінансового циклів, підвищення ефективності використання майна, максимізація прибутку, підвищення конкурентоспроможності продукції, пошук нових ринків збуту.

12) Рекомендовано для збільшення суми чистого прибутку на ПАТ «Запоріжвогнетрив» застосувати наступні напрями: збільшення обсягу реалізації продукції, зниження її собівартості, підвищення якості товарної продукції, реалізація її на вигідніших ринках збуту.

Все це призведе до зростання чистого прибутку і дозволить підвищити рентабельність діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник для студентів ВУЗів / О.Я. Базілінська. – К. : ЦУЛ, 2012. – 328 с.
2. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М.Д. Білик. - К. : КНЕУ, 2009. - 592 с.
3. Герасимчук З.В. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / З.В. Герасимчук. - Луцьк: Надстир'я, 2008. – 520с .
4. Головка Т.В. Стратегічний аналіз: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / За ред.М.В.Кужельного. - К. : КНЕУ, 2012. - 198 с.
5. Горлачук В. В. Економіка підприємства : навчальний посібник / В. В. Горлачук. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.
6. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / К.В. Ізмайлова. - К. : МАУП, 2011. - 152 с.
7. Івахненко В.М. Економічний аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В.М. Івахненко. - К. : КНЕУ, 2005. - 176 с.
8. Ковальчук М. І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: підручник / М. І. Ковальчук. - К. : КНЕУ, 2009. - 406 с.
9. Кононенко О. Анализ финансовой отчетности / О. Кононенко.. – 4-е издание. – Х.: Фактор, 2006. – 200 с.
10. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз: підручник / Г.О. Крамаренко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
11. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: навч. посіб. / Л.А. Лахтіонова - К. : КНЕУ, 2008. - 365 с.
12. Литвин Б.М. Фінансовий аналіз: навч. посібн. / Б.М.Литвин. – К. : «Хай-Тек Прес», 2008. – 336 с.
13. Мазур В.П. Економічний зміст поняття фінансових результатів сільськогосподарської діяльності // Облік та фінанси АПК, 2011. - №3. – С.68-

14. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посібник / В.О. Мец. - К. : КНЕУ, 2003. - 132 с.
15. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник / Є. В. Мних. - К. : Центр навчальної літератури, 2003. - 412 с.
16. Момот Т.В. Фінансовий менеджмент / За ред. Момот Т. В. – К. : Центр навч. літ-ри, 2011. – 712 с.
17. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: підручник/ За ред. С. Ф. Покропивного. - К. : КНЕУ, - 2004. - 545 с.
18. Савицкая Г.З. Экономический анализ: учебник для вузов / Г.З. Савицкая. - М: Новое знание, 2006. – 651 с.
19. Мальська М. П. Корпоративне управління: теорія та практика. Підручник / Мальська М. П., Мандюк Н. Л., Занько Ю. С. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 360 с.
20. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник / Ю.С . Цал-Цалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
21. Череп А.В. Економічний аналіз : навчальний посібник для студ. вузів / А.В. Череп. - К. : Кондор, 2005. - 160 с.
22. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз: навч. посібник / За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. - К. : КНЕУ, 2003. - 556 с.
23. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: навчальний посібник / В. І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погрішук. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
24. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу: <http://rad.gov.ua>.
25. Господарський Кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N18, N19-20, N 21-22, ст.144). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

26. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», від 16 липня 1999 р. № 996 - XI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

27. Закон України «Про акціонерні товариства //(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, N 50-51 ст.384 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.

28. Закон Украины «Об охране труда». – К. : ВІПОЛ, 2010 р. – 40 с.

29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0396-99>.

30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0391-99>.

31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0397-99>.

32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» N 87 від 31.03.99 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99>.

33. Митяй О.В. Методичні підходи щодо оцінки фінансових результатів сільськогосподарських підприємств // Економічний форум. 4/2012. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Ekfor/2012_4/index.htm.

34. Скалюк Р.В. Економічний механізм управління фінансовими результатами промислових підприємств: теоретичні основи забезпечення функціонування // Економічний вісник Донбасу № 2 (24), 2011. –С.86-93

35. Скалюк Р.В. Концепції фінансового результату діяльності промислового підприємства: міжнародна практика та вітчизняні реалії/ Р.Скалюк // Галицький економічний вісник. - 2010. - №3(28).- с.18-25

36. Державна установа «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України». – Режим доступу: <http://smida.gov.ua>
37. Іванілов О.С. Економіка підприємства / О.С. Іванілов. – К. : ЦУЛ, 2009. – 728 с.
38. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства: підручник / Г.О. Швиданенко, В.Г. Васильков, Н.П. Гончарова. – К. : КНЕУ, 2009. – 598 с.
39. Бойчик І.М. Економіка підприємства / І.М. Бойчик. – К. : Атіка, 2004. – 480 с.
40. Шваб Л.І. Економіка підприємства / Л.І. Шваб. – К. : Каравела, 2005. – 568 с.

Додаток А

Таблиця Д1 - Аналіз активів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2019-2020 рік

Найменування статей	Період, тис.грн		Питома вага, %		Зміни в абсолютних величинах, тис.грн.	Зміни в структурі, %	Темп росту, %
	2019 р.	2020 р.	2019 р.	2020 р.			
1. Необоротні активи							
Нематеріальні активи :	747	1936	0,19	0,52	1189	0,33	259,17
Незавершене будівництво	5638	5786	1,43	1,55	148	0,12	102,63
Основні засоби :	203623	178780	51,82	47,95	-24843	-3,87	87,80
Довгострокові фінансові інвестиції:							
обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	303	0	0,08	0,00	-303	-0,08	0,00
інші фінансові інвестиції	1	1	0,00	0,00	0	0,00	100,00
Довгострокова дебіторська заборгованість	4460	4460	1,13	1,20	0	0,07	100,00
Усього за розділом 1	214772	190963	54,65	51,22	-23809	-3,43	88,91
2.Оборотні активи							
Запаси :							
виробничі запаси	50304	57173	12,80	15,34	6869	2,54	113,65
незавершене виробництво	23764	28347	6,05	7,60	4583	1,55	119,29
готова продукція	27856	16836	7,09	4,52	-11020	-2,57	60,44
товари	6	2	0,00	0,00	-4	0,00	33,33
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:							
чиста реалізаційна вартість	61771	50680	15,72	13,59	-11091	-2,13	82,04
Дебіторська заборгованість за розрахунками :							
з бюджетом	884	873	0,22	0,23	-11	0,01	98,76
за виданими авансами	7649	12626	1,95	3,39	4977	1,44	165,07
Інша поточна дебіторська заборгованість	853	1287	0,22	0,35	434	0,13	150,88
Грошові кошти та їх еквіваленти:							

в національній валюті	3445	3513	0,88	0,94	68	0,06	101,97
в іноземній валюті	1281	10051	0,33	2,70	8770	2,37	784,62
Інші оборотні активи	110	52	0,03	0,01	-58	-0,02	47,27
Усього за розділом 2	177923	181440	45,29	48,67	3517	3,38	101,98
3.Витрати майбутніх періодів	263	412	0,06	0,11	149	0,05	156,65
БАЛАНС	392958	372815	100,00	100,00	-20143	0,00	94,87

Додаток Б

Таблиця Б 1 - Аналіз активів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2020-2021 рік

Найменування статей	Період, тис.грн.		Питома вага,%		Зміни в абсолютних величинах, тис.грн.	Зміни в структурі, %	Темп росту,%
	2020 р.	2021 р.	2020 р.	2021 р.			
1. Необоротні активи							
Нематеріальні активи	1936	1646	0,52	0,36	-290	-0,16	85,02
Незавершене будівництво	5786	32790	1,55	7,13	27004	5,58	566,71
Основні засоби :	178780	176472	47,95	38,35	-2308	-9,60	98,71
Довгострокові фінансові інвестиції:	1	1	0,00	0,00	0	0,00	100,00
Довгострокова дебіторська заборгованість	4460	4443	1,20	0,97	-17	-0,23	99,62
Відстрочені податкові активи	0	5882	0	1,26	5882	1,26	0,00
Усього за розділом 1	190963	221234	51,22	48,07	30271	-3,15	115,85
2.Оборотні активи							
Запаси :							
виробничі запаси	57173	75816	15,34	16,47	18643	1,13	132,61
незавершене виробництво	28347	26010	7,60	5,65	-2337	-1,95	91,76
готова продукція	16836	48686	4,52	10,58	31850	6,06	289,18
товари	2	1	0,00	0,00	-1	0,00	50,00
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:							
чиста реалізаційна вартість	50680	68846	13,59	14,96	18166	1,37	135,84
Дебіторська заборгованість за розрахунками :							
з бюджетом	873	0	0,23	0,00	-873	-0,23	0,00
за виданими авансами	12626	7017	3,39	1,52	-5609	-1,87	55,58
Інша поточна дебіторська заборгованість	1287	1039	0,35	0,23	-248	-0,12	80,73
Грошові кошти та їх еквіваленти:							
в національній валюті	3513	10105	0,94	2,20	6592	1,26	287,65
в іноземній валюті	10051	605	2,70	0,13	-9446	-2,57	6,02
Інші оборотні активи	52	111	0,01	0,02	59	0,01	213,46

Усього за розділом 2	181440	238236	48,67	51,76	56796	3,09	131,30
3.Витрати майбутніх періодів	412	719	0,11	0,17	307	0,06	174,51
БАЛАНС	372815	460189	100,00	100,00	87374	0,00	123,44

Додаток В

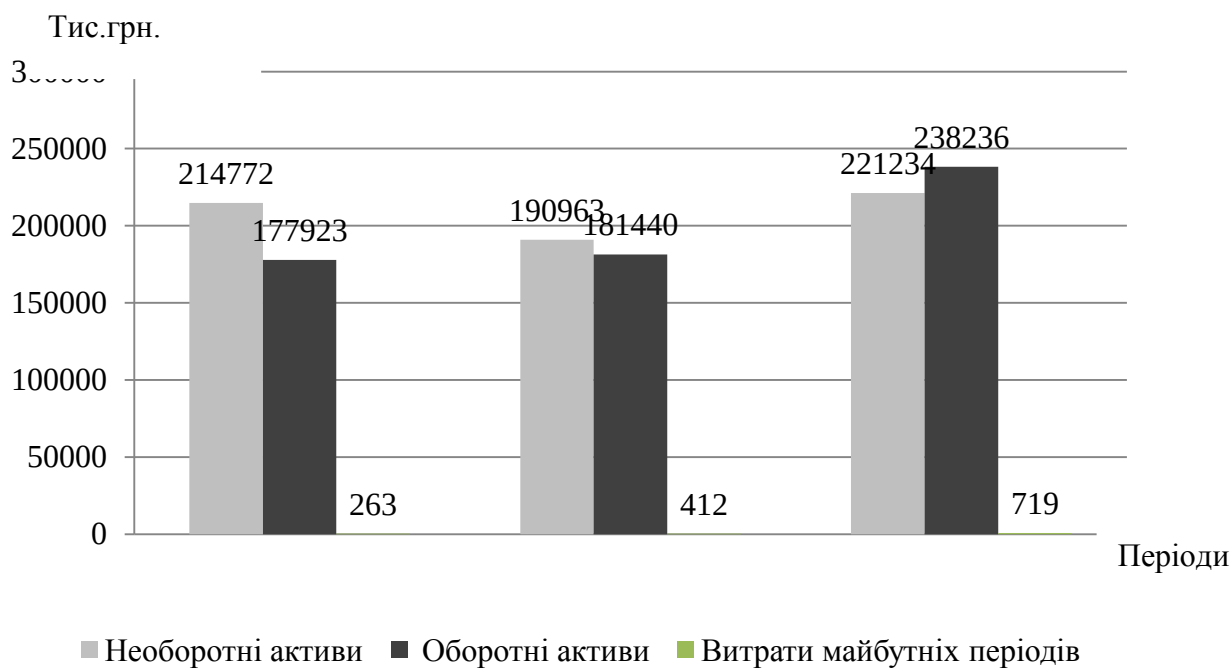


Рисунок В.1 - Динаміка активів ПАТ «Запоріжвогнетрив» протягом 2019-2021 років

Додаток Д

Примітки до річної фінансової звітності за 2020 рік (ІІ. Основні засоби)

Групи основних засобів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Переоцінка (дооцінка +, уцінка -)		Вибуло за рік		Нарахова но амортиза ції за рік	Втрати від зменшенн я корисності за рік	Інші зміни за рік		Залишок на кінець року		у тому числі			
		первісна (переоцінена) вартість	знос		первісна (переоцінена) вартість	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос			первісна (переоцінена) вартість	знос	одержані за фінансового орендою		передані в оперативну оренду			
													первісна (переоцінена) вартість	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Земельні ділянки	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інвестиційна нерухомість	105	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Капітальні витрати на поліпшення земель	110	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Будинки, споруди та передавальні пристрої	120	181797	67796	1310	-17662	-2805	4009	452	2935	0	0	0	161436	67474	0	0	586	265
Машини та обладнання	130	171130	100414	4371	0	0	644	597	9276	0	0	0	174857	109093	0	0	282	276
Транспортні засоби	140	5046	2385	1057	0	0	150	138	198	0	0	0	5953	2445	0	0	215	98
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	150	1363	710	80	0	0	27	23	109	0	0	0	1416	796	0	0	0	0
Тварини	160	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Багаторічні насадження	170	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші основні засоби	180	18536	6528	851	0	0	163	136	1389	0	0	0	19224	7781	0	0	0	0
Бібліотечні фонди	190	7	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	5	0	0	0	0
Малоцінні необоротні матеріальні активи	200	7166	3584	912	0	0	913	913	912	0	0	0	7164	3583	0	0	0	0
Тимчасові (нетитульні) споруди	210	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Природні ресурси	220	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інвентарна тара	230	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Предмети прокату	240	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші необоротні матеріальні активи	250	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом	260	385045	181422	8581	-17662	-2805	5906	2259	14819	0	0	0	370058	191177	0	0	1083	639

Додаток Е

Примітки до річної фінансової звітності за 2021 рік (ІІ. Основні засоби)

Групи основних засобів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Переоцінка (дооцінка +, уцінка -)		Вибуло за рік		Нараховано амортизації за рік	Втрати від зменшення корисності за рік	Інші зміни за рік		Залишок на кінець року		у тому числі			
		первісна (пероцінена) вартість	знос		первісної (пероціненої) вартості	знос	первісна (пероцінена) вартість	знос			первісної (пероціненої) вартості	знос	первісна (пероцінена) вартість	знос	одержані за фінансовою орендою	знос	передані в оперативну оренду	знос
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Земельні ділянки	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інвестиційна нерухомість	105	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Капітальні витрати на поліпшення земель	110	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Будинки, споруди та передавальні пристрої	120	161300	67243	1008	1009	187	429	398	2783	0	0	0	162888	69815	0	0	586	276
Машини та обладнання	130	174797	109227	6834	0	0	415	419	7750	0	0	0	181216	116558	0	0	282	276
Транспортні засоби	140	5953	2445	349	0	0	215	186	275	0	0	0	6087	2534	0	0	215	122
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	150	1416	796	87	0	0	52	44	108	0	0	0	1451	860	0	0	0	0
Тварини	160	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Багаторічні насадження	170	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші основні засоби	180	19222	7781	589	0	0	170	133	1408	0	0	0	19641	9056	0	0	10	10
Бібліотечні фонди	190	7	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	5	0	0	0	0
Малоцінні необоротні матеріальні активи	200	7162	3580	1126	0	0	266	258	690	0	0	0	8022	4012	0	0	0	0
Тимчасові (нетитульні) споруди	210	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Природні ресурси	220	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інвентарна тара	230	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Предмети прокату	240	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші необоротні матеріальні активи	250	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом	260	369857	191077	9993	1009	187	1547	1438	13014	0	0	0	379312	202840	0	0	1093	684

Додаток Ж

Таблиця Ж.1 - Аналіз пасивів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2019-2020 рік

Найменування статей	Період, тис.грн.		Питома вага, %		Зміни в абсолютних величинах, тис.грн.	Зміни в структурі, %	Темп росту, %
	2019 р.	2020 р.	2019 р.	2020 р.			
1.Власний капітал							
Статутний капітал	75925	75925	19,33	20,37	0	1,04	100,00
Додатковий капітал	1	1	0,00	0,00	0	0,00	100,00
Інший додатковий капітал	78948	61639	20,10	16,53	-17309	-3,57	78,08
Резервний капітал	5508	7519	1,40	2,02	2011	0,62	136,51
Нерозподілений прибуток	77111	103439	19,62	27,74	26328	8,12	134,14
Усього за розділом 1	237493	248523	60,45	66,66	11030	6,21	104,64
2.Забезпечення наступних витрат і платежів							
Забезпечення виплат персоналу	3026	5017	0,77	1,35	1991	0,58	165,80
Усього за розділом 2	3026	5017	0,77	1,35	1991	0,58	165,80
3.Довгострокові зобов'язання							
Відстрочені податкові зобов'язання	795	1568	0,20	0,42	773	0,22	197,23
Усього за розділом 3	795	1568	0,20	0,42	773	0,22	197,23
4.Поточні зобов'язання							
Короткострокові кредити банків	68700	71572	17,48	19,20	2872	1,72	104,18
Векселі видані	0	14212	0,00	3,81	14212	3,81	100,00
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	37916	14671	9,65	3,94	-23245	-5,71	38,69
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з одержаних авансів	244	1031	0,06	0,28	787	0,22	422,54
з бюджетом	2040	2321	0,52	0,62	281	0,10	113,77
зі страхування	2359	2312	0,60	0,62	-47	0,02	98,01
з оплати праці	4970	4627	1,26	1,24	-343	-0,02	93,10
з учасниками	329	329	0,08	0,09	0	0,01	100,00
Інші поточні зобов'язання	34432	6097	8,76	1,63	-28335	-7,13	17,71
Усього за розділом 4	150990	117172	38,41	31,43	-33818	-6,98	77,60
5.Доходи майбутніх періодів	654	535	0,17	0,14	-119	-0,03	81,80
БАЛАНС	392958	372815	100,00	100,00	-20143	0,00	94,87

Додаток 3

Таблиця 3.1 -Аналіз пасивів ПАТ «Запоріжвогнетрив» за 2020-2021 рік

Найменування статей	Період, тис.грн.		Питома вага, %		Зміни в абсолютних величинах, тис.грн.	Зміни в структурі, %	Темп росту, %
	2020 р.	2021 р.	2020 р.	2021 р.			
1.Власний капітал							
Статутний капітал	75925	75925	20,37	16,50	0,00	-3,87	100,00
Додатковий капітал	1	1	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00
Інший додатковий капітал	61639	62430	16,53	13,57	791,00	-2,96	101,28
Резервний капітал	7519	8995	2,02	1,95	1476,00	-0,07	119,63
Нерозподілений прибуток	103439	126070	27,74	27,40	22631,00	-0,34	121,88
Усього за розділом 1	248523	273421	66,66	59,42	24898,00	-7,24	110,02
2.Забезпечення наступних витрат і платежів							
Забезпечення виплат персоналу	5017	5009	1,35	1,09	-8,00	-0,26	99,84
Усього за розділом 2	5017	5009	1,35	1,09	-8,00	-0,26	99,84
3.Довгострокові зобов'язання							
Довгострокові кредити банків	0	71426	0,00	15,52	71426,00	15,52	100,00
Відстрочені податкові зобов'язання	1568	0	0,42	0,00	-1568,00	-0,42	0,00
Усього за розділом 3	1568	71426	0,42	15,52	69858,00	15,10	4555,2
4.Поточні зобов'язання							
Короткострокові кредити банків	71572	15000	19,20	3,26	-56572,00	-15,94	20,96
Векселі видані	14212	0	3,81	0,00	-14212,00	-3,81	0,00
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	14671	80503	3,94	17,49	65832,00	13,55	548,72
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з одержаних авансів	1031	743	0,28	0,16	-288,00	-0,12	72,07
з бюджетом	2321	3831	0,62	0,83	1510,00	0,21	165,06
зі страхування	2312	1888	0,62	0,41	-424,00	-0,21	81,66
з оплати праці	4627	3393	1,24	0,74	-1234,00	-0,50	73,33
з учасниками	329	322	0,09	0,07	-7,00	-0,02	97,87
Інші поточні зобов'язання	6097	4237	1,64	0,92	-1860,00	-0,72	69,49
Усього за розділом 4	117172	109917	31,43	23,88	-7255,00	-7,55	93,81
5.Доходи майбутніх періодів	535	416	0,14	0,09	-119,00	-0,05	77,76
БАЛАНС	372815	460189	100,00	100,00	87374,00	0,00	123,44

Додаток И

Тис.грн.

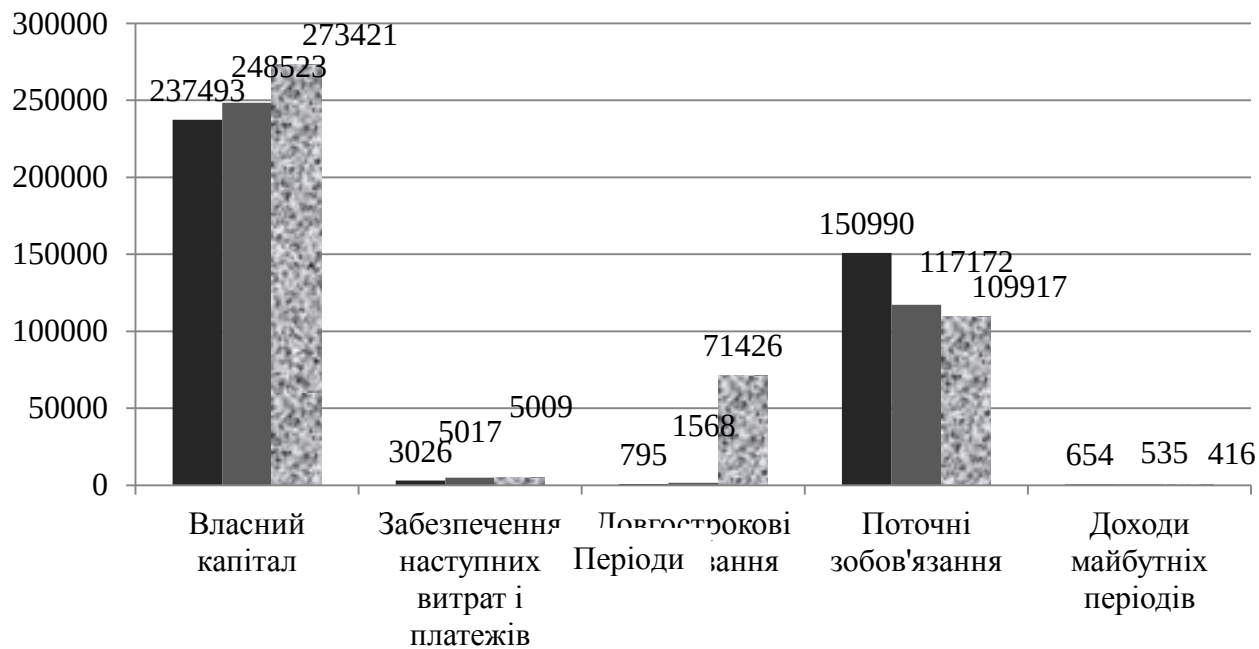


Рисунок Н.1 - Динаміка пасивів ПАТ «Запоріжжвогнетрив» у 2019-2021 рр.